

Matica

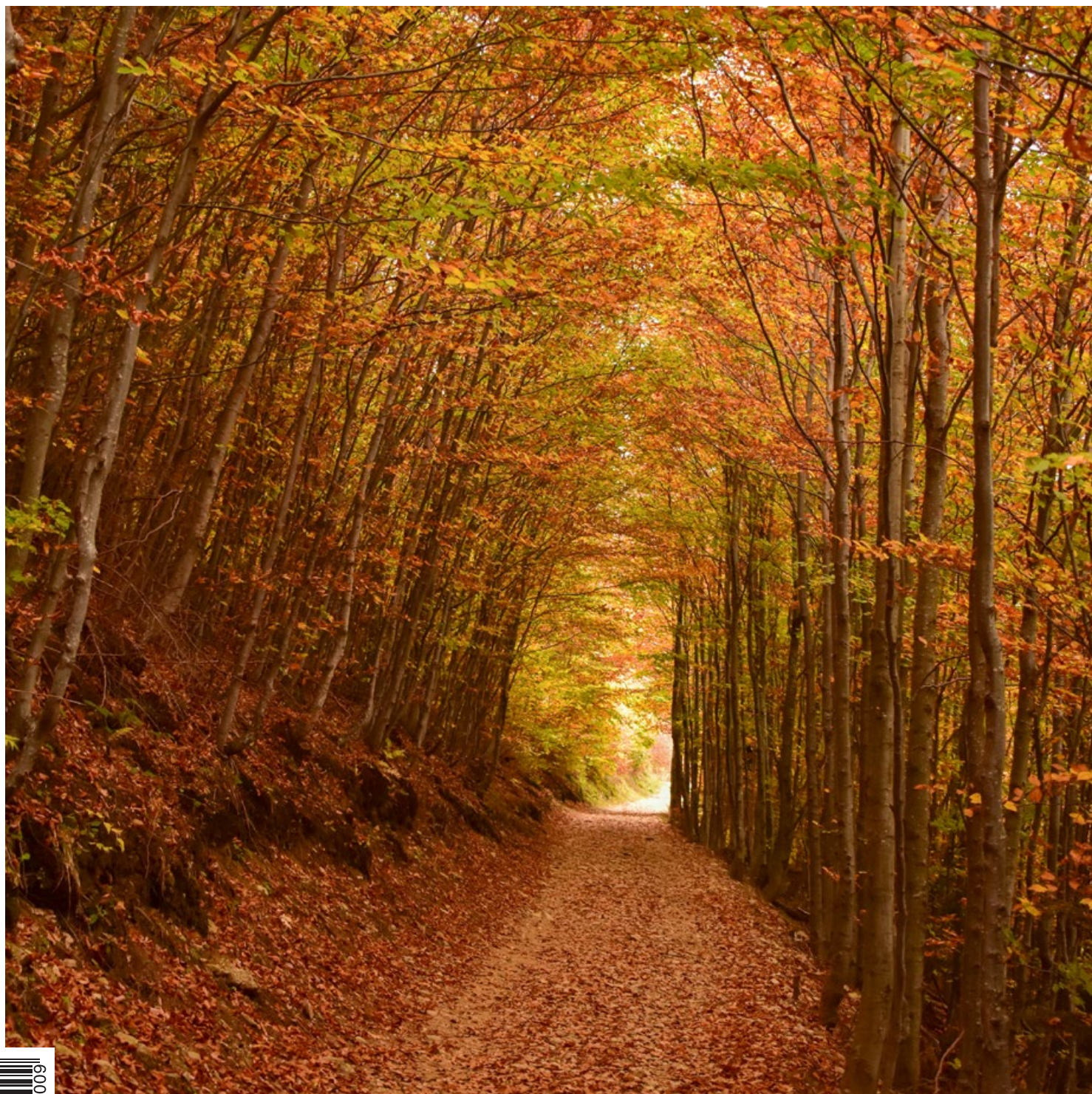
broj
no.

11

studeni
november

2018.

MJESEČNA REVIIJA HRVATSKE MATICE ISELJENIKA MONTHLY MAGAZINE OF THE CROATIAN HERITAGE FOUNDATION

BUDI SVOJ

180. godišnjica rođenja Augusta Šenoe

ISSN 1330-2140

9 771330 214009

Mjesečna revija Hrvatske matice iseljenika / Monthly magazine of the Croatian Heritage Foundation

Godište / Volume LXVIII
Broj / No. 11/2018

Nakladnik / Publisher
Hrvatska matica iseljenika /
Croatian Heritage Foundation

Za nakladnika / For Publisher
Mijo Marić

Rukovoditeljica Odjela nakladništva /
Head of Publishing Department
Vesna Kukavica

Glavni urednik / Chief Editor
Hrvoje Salopek

Koordinatorica / Coordinator
Ljerka Galic

Uredništvo / Editorial Staff
Željko RupiĆ

Tajnica / Secretary
Snjezana Radoš

Dizajn i priprema / Layout & Design
Krunoslav Vilček

Tisak / Print

VJESNIK d.d.
TISKARSKO IZDAVAČKE DJELATNOSTI

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matis.hr

Naslovnica: Park prirode
Medvednica pod Sljemenom
(foto: Melani Horvat)

Posjetite stranice web portala
Hrvatske matice iseljenika!

www.matis.hr

Web stranice
HMI čitaju se diljem
svijeta, dostupne su na tri
jezika (hrvatski, engleski,
španjolski) i bilježe stalan
porast posjećenosti.

Budite korak ispred ostalih i predstavite se hrvatskim
iseljeničkim zajednicama, uglednim poslovnim Hrvatima
u svijetu i njihovim partnerima.

**Oglašavajte na web portalu
Hrvatske matice iseljenika!**

Internet marketing HMI osmislio je nekoliko načina oglašavanja:

- **BANERI**
- **SPONZORIRANI ČLANAK**
- **SPONZORIRANE RUBRIKE**

Odjel za marketing i promociju HMI - Ivana Rora

tel. (+385 1) 61 15 116 ■ fax. (+385 1) 61 11 522

mob. 099 61 15 116 ■ E-mail: marketing@matis.hr

Kolumne

- 11**
Globalna Hrvatska
(Vesna Kukavica)
- 33**
Povijesne obljetnice
(Željko Holjevac)
- 37**
Govorimo hrvatski
(Sanja Vulić)
- 38**
Klikni – Idem doma
(Vesna Kukavica)
- 40**
Naši gradovi
(Zvonko Ranogajec)
- 46**
Ljepote Hrvatske okom fotografa
(HTZ)
- 54**
(S)kretanja
(Šimun Šito Ćorić)
- 62**
Priče iz knjige "Pod starim hrastom"
(Ivan - Ivek Milčec)

- 4** Predsjednik Vlade RH s Hrvatima u Parizu
- 5** Vijeće hrvatskih i francuskih gospodarstvenika
- 6** Kolokvij u Parizu
- 8** Stipendiranje poučavanja hrvatskoga jezika u Hrvatskoj
- 10** Novi Zakon o HMI
- 12** Hrvatski dan u Filderstadtu
- 13** Hrvatski tjedan u Duisburgu
- 15** Iseljavanje Hrvata u Njemačku
- 16** Iseljenički susret u Molise-u

- 18** Hrvatski dan u Luxemburgu
- 19** Dani hrvatske kulture u Ukrajini
- 20** Večer povratnika
- 22** Privatna klinika Arithera
- 24** Intervju: Dario Cebić
- 27** Najava zimske škole folklora
- 28** Intervju: Radovan Vlatković
- 29** Intervju: Dinka Migić-Vlatković
- 32** Marijana Dworski
- 36** Spomen ploča A. Šenoi u Pragu
- 42** Intervju: Anica Krstanović
- 48** Prikazi knjiga
- 50** Hrvati preko oceana
- 52** Promocija novog udžbenika
- 53** Stipendije iz SAD-a
- 56** Novi prijevodi hrvatske književnosti
- 58** Predavanje o iseljeništvu
- 60** Splitski Centar za regionalne aktivnosti

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matiss.hr Web: www.matis.hr

GODIŠNJA PRETPLATA / ANNUAL SUBSCRIPTION

Običnom poštom / regular mail:
Hrvatska / Croatia 100 kn
ostale europske države /
other European countries 25 EUR
Zračnom poštom / airmail:
SAD / USA 65 USD
Kanada / Canada 65 CAD
Australija / Australia 70 AUD
ostale prekomorske države /
other overseas countries 70 USD

DEVIZNI RAČUN BROJ /

FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:

IBAN: HR06 2340 0091 5102 96717
SWIFT CODE: PBZGHR2X
Privredna banka Zagreb, Radnička cesta 50

ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA / DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):

IBAN: HR80 2390 0011 1000 21305
Hrvatska poštanska banka

Naručite i vi svoju Maticu jer Matica je most hrvatskoga zajedništva

Želite li primati MATICU kao dar koji će stizati na Vašu kućnu adresu? Jedino što trebate učiniti jest poslati nam popunjenu narudžbenicu i uplatiti na naš račun odgovarajući novčani iznos koji pokriva troškove slanja. MATICA će potom svaki mjesec stizati u Vaš dom. Naručite, čitajte i preporučite MATICU Vašoj rodbini i prijateljima, kako biste aktivno sudjelovali u ostvarivanju MATIČINE misije: biti čvrsti most između Hrvatske i Hrvata diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname

Adresa / Address

Grad / City

Država / State

Pošt. broj / Zip Code

Tel.

Fax.

E-mail

Datum / Date

Strateško partnerstvo Hrvatske i Francuske

Hrvatska i Francuska razvijaju snažne veze koje su posebno oplemenjene dvama velikim festivalima, koji su nam ojačali suvremeno europsko kulturno zajedništvo posljednjeg desetljeća

skoj investiciji u RH, koja doseže 323 milijuna eura.

KULTURNE VEZE

Premijer je podsjetio na snažne kulturne veze dviju zemalja koje su posebno oplemenjene dvama festivalima (*Festival Hrvatske u Francuskoj - Croatie, la voici!*; *Festival Francuske u Hrvatskoj - Rendez-vous*), koji su pridonijeli prožimanju stvaralačkih praksi umjetnika s francuskom odnosno hrvatskom adresom, ojačavši nam i potencijale u turizmu. Hrvatsku je ove godine posjetilo gotovo pola milijuna turista iz Francuske, zaključio je Plenković u svome obraćanju iseljenicima obavijestivši ih i o temama koje su u fokusu državičkog susreta s predsjednikom Francuske Emmanuelom Macronom te s francusko-hrvatskom poslovnom i akademskom zajednicom na Sorboni. Uz premijera bili su ministrica kulture N. Obuljen Koržinek i ministar turizma G. Cappelli. U večernjim satima premijer Plenković tijekom boravka u Parizu otvorio je izložbu fotografija Davora Rostuhara *Hrvatska puna boja* čiji je cilj promocija našeg naslijeđa i prirodnih znamenitosti. Izložba s 26 fotografija u prostoru TC Carrousel du Louvre, koji godišnje posjeti više od tri milijuna ljudi u sklopu istoimenoga kulturnog muzeja, prikazuje ljude, sve hrvatske regije, njihovu tradiciju i naše prirodne ljepote u bojama godišnjih doba. Gradonačelnik *Prvoga pariškog arondismana* Jean-François Legaret zahvalio je RH na izložbi ispred Louvrea, uz poruku da je Hrvatska u Parizu kao kod kuće. ■

Premijer Andrej Plenković s hrvatskim iseljenicima u Parizu

Tekst: Uredništvo Foto: Vlada RH

Prepoznajem vašu čvrsto ukorijenjenu aktivnost u kulturnom, političkom i gospodarskom životu zemlje u kojoj ste odlučili živjeti svoje profesionalne karijere, s vašim obiteljima, uvijek u srcu s domovinom i svim onim što se u Hrvatskoj događa - tim se riječima obratio predsjednik Vlade RH Andrej Plenković našim iseljenicima nazočnima na susretu u Veleposlanstvu RH koji u Parizu vodi veleposlanik Filip Vučak, a prigodom premijerova radnog posjeta Francuskoj 15. i 16. X. 2018. Predsjednik Vlade zahvalio je iseljenicima za česte posjete matičnoj zemlji te doprinose iseljeničtva u različitim fazama osamostaljenja RH u vrijeme Miloševićeve ratne agresije na Hrvatsku, uključujući oblatu humanitarnu pomoć. Odnose između Hrvatske i Francuske premijer

je ocijenio jako dobrima. Francuska je u ovih 25 godina u RH investirala milijardu eura, podsjetivši da je najvidljivija investicija u Zagrebu Međunarodna zračna luka "Dr. Franjo Tuđman" (MZL) koja predstavlja i jednu novu tripartitnu suradnju FR, RH i Turske. MZL je u koncesiji od 2013. na temelju ugovora koji je Vlada RH sklopila s francuskim konzorcijem *Zagreb Airport International Company (ZAI/C)* na rok od 30 godina sa zajedničkom misijom povećanja avionskog prometa, za što je koncesionar dobio upravljačka prava nad zračnom lukom. Riječ je o najvećoj francu-

Premijer Andrej Plenković na izložbi fotografija Davora Rostuhara u prostoru TC Carrousel du Louvre, Pariz

ENG Croatian Prime Minister Andrej Plenković met with members of our diaspora community in Paris during his official visit to France on the 15th and 16th of October. Mr Plenković thanked the community for its contributions to the various phases through which Croatia regained its independence.

Pariški sastanak Vijeća poduzetnika Francuska - Hrvatska

Hrvatska s Francuskom ima dobru poslovnu suradnju koja je regulirana *Strateškim partnerstvom* potpisanim prije osam godina. Svake tri godine donosi se *Akcijski plan* koji je upravo obnovljen do 2021. s ambicioznim zadacima

Predsjednik Vlade Andrej Plenković na sastanku Vijeća poduzetnika Francuska-Hrvatska pri MEDEF u Parizu

Tekst: Uredništvo Foto: Vlada RH

Tijekom radnog posjeta Parizu predsjednik Vlade Andrej Plenković sudjelovao je na sastanku Vijeća poduzetnika Francuska - Hrvatska pri Francuskoj udruzi poslodavaca (MEDEF) 16. X. 2018. godine. RH s FR ima dobru gospodarsku suradnju koja je regulirana *Strateškim partnerstvom* potpisanim 2010. godine. Svake tri godine donosi se akcijski plan za provedbu tog partnerstva. Prošle godine trgovinska razmjena dviju zemalja iznosila je 900 milijuna eura, a u prvih šest mjeseci ove godine dosegla je 618 milijuna eura. Izravna francuska ulaganja u RH od 1993. prema ekonomskim pokazateljima smještaju Francusku na 9. mjesto stranih investitora u Hrvatskoj. Po svom bruto nacionalnom proizvodu Francuska je četvrta svjetska gospodarska sila.

Francuska udruga poslodavaca (MEDEF) najveće je tamošnje udruženje po-

slodavaca s više od 750.000 članica, koju čine dinamične male i srednje tvrtke. U svom obraćanju francuskim poduzetnicima predsjednik Vlade RH A. Plenković predstavio je mogućnosti za gospodarsku suradnju između dviju zemalja, potvrđivši kako RH ulaže maksimalne napore u strukturne reforme te strateške ciljeve o ulasku u schengenski prostor i eurozonu. "Uvjeren sam kako će i

Predsjednik Vlade RH Andrej Plenković s predsjednikom Francuske Republike Emmanuelom Macronom u Parizu

ubuduće biti puno prigoda za investicije francuskih poduzeća, koja su dobrodošla u RH", naglasio je premijer.

Svoj doprinos u Parizu dalo je i naše gospodarsko izaslanstvo u čijem je sastavu bila i državna tajnica iz Ministarstva mora, prometa i infrastrukture Nikolina Brnjac, a u organizaciji Hrvatske gospodarske komore koju je predvodio njezin predsjednik Luka Burilović. Govoreći o poslovnoj francusko-hrvatskoj eliti, predsjednik HGK Luka Burilović je istaknuo: "Kroz partnerstva u lancima dodane vrijednosti – primjerice u automobilskoj industriji - Francuska ima velike proizvođače, a Hrvatska ima Rimčevu inovativnu automobilsku tehnologiju, čiji razvoj može biti nadogradnja u vidu dodane vrijednosti konačnog proizvoda. Ovakvim suradnjama u više sektora možemo ostvarivati zajedničke uspjehe te biti jedni drugima snažna potpora", zaključio je Burilović.

SUSRET PLENKOVIĆ - MACRON

Predsjednik Vlade RH Andrej Plenković sastao se 16. listopada u Parizu s predsjednikom Francuske Republike Emmanuelom Macronom, koji ocjenjuje iznimno kvalitetnim. U zajedničkoj izjavi za medije dvojica državnika, premijer RH i predsjednik FR, naglasili su da između Hrvatske i Francuske postoji mnogo interesa za bilateralnom i strateškom suradnjom. Plenković je zahvalio predsjedniku Francuske Macronu na prihvaćanju poziva za uzvratni posjet Hrvatskoj – koji je predviđen za 2019. ■

ENG Croatia's business sector cooperation with France is guided by a Strategic Partnership signed in 2010. An Action Plan is adopted every third year, with the latest plan renewed in Paris through to 2021.

“Hrvatska pred svojim sudbinama”

Prvi dio kolokvija bio je posvećen Hrvatskoj u 1918. godini, a drugi Hrvatskoj u ratu od 1991. do 1995.

Tekst: **Vlatko Marić**
Foto: **Vesna Spajić-Dizdar**

U subotu, 20. listopada 2018., na Pravnome fakultetu Sveučilišta Panthéon-Assas (Pariz 2) održan je treći kolokvij pod naslovom “Hrvatska pred svojim sudbinama: od podređenosti (1918.) do emancipacije (1991. - 1995.). Porijeklo, priroda, kronologija događanja i njihova tumačenja”. Kolokvij su, uz sveučilište-domaćina, zajedno organizirali i Sveučilište Paris-Est Marne-la-Vallée te Predstavničko vijeće institucija i zajednice Hrvata Francuske (CRICCF) i Udruga bivših studenata hrvatskih sveučilišta (AMCA).

Prvi, prijepodnevni dio kolokvija, pod predsjedanjem profesora Marca GJIDARE, bio je posvećen Hrvatskoj u

1918. godini. U prvom izlaganju Miro KOVAČ, bivši ministar vanjskih poslova i sadašnji poslanik u Hrvatskome saboru, preko videolinka ukratko je dao međunarodni kontekst u kojem se našla Hrvatska 1918. godine.

Profesor sa splitskog sveučilišta, Edi MILOŠ, istaknuo je međunarodne i unutarnje političke prilike u kojima se nalazila Hrvatska u vrijeme burnih previranja i događaja 1918. godine. Prikazao je kako se Hrvatska, zbog političke nepripremljenosti hrvatskog društva i političara koji nisu uvijek bili stvarni predstavnici hrvatskoga naroda, našla u rascijepu između samostalnosti i ulaska u novu zajednicu. Tome je pridonijela i okupacija Hrvatske od zemalja pobjednica kojima se tadašnja politička inteligencija Hrvatske nije mogla i nije znala oduprijeti.

Tekst Thierryja MUDRYJA, odvjetni-

ka i politologa, govorio je o pobunama u Hrvatskoj početkom 1918.: o pobuni mornara u Kotoru ili stvaranju zelenog kadra tijekom 1917. i 1918. godine. Zeleni kadar konačno je uništila srpska vojska uz pomoć francuskih kolonijalnih jedinica.

JUŽNOSLAVENSKA IDEJA I NJEZINI NOSITELJI

Profesor povijesti i prava, Joseph KRULIC, govorio je o smislu i besmislu naziva “Kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca” u razdoblju od 1918. do 1931. godine. Korištenje ovog naziva jest volja da se, s jedne strane, stvori dojam da se poštuje volja Sabora koji je proglasio novu državu izdvajanjem Slovenije, Hrvatske i BiH iz Austro-Ugarske te njezinim ujedinjenjem sa Srbijom. Također se željelo dati dojam najbrojnijem srpskom narodu kako je on dominira u stvaranju države. Krulic je isto tako istaknuo sve teškoće i nejasnoće koje su nastale nametanjem kako Vidovdanskog (1921.), tako i oktroiranog ustava (1931.). Postavlja se pitanje koliko je u oba ustava uzeta u obzir stvarnost narodâ uključenih u novu državu.

Prvi dio kolokvija završio je diskusijom o pitanju što je bila južnoslavenska ideja i tko su bili njezini nositelji. Jasnno je naglašeno da je južnoslavenska/jugoslavenska ideja rođena i bila prisutna u Hrvata koji su vidjeli u njoj mogućnost izgradnje demokratske federacije zemalja koje su napustile Austro-Ugarsku i sa slavenskim zemljama koje nisu

Edi Miloš, profesor sa splitskog sveučilišta, istaknuo je kako se Hrvatska 1918. godine, zbog političke nepripremljenosti hrvatskog društva i političara koji nisu uvijek bili stvarni predstavnici hrvatskoga naroda, našla u rascijepu između samostalnosti i ulaska u novu zajednicu.

Osamdesetak sudionika pratilo je rad kolokvija

bile u njoj. Ono što nije bilo predviđeno jest različitost političkih i socijalnih kultura naroda koji su ušli u novu državu. Isto tako, tome pridonosi činjenica da pojedini hrvatski političari, osobito članovi Londonsko-krfskog dogovora, nisu predstavljali nikoga osim što su predstavljali samo sebe jer su bili bez demokratske baze.

O TEZI O GRAĐANSKOME RATU

Poslijepodnevni dio kolokvija, pod predsjedanjem Filipa Vučka, hrvatskoga veleposlanika u Parizu, bio je posvećen Hrvatskoj u ratu od 1991. do 1995. Veleposlanik je u kratkom izlaganju istaknuo značaj hrvatskog proljeća koje je, u neku ruku, prethodnica, najava onoga što će se ostvariti demokratskim izborima 1990. i Domovinskim ratom.

Branimir GRABIĆ govorio je o izvoru, uzroku rata, kontekstu u kojem je rat započeo te je predstavio kronologiju ratnih događaja. Skrenuo je pozornost na kompleksnu propagandu vođenu protiv Hrvata sedamdeset godina, ali i protiv nove demokratski izabrane vlasti na izborima 1990. godine.

Vlatko MARIĆ govorio je o ulozi Srbije i JNA u ratu protiv Hrvatske navodeći dokumente i riječi planifikatora i autora agresorskoga rata: Borisava Jovića, Dobrice Ćosića, Veljka Kadijevića i Slobodana Miloševića. Oni su već krajem osamdesetih godina planirali odlazak Slovenije iz Jugoslavije i priključenje hrvatskih teritorija naseljenih Srbima novoj državi, odnosno Srbiji. Dok su pred jugoslavenskom i svjetskom javnošću "branili" ostanak Jugoslavije, konkretno su, preko Jugoslavenske narodne armije, pobunjenih Srba i srpskih do-

Europa nije znala odgovoriti na izazove koji su došli s ovim ratom i još uvijek nema jasnu strategiju kako i na koji način kazniti agresore i inicijatore rata, rekao je profesor Marc Gjildara.

brovoljaca, stvarali Veliku Srbiju, reaktualiziranu Memorandumom SANU iz 1986. godine.

Ova dva izlaganja jasno su istaknula kako nastojanja da se rat u RH prikaže kao građanski, što se često čini u Francuskoj, u svijetu, ali i u Hrvatskoj, nemaju smisla jer to nije bio građanski rat budući da su sami planifikatori i naredivači rata pisali i izjavljivali kako sve treba učiniti, i to na sve načine, da hrvatski teritoriji nastanjeni Srbima ostanu u sastavu nove države zajedno sa Srbijom!

EUROPA I NJEZINA ISKUŠENJA

Georges-Marie CHENU, prvi francuski veleposlanik u Hrvatskoj, na osnovi svojih osobnih zapisa oslikao je što se događalo prije i poslije pada Vukovara 1991. godine. Istaknuo je sve teškoće koje je imao u pregovorima s Jugoslavenskom narodnom armijom kako bi se spasili

i izvukli civili i ranjenici. Dok je u sklopljenome ugovoru u Zagrebu bilo jasno da će civili i ranjenici biti povjereni Crvenom križu te biti izvučeni iz Vukovara uz pomoć Crvenog križa i europskih promatrača, na terenu se to pokazalo nemogućim. Sve je činjeno da se spašavanje ne dogodi. Umjesto da već 18. studenoga 1991. europski promatrači i osoblje predviđeno za zbrinjavanje civila i ranjenika uđu u Vukovar, oni su u grad mogli doći tek pet dana kasnije i to uz velike teškoće.

Profesor Marc GJIDARA govorio je o Europi i njezinim iskušenjima u kojima se ona našla tijekom rata u Hrvatskoj, ali i kasnije u BiH te poukama koje je Europa izvukla (ili nije izvukla) iz ovoga rata. Europa nije znala odgovoriti na izazove koji su došli s ovim ratom. Ona je dugo "spašavala" Jugoslaviju i tako omogućila agresoru osvajanje teritorija, progon civila, razaranje svega što je ljudska ruka stvorila. Nije znala i nije htjela angažirati se kako bi spriječila zločine i razaranja. Europa i međunarodna zajednica istodobno su onemogućile napadnutoj zemlji naoružati se i braniti protiv agresora koji je imao na raspolaganju sve moguće naoružanje. Još uvijek Europa nema jasnu strategiju kako i na koji način kazniti agresore i inicijatore rata.

Kolokvij je završio okruglim stolom u dijalogu s prisutnima. Pokušalo se prikazati što bi trebalo učiniti da europski građani izvuku pouku za budućnost kako se ne bi ponovio rat kakav je Hrvatska doživjela budući da je aktualna stvarnost u Europi vrlo komplicirana, a na njezinim granicama postoje naponi koji mogu izazvati krize katastrofalne za Europu i svijet. Osamdesetak sudionika izrazili su zadovoljstvo što je kolokvij održan, a organizatori su najavili sljedeći u listopadu 2019. godine. ■

ENG *The 3rd colloquium on Croatia's Destinies: From Subordination (1918) to Emancipation (1991-1995) / The Origins, Nature and Chronology of Events and their Interpretation was staged at the Law School of the Panthéon-Assas University in Paris. Also participating in the event as organisers were the University of Paris-Est Marne-la-Vallée, the Council of Representative Institutions and Croatian Communities in France (CRICCF) and the association of Croatian university alumni (AMCA). The participants noted that the idea of a political southern Slavic entity emerged among Croats that saw in it an opportunity to build a democratic federation of Slavic lands, some that had been part of the defunct Austria-Hungary dual monarchy, and some that had not. What they failed to account for was the disparate political and societal culture of the peoples that ultimately constituted this new state.*

Potpisani ugovori o stipendiranju poučavanja hrvatskoga jezika u Lijepoj Našoj

Osim u Zagrebu, ove godine mladi iz dijasporu u većemu broju učit će nasljedni jezik vlastitih predaka na akademskoj razini i na Filozofskome fakultetu u Splitu, kao i Rijeci

Mladi iz dijasporu na svečanosti potpisivanja ugovora za stipendije za učenje hrvatskog jezika u RH.

Tekst: Uredništvo

Suvremeno hrvatsko zajedništvo na globalnoj razini na poseban način osjeća se u pojačanome interesu mladih rođenih u višjezičnim iseljeničkim destinacijama s udaljenih meridijana za poučavanjem hrvatskoga jezika u Lijepoj Našoj. Program učenja hrvatskoga jezika nastoji promicati istinsku povezanost dijasporu i domovine preko kulturnog zajedništva. Svi možemo biti sretni što ste odabrali matičnu zemlju vlastitih predaka za učenje hrvatskoga jezika, odlučivši tako sustavnije njegovati nacionalni identitet, ono po čemu se mi Hrvati prepoznajemo - tim se riječima obratio 3. listopada državni tajnik Središnjega

državnog ureda za Hrvate izvan RH Zvonko Milas nazočnim stipendistima na svečanosti u Zagrebu prigodom potpisivanja ugovora o stipendiranju poučavanja jezika na sveučilištima u RH za akademsku godinu 2018./2019. Ohrabrujući ih u želji da nauče hrvatski jezik, Milas je dodao kako odluke o dolasku na sveučilišta u RH nisu bile jednostavne, ali da je ljubav prema domovini koju su im usadili najmiliji zasigurno jedan od važnih razloga te životne odluke, iskazavši im namjeru svekolike potpore tijekom njihova boravka u hrvatskoj kulturnoj metropoli. Studenti hrvatskoga jezika u ovoj akademskoj godini 2018./2019. dolaze iz dvadesetak zemalja, među kojima su jesenas najbrojniji oni iz hispanističkoga govornog područja zemalja Južne Amerike. Izdava-

mo, zimski semestar Tečaja hrvatskoga jezika na *Croaticumu* na Filozofskome fakultetu u Zagrebu pohađat će čak 57 stipendista iz dijasporu. Kao što je poznato, inojezični hrvatski u RH i izvan nje uči se i poučava na svim obrazovnim razinama (osnovna škola, srednja škola, sveučilište) i na svim razinama jezične kompetencije, u organizaciji mnogobrojnih institucija u domovini i inozemstvu koje odreda financijski podupire Središnji državni ured za Hrvate izvan RH. Među tim institucijama najdužu uspješnu tradiciju u poučavanju inojezičnoga hrvatskog jezika i kulture ima Hrvatska matica iseljenika. Dobitnici stipendija za učenje hrvatskoga jezika u ovoj akademskoj godini dolaze iz dvadesetak zemalja s mnogobrojnim hrvatskim iseljeništvom. Za učenje hrvatskoga jezika u 2018./19. odobreno je 175 stipendija, od čega 170 za učenje u Republici Hrvatskoj i pet za interetsko učenje, od čega je dio stipendista potporu ostvario tijekom cijele akademske godine, a dio polaznika za jedan semestar u aktualnoj akademskoj godini. Osim u Zagrebu, nastava se održava i na Filozofskome fakultetu u Splitu i Rijeci. Od osnutka ovog ureda od 2012. ukupno je odobreno 1.161 stipendija za 846 polaznika.

U ime svih stipendista zahvalila je Javiera Antonia Buzolic Contador koja je naglasila da hrvatski jezik nije lagan za naučiti, ali da ona čvrsto vjeruje kako će svojim trudom i upornošću, a prije svega zbog ljubavi prema Hrvatskoj, svladati jezik te opravdati dodijeljenu stipendiju. ■

Održana Treća konferencija hrvatsko-američkih stručnjaka u Kaliforniji

Sredinom listopada pod pokroviteljstvom Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan domovine godišnja konferencija Udruženja američko-hrvatskih stručnjaka okupila je rekordan broj sudionika

Tekst: **Uredništvo**

U druga hrvatsko američkih stručnjaka/Association of Croatian American Professionals (ACAP) u Silicijskoj dolini održala je ovih dana Treću konferenciju na kojoj se u četiri dana okupilo više od 300 stručnjaka raznih profila, znanstvenika, studenata, kao i aktivista iseljeničkih zajednica iz SAD-a i Kanade, kojima su se pridružili uz istaknute poslovne ljude iz domovine inovativni građani hrvatskih korijena iz Francuske, Njemačke, Škotske i Australije. "Ovaj godišnji susret imao je cilj razmijeniti znanje naših predavača, kao i potaknuti na suradnju naših zajednica radi daljnje afirmacije njihova ugleda, kao i međusobnoga učinkovitijeg umrežavanja", naglasio je Marko Zoretić, predsjednik ACAP-a. "Povezujući naše stručnjake, nastojimo postići optimalno formiranje i promicanje nadolazećega globalnog prosperiteta Hrvatske", rekao je Zoretić u ime ACAP-a.

Stručnjaci su četiri dana na panel raspravama govorili o inovacijama u obrazovanju, istraživanjima matičnih stanica, poduzetništvu, tehnologiji, zdravstvenome turizmu, biotehnologiji i umjetnosti. Među njima je bio i glasoviti znanstvenik Ivan Đikić koji se istaknuo poticajnim futurističkim izlaganjem te fascinantnim vlastitim otkrićima. Predstavljene su i razne poduzetničke ideje inovatora iz hrvatskih tvrtki kao što su *Smart Parking Solution* ili *Pulsar Laboratories* za razvoj elektronike koja je promovirana,

Sudionici 3. konferencije Udruge hrvatsko američkih stručnjaka, Campbell, Kalifornija, SAD, 21.X. 2018.

Baggizmo Wiseward, pametni novčanik financiran preko *Kickstarter* kampanje.

U sklopu pozitivnih iskoraka iseljeničkoga sektora Vlade RH naglašena je uloga Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan RH u organizaciji stručnih radionica hrvatskoga jezika i kulture za učitelje i učenike koje su se proljetos održale u tri hrvatske škole u Chicagu te u iseljeničkim školama u Milwaukeeu i Clevelandu, uz e-projekt *Korijeni* Središnjega državnog ureda za Hrvate.

Od prošlogodišnje konferencije koja je održana u Chicagu, udruga ACAP utrostručila je svoje članstvo koje sada prelazi brojku od tisuću članova. Iduće godine konferencija će se održati u Clevelandu. Udruženje hrvatsko-ame-

ričkih stručnjaka povezuje kreativce razne provenijencije, poduzetnike, studente i aktivne članove hrvatskih zajednica diljem Amerike i svijeta. Cilj je poticati suradnju te otkrivati rješavanja ključnih pitanja relevantnih za hrvatsko-američku zajednicu digitalne epohe. ■

ENG *Agreements have been signed for Croatian language learning at Croatian universities in Split, Rijeka and Zagreb for the 2018/19 academic years for young ethnic Croatians in our diaspora communities. A total of 1,161 scholarships have been approved for 846 participants in the period from 2012 to 2017. The Association of Croatian American Professionals (ACAP) held its 3rd conference in October in Silicon Valley. The event gathered over 300 experts of various profiles, researchers, students and activists in many of our diaspora communities in the USA, Canada, France, Germany, Scotland, Australia and Croatia.*

Matica postaje javna ustanova

Dosadašnji organizacijski oblik Hrvatske matice iseljenika bilo je nužno uskladiti sa Zakonom o ustanovama i to je učinjeno donošenjem novoga Zakona o Hrvatskoj matici iseljenika kojim Matica postaje javna ustanova od interesa za Republiku Hrvatsku

Tekst: **Željko Rupić**

Hrvatski sabor donio je na sjednici 12. listopada ove godine jednoglasno, sa 101 glasom "za", Zakon o Hrvatskoj matici iseljenika, nakon čega je 17. listopada predsjednica Republike donijela Odluku o proglašenju Zakona koji je nakon toga objavljen u Narodnim novinama 24. listopada u broju 94/2018. Konačno, reklo bi se, jer je Hrvatska matica iseljenika, utemeljena još 1951. godine, posljednjih gotovo četvrt stoljeća djelovala u, najblaže rečeno, nedefiniranom statusnom i normativnom položaju i zato novi zakon osigurava odgovarajući zakonski položaj Hrvatske matice iseljenika, njezin rad i ustrojstvo, odnosno normativni je temelj za ostvarivanje ciljeva koji stoje pred Hrvatskom maticom iseljenika.

JOŠ 1993. TREBALA POSTATI JAVNA USTANOVA

Matica je, kao sljednik Matice iseljenika Hrvatske, utemeljene prije 67 godina, dosad djelovala kao "samostalna organizacija sa svojstvom društveno pravne osobe", prema odredbi Zakona o Hrvatskoj matici iseljenika od 28. prosinca 1990. godine (Narodne novine, broj 59/90). Od tada je donesen čitav niz zakona i propisa s kojima je trebao biti usklađen položaj, rad i ustrojstvo Hrvatske matice iseljenika. Kako se navodi u obrazloženju Vlade RH, predlagatelja Zakona, još stupanjem na snagu Zakona o ustanovama 24. kolovoza 1993. godine, Hrvatska matica iseljenika trebala je ex lege postati javna ustanova. Uz to, na temelju ustavnih odredbi donesen je i Zakon

o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 124/11 i 16/12), koji obuhvaća sve subjekte važne za uređenje pitanja odnosa s Hrvatima izvan Republike Hrvatske pa se tako odredbama jednoga članka toga zakona uređuju i najznačaj-

Novi zakon osigurava odgovarajući zakonski položaj Hrvatske matice iseljenika, njezin rad i ustrojstvo, odnosno normativni je temelj za ostvarivanje ciljeva koji stoje pred Hrvatskom maticom iseljenika.

nija pitanja vezana uz Hrvatsku maticu iseljenika. Navedenim odredbama osnivač Hrvatske matice iseljenika je Republika Hrvatska, a osnivačka prava u ime Republike Hrvatske obavlja Središnje tijelo državne uprave nadležno za područje odnosa Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske. Odredbama istoga članka Statut Hrvatske matice iseljenika donosi se uz suglasnost Vlade Republike Hrvatske.

OD INTERESA ZA REPUBLIKU HRVATSKU

Najbitnije, dosadašnji organizacijski oblik Hrvatske matice iseljenika bilo je nužno uskladiti sa Zakonom o ustanovama i to je učinjeno donošenjem novoga Zakona o Hrvatskoj matici iseljenika kojim Matica postaje javna ustanova od interesa za Republiku Hrvatsku koja pridonosi uspostavi kvalitetnih odnosa između Republike Hrvatske i hrvatskih zajednica, udruga i pojedinaca izvan Republike Hrvatske.

Novim Zakonom definirano je da je djelatnost Matice očuvanje i razvoj nacionalnoga, jezičnoga i kulturnoga identiteta Hrvata izvan Republike Hrvatske,

a u obavljanju te djelatnosti Matica organizira i provodi kulturne, znanstvene, obrazovne, sportske, nakladničke, informativne i ostale aktivnosti u Republici Hrvatskoj i u inozemstvu, namijenjene Hrvatima izvan Republike Hrvatske. Matica izdaje časopise, knjige, druge

publikacije i audio-vizualna djela te organizira kulturne, umjetničke i sportske priredbe od značaja za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Uz to, njeguje i potiče suradnju s Hrvatima izvan Republike Hrvatske u području svog djelovanja.

Zakon određuje i da Upravno vijeće upravlja Maticom, a njegova predsjednika i članove imenuje i razrješava Vlada Republike Hrvatske, jednako kao i ravnatelja i zamjenika ravnatelja koji se imenuju na temelju provedenoga javnog natječaja. Sredstva za obavljanje djelatnosti Matice osiguravaju se u Državnome proračunu Republike Hrvatske, ali i iz drugih izvora sukladno zakonu. U roku od 90 dana od dana stupanja na snagu Zakona, dakle do sredine veljače sljedeće godine, Upravno vijeće Hrvatske matice iseljenika uskladit će Statut i druge opće akte Matice s odredbama ovoga zakona. ■

ENG *The Croatian Heritage Foundation Act was recently voted into law and brings the organisational structure of the CHF in line with the Institutions Act. Under the new legislation the CHF has become a public institution of particular interest to the Republic of Croatia.*

Mladi i svijet knjige

Mnogobrojni učenici *Hrvatske nastave* iz njemačke pokrajine Hessen nazočili su književnome programu iz domovine, susrevši se s našim piscima koji su nastupili ovih dana na Međunarodnome sajmu knjiga u Frankfurtu na Majni

vogodišnji Frankfurtski sajam knjiga održavao se uobičajeno od 10. do 14. listopada pod sloganom *Trebamo razgovarati* iako se prema ideji tima svog direktora Juergena Boosa

pojavi u političnijem izdanju nego ranijih godina. Uvodni govor održala je visoka predstavica za vanjske poslove EU-a Federica Mogherini dok se njemački predsjednik Frank Walter Steinmeier uključio u raspravu o borbi protiv populizma u *olujnim vremenima* uz ostale pisce i s hrvatskom spisateljicom Ivanom Sajko, koja je ujedno bila i među šestero odabranih književnika za domovinsku nam reprezentaciju toga recentnog predstavljanja na najpoznatijemu međunarodnome sajmu knjiga i nakladništva.

Sajam knjiga započeo je razgovorom njemačkoga predsjednika Steinmeiera s belgijskim književnikom Stefanom Hermansom i hrvatskom spisateljicom Ivanom Sajko, koja je ljetos osvojila najveću njemačku nagradu za stranu književnost prvi put prevedenu na njemački jezik *Internationaler Literaturpreis* koju u Berlinu dodjeljuje *Das Haus Kulturen der Welt* u suradnji sa zakladom *Stiftung Elementarteilchen*. Nagradu su, Sajko kao autorica i prevoditeljica joj Alida Bremer, dobile za lani objavljeni *Ljubavni roman / Liebesroman*. Uz vidljivost koju ta nagrada donosi na germanskome tržištu, ide i popriličan novčani iznos.

Na sajmu je bilo 7.300 izlagača iz više od 100 zemalja.

Hrvatski autori i nakladnici uspješno su se predstavili na Frankfurtskome sajmu stručnoj i čitateljskoj javnosti uz potporu Ministarstva kulture koje je osiguralo zakup nacionalnoga štanda dok je uređenje izložbenoga prostora i organizaciju događaja na sajmu izvela Zajednica nakladnika i knjižara pri Hrvatskoj gospodarskoj komori. Ovogodišnji vizualni identitet našeg štanda, uz poslovnu i autorsku zonu te izložbeni prostor za knjige (publicistika, beletristika, monografije...), bio je obogaćen i promidžbenim filmovima dostupnim na Youtube kanalu ZNK (<https://znk.hr/>).

Kako je sajam ove godine uveo novi format *Frankfurt Kids*, koji se održavao u prostoru namijenjenom isključivo za aktivnosti usmjerene prema knjizi za mlade, logično je da je naša zemlja i na *Međunarodnome štandu za dječju knjigu* zakupila dodatni prostor kako bi se predstavili i sjajni hrvatski autori knjiga za mladež i ilustratori slikovnica uz svoje kolege iz cijeloga svijeta.

Na hvalevrijednu inicijativu koordinacije profesorica hrvatskoga jezika za učenike koji pohađaju *Hrvatsku nastavu* u njemačkoj saveznoj pokrajini Hessen Ministarstvo kulture RH organiziralo je i predstavljanje istaknutih književnika za dje-

Piše: Vesna Kukavica

cu i mlade kao što su Željka Horvat Vukelja i Miro Gavran. Taj program očekivano je privukao veliku pozornost i pratilo ga je oko 120 učenika hrvatskih korijena i njihovih roditelja. Posjet učenika obuhvatio je obilazak *Hrvatskoga nacionalnog štanda*, upoznavanje s izloženim knjigama i druženje s autorima kao što je to nekoć za iseljeničtvo hrabro činio tim naše tamošnje egzilantkinje iz doba *Hrvatskoga proljeća* pjesnikinja Malkice Dugeč na ondašnjem štandu pisaca iz hrvatske političke emigracije – kojima je desetljećima bila

uskraćena sloboda govora i izražavanja na materinskome jeziku sve do pada Berlinskoga zida.

Miro Gavran održao je još jednu promociju na Hrvatskome nacionalnom štandu, koju je vodio njegov prevoditelj i sveučilišni profesor Tihomir Glowatzky predstavivši Gavranov roman *Kafkin prijatelj* u prijevodu na osam jezika te njegove odabrane komedije u prijevodu na šest jezika.

Iako je Ministarstvo kulture sufinanciralo i nastup udruga *Hrvatska dječja knjiga*, čudim se kao i *Matičin prijatelj*, ugledni pisac iz New Yorka Janko Deur, zašto našim mladim čitateljima u dijaspori nije dostupnija hrvatska knjiga. Nedvojbeno, interesa među hrvatskom djecom rođenoj u Njemačkoj ima budući da u toj zemlji živi i radi već treća, odnosno četvrta generacija naših iseljenika. Stvaranjem samostalne hrvatske države 90-ih dolazi do osnivanja hrvatske nastave u SR Njemačkoj, kada započinje njezina tradicija. Uz uporabu hrvatskoga kao sredstva komunikacije stvoren je kontinuitet učenja hrvatskoga standardnog jezika i kulture, objašnjava nam mlada profesorica hrvatskoga s višegodišnjom njemačkom adresom dr. sc. Lucija Šarčević. Hrvatska nastava u SR Njemačkoj izvodi se, prema njezinim riječima, uz spomenutu pokrajinu Hessen u više koordinacija za poučavanje jezika kao što su Baden-Württemberg, Berlin, Hamburg, Saarland te Bavarska. Uvjeti za njezin razvitak trenutačno su izvrsni budući da je hrvatski jezik među službenim jezicima Europske unije, na čijem je višejezičnome i višekulturnome prostoru već 25 godina stvoren kontinuitet učenja i čitanja hrvatskoga standardnog jezika i kulture! Roditelji učenika daju velik doprinos afirmaciji hrvatske pisane riječi u inozemstvu razgovarajući sa svojom djecom na materinskome jeziku i upućujući ih na ovako reprezentativne događaje iz svijeta knjige. Potvrda za to su i riječi Wilhelma von Humboldta: *Die wahre Heimat ist eigentlich die Sprache / Prava domovina je zapravo jezik.* ■

ENG Schoolgoers attending Croatian language instruction in the German federal state of Hessen recently took part in a homeland literary programme that saw meetings with prominent Croatian writers participating in this year's incarnation of The international book fair in Frankfurt. The event was supported by our culture ministry.

Promicatelji hrvatske tradicijske kulture u Njemačkoj

Nastupilo je šesnaest folklornih ansambala, u natjecateljskom dijelu najbolji je FS Dijaskorak iz Offenbacha u kategoriji grupa iz iseljeničtva i KUD Mokro u kategoriji grupa iz domovine i BiH

Tekst: **Snježana Jurišić**

Na šestom Susretu čuvara hrvatske etno baštine, koji se pod pokroviteljstvom Hrvatske matice iseljenika, u organizaciji F.D. "Ruža" održao 20. listopada 2018. u Filderstadtu, nastupilo je šesnaest folklornih ansambala i priredilo pravu eksploziju pokreta, vokala, boja i zvuka tamburica i tradicijskih glazbala. Očuvanju tradicijske kulture i kulturnoga identiteta svjedočio je i konzul Ivan Bulaja: "Predivno je vidjeti toliko mladih Hrvata koji kroz folklor, jezik, kulturu čuvaju svoju povezanost s domovinom. Hvala im za sve odricanje i vrijeme koje ulažu u očuvanje hrvatske kulturne baštine i što prenose tu ljubav na mlade naraštaje." Najbolje u natjecateljskom dijelu odabrali su članovi prosudbene komisije - predsjednik Andrija Ivančan, Vjekoslav Martinić, Vedran Vidović te predstavnik pokrovitelja Snježana Jurišić, voditeljica Odjela za kulturu Hrvatske matice iseljenika. Prvo mjesto osvojili su FS Dijaskorak iz Offenbacha u kategoriji grupa iz iseljeničtva te KUD Mokro u kategoriji grupa iz domovine

i BiH. "Dijaskorak nije obična folklorna skupina, ona je više od toga, to je prijateljstvo, ljubav prema domovini i svom bližnjem", istaknuo je A. Smilović, umjetnički voditelj. Teško je riječima opisati tu neizmjernu energiju koju su prenijeli tijekom nastupa i pri dodjeli nagrade, a isti doživljaj bio je i kad je riječ o KUD-u Mokro koji je izveo koreografiju 'Vran planino, ispod tebe Rama'.

NAGRAĐEN TRUD U OČUVANJU IDENTITETA

A da uspjeh nije slučajna dokazuju godine marljivog vježbanja i ljubav prema folkloru. Dio te pozadinske priče prenosi nam Ana Češkić: "Prije pet godina naš dragi prijatelj Ivo Petrović Trusa kad je odlazio za Njemačku poklonio nam je jedan drveni sanduk pun originalnih dijelova ramske nošnje, a ja sam mu obećala da ćemo jednog dana postaviti Ramu. Vrijeme za otvaranje sanduka bio je poziv u Filderstadt. Pomoć oko koreografije dobili smo od Biljane Glibo Bilić koja je organizirala i prikupljanje dijelova nošnji koji su nedostajali, što nije bilo lako jer u Rami svatko ima svoju nošnju i ne postoji ni jedan KUD od kojeg je možeš posuditi, kopija

ne postoji, a originali su preskupi. Najljepše od svega je da nam je baka od 80 godina u zadnji trenutak napravila bijele kapice, gajtane i muške košulje koje su nam nedostajale. Sve je to utjecalo na nas da damo najviše što možemo da Ramu predstavimo u najboljem svjetlu. Ovo nije bio samo još jedan nastup i samo još jedna koreografija u KUD-u. Mi smo nesvjesno počeli živjeti Ramu!"

Nagrade su dobili i: FS "Krešimir" Bad Cannstatt (2. mj.), F.D. "Ruža" Filderstadt (3. mj.) iz iseljeničtva, a iz domovine KUD Vidovec (2. mj.) i KUD Sveti Ante iz Draga pokraj Zadra (3. mj.) koji je osvojio i glasove publike. KUD Izvor Usora i KUD Kolo Stari Grabovac dobili su posebne nagrade u području izvornog folkloru. U izboru najljepše djevojke u narodnim nošnjama prvu nagradu osvojila je Verica Anić, "FS Tamburica" Esslingen, prva pratilja je Anna Propadalo, FS "Dijaskorak", Offenbach, a druga pratilja je iz F.D. "Ruža" Jelena Kovač. Teško je riječima opisati tu neizmjernu energiju koju su folkloriši i tamburaši prenijeli bez obzira na mjesto koje su osvojili, što tijekom nastupa, a posebno pri dodjelama nagrada gdje je njihov ushit i međusobno podržavanje te zajedničko veselje očiti dokaz pripadnosti čuvarima hrvatske etno baštine. Cijeli program nadahnuto je vodio naš vrsni voditelj Branko Uvodić, a u zabavnome dijelu mnogobrojnu publiku zabavljao je sastav Najbolji hrvatski tamburaši. ■

ENG *The 6th Guardians of Croatian Ethnic Heritage event was staged in the German town of Filderstadt, gathering sixteen folklore ensembles—excellent promoters of our traditional culture. The event is organised by the Ruža folklore association and held under the auspices of the Croatian Heritage Foundation.*

Izvorna baština kao stvaralačko nadahnuće

Hrvati proslavili četiri jubileja: 25 godina djelovanja udruge Saveza Hrvata / 15 godina djelovanja folklorne skupine ADRIA-Duisburg / 10 godina tamburaškoga sastava "Zlatni Zvuci" Duisburg i 5 godina ulaska Republike Hrvatske u EU

Tekst i fotografije: **Tanja Maleš-Krznar**

U subotu, 29. rujna, u 20 sati započeo je peti put "Hrvatski tjedan" u organizaciji udruge Saveza Hrvata Duisburg u crkvi "Liebfrauen" koncertom naslovljenim "Vjeruj u ljubav" ("Liebe ist Alles"). Sve majke koje su s voditeljicom Tanjom Maleš-Krznar osnovale društvo, bile su odjevene u 'slavonske kraljice' te je folklorna skupina Adria izvela ritual slavonskih kraljica "Ljelja". Društvo je osnovano 2003. godine na inicijativu 12 majki, s ciljem da se na hrvatskome jeziku pleše i pjeva u Duisburgu. Društvo na početku nije posjedovalo ni nošnje, ni instrumente, ni pjesme. Voditeljica Tanja Maleš-Krznar uložila je godinama puno truda i vlastitih sredstava u obrazovanje te je stjecala potrebno znanje u Hrvatskoj školi folkloru u Hrvatskoj

kako bi društvo iz godine u godinu napredovalo. Danas sama održava seminare, odnosno podučava ples, pjesmu i sviranje tradicijskih glazbala te na taj način pomaže skupinama diljem Njemačke. Uskoro izdaje znanstveni rad o istraživanju svoga rodnoga kraja "Plesovi i pjesme Mirlović Zagore" te tako pridonosi očuvanju svoje kulturne baštine. Generalni konzul RH u Düsseldorfu dr. Ivan Bulić, gradonačelnik Erkan Kocalar i predsjednik udruge Saveza Hrvata Josip Sošić obratili su se na otvorenju Hrvatskoga tjedna i čestitali na uspješnome radu i promicanju hrvatske kulture.

HRVATSKO – NJEMAČKE KULTURNE VEZE

Tijekom Domovinskoga rata udruga Saveza Hrvata istaknula se skupljanjem i slanjem pomoći u Hrvatsku i BiH. Manifestacija Hrvatski tjedan služi promi-

canju hrvatske posebnosti, hrvatskoga jezika i identiteta kako bi svi građani u Njemačkoj upoznali svoje sugrađane Hrvate, što ih to veže uz domovinu njihovih očeva i majki. Živjeti kao Hrvat u Njemačkoj ili općenito u tuđini zahtijeva da se suočimo s činjenicom stalnog putovanja i vječnog napuštanja kako obitelji, tako i domovine. Postoji uvijek jedna daljina koja izaziva čežnju, patnju i neprekidnu ljubav prema domovini. Zato su Savez Hrvata, Katolička misija i folklorna skupina ADRIA toliko bitni. Koncert su uz veliku potporu članova folklorne skupine organizirale voditeljica Tanja Maleš-Krznar i članica Viktorija Galić, a moderaciju na njemačkome jeziku Antonela Pranjić.

U bogatome kulturnom programu izvedene su četiri koreografije Tanje Maleš-Krznar: "Kraljice Ljelje" – Sanak snila Mandalina, plesovi Davora "Gon goveda Maro moja" – plesovi moslavačkoga kraja / "Vilo širi svoja krila" – plesovi Like i Lički tanac / "Ljubi, vrmena ne gubi" – poskočica dubrovačkog Primorja. Program je bio obogaćen glazbenim izvedbama tamburaškoga sastava "Zlatni zvuci" iz Duisburga. Mlada ženska klapa Aurelia – Duisburg drugi put je izvela

Nastup mješovitih
folklornih skupina

svoje dalmatinske šansone. Koncertni program obogatili su i gosti: folklorna skupina "Zrinski" iz Gelsenkichena te muška klapa Bandira iz Düsseldorfa.

KNJIŽEVNI POTICAJI I PREDAVANJE

Koncert je završio pjesmom legendarnoga pjevača Olivera Dragojevića "Vjeruj u ljubav", koju je publika zapjevala zajedno s izvođačima.

Program Hrvatskoga tjedna nastavljen

je u nedjelju, 30. rujna 2018., kada je folklorna skupina ADRIA nastupila u gradskom kazalištu. U ponedjeljak, 1. 10. 2018., održana je večer "Raznolikost hrvatske kulture gledanja kroz književnost" gdje je glavna gošća bila znanstvenica, prevoditeljica i autorica dr. Alida Bremer koja je predavala o bogatoj povijesti hrvatske književnosti. U četvrtak, 4. listopada 2018., u njemačkome kinu Filmforumu održana je projekcija filma

"Mary's Land" o međugorskim ukazanjima, na njemačkome jeziku. Odaziv njemačkih kao i domaćih gostiju bio je golem. Dana 5. listopada 2018. u 19 sati održana je glazbena večer pod nazivom "Zajedničko pjevanje hrvatskih pjesama" uz glazbenoga pedagoga i pijanista Branka Bafa. Uz njegovu pratnju na klaviru pjevale su se mnoge lijepe pjesme ovdje daleko u malome hrvatskom ognjištu - Duisburgu. Hrvatski tjedan završio je 9. listopada 2018. u 18.15 sati predavanjem na temu "Pet godina Hrvatske u EU - bilanca". Sve su manifestacije održane na njemačkome jeziku kako bismo svojim sugrađanima omogućili bolje upoznavanje s hrvatskom kulturom, glazbom, književnošću te načinom života hrvatske zajednice u Duisburgu. ■

ENG The German city of Duisburg was host to the fifth Croatia Week, an event that marked a number of important anniversaries: 25 years of the Croatian Federation, fifteen years of the Adria folklore ensemble, ten years of the Zlatni zvuci tamburitza ensemble and five years since Croatia joined the European Union.

VIJESTI

Sabor podržao godišnje Izvješće o radu Vlade RH

ZAGREB - Hrvatski sabor prihvatio je većinom glasova (78 'za' i 52 'protiv') Izvješće o radu Vlade RH koje je premijer Andrej Plenković podnio Saboru 10. X. 2018. U izvješću je naveo kako je u drugoj godini mandata Vlada osigurala gospodarsku i društvenu stabilnost te nastavila s promjenama koje život građana čine kvalitetnijim. Preokrenuti su negativni makroekonomski trendovi, imamo suficit, raste BDP i zaposlenost, porasla je prosječna plaća za 710 kuna. Porezno se rasterećuje gospodarstvo i građane za čak 6,3 milijarde. Od 1. siječnja prepolovljava se PDV na meso, ribu, jaja, voće, povrće i dječje pelene, a rasterećuju se i plaće. Lani je privučeno 1,84 milijarde eura investicija, najviše od 2009., a 2018., kako je najavio premijer, trebala bi biti rekordna s čak 2 milijarde eura stranih ulaganja. Jača se konkurentnost naših poljoprivrednika i ribara kojima je lani isplaćeno više od 4,5 milijarde kuna potpora, a u sklopu *Programa ruralnog razvoja 2018.* ugovoreno je već 9,4 milijardi. Turizam, koji čini petinu našeg BDP-a, bilježi rekorde. Podsjetio je kako se provodi reforma školstva, upozorivši na negativne demografske trendove. U središtu politike Vlade je stvaranje pravednijeg društva te jača-

nje obitelji. Uz mjeru subvencioniranja stambenih kredita lani je 2.320 mladih obitelji došlo do svog doma. Poduzetim mjerama broj od 325.000 blokiranih građana smanjen je na 274.000. Kada je riječ o strateškim ciljevima, Plenković ističe ulazak u *Schengenski prostor*, dok teku pripreme za predsjedanje EU-om u prvoj polovici 2020.

Predsjednik Vlade
RH Andrej Plenković

"Iseljavanje Hrvata u Njemačku. Gubimo li Hrvatsku?"

Na Hrvatskome katoličkom sveučilištu ovih je dana predstavljena knjiga doc. dr. Tade Jurića "Iseljavanje Hrvata u Njemačku. Gubimo li Hrvatsku?" u izdanju Školske knjige

Tekst: Uredništvo

Unazočnosti brojene publike, nakon pozdravnih govora rektora Hrvatskoga katoličkoga sveučilišta prof. dr. Željka Tanjića i dr. Ante Žužula, u ime izdavača Školske knjige, o knjizi je govorio recenzent prof. dr. Tihomir Cipek u Zagrebu 23. X. 2018. Dr. Jurić predstavio je filmom svoje istraživanje te obrazložio rezultate. U knjizi su predstavljeni rezultati prvog empirijskog istraživanja motiva i karakteristika novijih iseljavanja Hrvata u Saveznu Republiku Njemačku. Istraživanje je provedeno u Njemačkoj među hrvatskim iseljenicima koji su iselili u periodu od priključenja Hrvatske Europskoj uniji na uzorku od 1200 ispitanika. Istraživanje je pokazalo da Hrvati iseljavaju zbog nepravde, a ne zbog siromaštva. Istraživanja upućuju na jasnu vezu između političke etike, slabih institucija i iseljavanja. Nemoral političkih elita, pravna nesigurnost, nepotizam i korupcija su pri vrhu mo-

tiva koji su pridonijeli iseljavanju. Prema percepciji samih iseljenika, glavni motivi iseljavanja nisu ekonomski. Analiza iseljeničkih stavova pokazala je da hrvatski iseljenici imaju predodžbu da u Hrvatskoj nisu institucionalizirane vrijednosti radne etike i uopće poštenja te smatraju da se hrvatsko društvo moralno slomilo. Oni koji od takvog stanja dobro žive, nisu ga ni zainteresirani mijenjati. Za razliku od prijašnjih vremena pak "mali hrvatski čovjek" sada ima alternativu i rado napušta gotovo pa kmetsku ulogu koju su mu namijenile tzv. političke i poduzetničke elite.

RAZLOZI ISELJAVANJA

U isto vrijeme dok se Hrvatska socijalno, moralno i gospodarski lomi, Njemačkoj su hrvatski radnici i više nego dobrodošli jer je cijena integracija Hrvata u njemačko društvo vrlo mala ili nikakva, što pak nije slučaj s useljenicima iz drugih kultura. "Sa svakim iseljenim Hrvatom se zapravo ne gubi samo socijalni kapital zemlje, mogućnost biološke obnove društva i kapital uložen u obrazovanje iseljenika, nego i dobiva visok trošak integracije useljenika koji će doći na njihovo mjesto. Posljedice ovakvog tipa iseljavanja u kojem odlazi vitalno produktivno stanovništvo s kompletnim obiteljima i biološkim i socijalnim potencijalom za obnovu nacije su isključivo negativne i ne donose ništa dobrog. Razmjer ovakvog iseljavanja nije zabilježen nigdje u Europskoj uniji, a rijetko igdje u svijetu u mirnodopskim prilikama. I dok Njemačka usisava radnu snagu iz Hrvatske, odgovor hrvatske države je gotovo pa nikakav. Migracije nikada nisu interesno neutralne i ne događaju se slučajno nego se proizvode. U BiH svjedočimo vrlo vjerojatno

povijesnom odlasku Hrvata s tih prostora nakon kojeg povratka više nema. Zaključno se može reći kako se radi o strateškom pomicanju hrvatskog naroda iz etničkih hrvatskih krajeva u etnički njemačke krajeve. Svjedočimo zapravo velikoj seobi hrvatskog naroda. Iseljenici svojim odlaskom kažnjavaju loše politike i političare, ali – ne htijući to – zapravo i sve koji ostaju", zaključio je dr. Jurić. Uslijedio je okrugli stol na kojem su sudjelovali prof. dr. Anđelko Akrap, posebni savjetnik za pitanje demografije Predsjednice Republike Hrvatske, doc. dr. Marin Strmota s Ekonomskog fakulteta Zagreb, doc. dr. Sanja Klempić Bogadi iz Instituta za migracije i narodnosti, doc. dr. Stjepan Šterc s Hrvatskih studija i doc. dr. Tado Jurić, autor knjige. ■

Jurić, Tado: Iseljavanje Hrvata u Njemačku. Gubimo li Hrvatsku?, Školska knjiga, 2018.

ENG Tado Jurić recently published his book *Croatian Emigration to Germany: Are We Losing Croatia? The book is based on research conducted on a sample population of 1,200 respondents among Croatians that have moved to Germany since Croatia joined the European Union. The results point to inequity rather than poverty as the motivating factor.*

Dvodnevno druženje "Na našo"

Dvodnevni susret koji je bio i u znaku 500-te obljetnice dolaska Dalmatinaca u San Felice održan je u četiri hrvatske manjinske zajednice u Moliseu, u San Felice del Molise/Filiću, u Tavenni/Taveli, u Acquaviva Collecroce/Živoj Vodi Kruču i Montemitru/Mundimitru

Organizatori i gosti "Molisaika 3" u Filiću

Tekst/Foto: Željko RupiĆ

U organizaciji Udruge "Jedna Musika" iz Acquaviva Collecrocea/Žive Vode Kručā, a u suradnji s Udrugom Associazione Mosaico Italo-Croato Roma/Hrvatsko-talijanski mozaik Rim te pod pokroviteljstvom Središnjega državnoga ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske u Moliseu, u Italiji, održan je 13. i 14. li-

stopada 3. susret zajedništva iseljene i domovinske Hrvatske "Molisaiko 3".

Ideja za ovaj projekt rođena je prije nekoliko godina tijekom susreta moliških Hrvata i vrlo aktivnih članova spomenute rimske udruge, a njegova je svrha ponajprije razvoj i očuvanje hrvatskoga

Izložba slikarice Sanje Knez i stihovi "Srce moliško" pjesnika Marija Giorgette.

identiteta i manjinske zajednice, odnosno očuvanje hrvatskoga jezika i kulture te promocija hrvatske baštine na talijanskom teritoriju. Autorsko pravo na "Molisaiko" nedvojbeno pripada agilnoj predsjednici Udruge "Jedna Musika" Antonelli D'Antuono.

NIZ PREZENTACIJA RAZLIČITIH SADRŽAJA

"Molisaiko", pa i njegovo treće izdanje, zamišljen je kao niz prezentacija različitih sadržaja: glazbenih, literarnih, likovnih te eno-gastronomskih kao autentičnih izloga autohtonih i tradicionalnih hrvatskih jela i proizvoda. Dvodnevni susret koji je bio i u znaku 500-te obljetnice dolaska Dalmatinaca u San Felice održan je u četiri hrvatske manjinske zajednice u Moliseu: u San Felice del Molise/Filiću, u Tavenni/Taveli, u Acquaviva Collecroce/Živoj Vodi Kruču i Montemitru/Mundimitru.

Uz organizatore i domaćine, stanovnike spomenutih općina, na trećem "Molisaiku" su, uz ostale, bili i predstavnici pokrovitelja Dubravka Severinski, načelnica Sektora za pravni položaj, kulturu i obrazovanje u Središnjem držav-

Zamjenik ravnatelja Hrvatske matice iseljenika, dr. sc. Ivan Tepeš obratio se sudionicima svečanog otvaranja Susreta

Detalj s programa održanog u osnovnoj školi u Kruču

Hrvatska ulica u Kruču

nom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Jasen Mesić, izvanredni i opunomoćeni veleposlanik Republike Hrvatske u Italiji, Nevenka Grdinić i Iva Pavić, generalne konzulice u Trstu i Milanu, kao i dr. sc. Ivan Tepeš, zamjenik ravnatelja Hrvatske matice iseljenika.

DALMATINSKE IZBJEGLICE NA OBALAMA MOLISEA

Skup je svečano otvoren u Filiću, nakon čega je svećenik Angelo Gabriele Giorgetta govorio o pet stoljeća hrvatske prisutnosti u Moliseu i tom prigodom

Ivana Milina i Zrinka Bačić, predsjednica i potpredsjednica Hrvatsko-talijanskog mozaika Rim, glavne realizatorice ovogodišnjeg Susreta

Zapažen monolog Joška Ševe, profesora zagrebačke Akademije dramskih umjetnosti, pod naslovom "Govorite li hrvatski?", s nizom zapisa iz hrvatske književnosti.

podsjetio da su "krajem 15. stoljeća, nakon krvave osmanlijske invazije, tisuće izbjeglica s balkanskog poluotoka pobjegle prema sjeveru – dio njih sklonio se na dalmatinske otoke i na područje Mletačke Republike. Broj onih koji su bježali povećavao se pa su se, od kraja 15. st. do sredine 16. st. valovi dalmatinskih izbjeglica, uz pomoć mletačkih galija, odnosno Mletačke Republike i Napuljske kraljevine, iskrcavali u različitim razdobljima i na različitim mjestima na obale Abruzzo i Molisea, dakle na područja koja su zbog razornog potresa 1456. i epidemije kuge 1493. godine ostala bez stanovništva. Izbjeglice, na koje se u početku loše gledalo i prema kojima se nije baš kršćanski ponašalo, postupno su izgrađivali svoja naselja, krčili okolni teritorij, a zatim su pridobili milost lokalnih zemljoposjednika i stekli kuće, zemljišta i privilegije. Neki su se prilagodili prilikama i preuzeli jezik i lokalne običaje, a neki su ljubomorno nastavili čuvati svoj vlastiti identitet i svoj vlastiti jezik i običaje, kao što je to bio slučaj u tri moliška naselja, u Filiću, Mundimitru i Kruču".

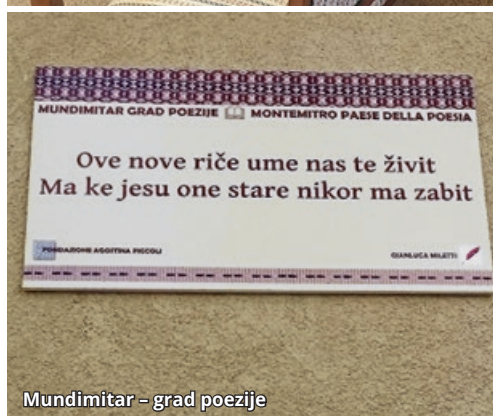
"SRCE MOLIŠKO"

Program "Molisaika" nastavljen je u lokalnoj školi u Taveli te kulturno-umjetničkim programom u Kruču, u izvedbi djece osnovne škole s pjesmom "Kako je lipo hoditi" i pjesmom i plesom "Lipa divojka rodna" te zapaženim monolo-

"Molisaiko", pa i njegovo treće izdanje, zamišljen je kao niz prezentacija različitih sadržaja: glazbenih, literarnih, likovnih te enogastronomskih.

Pjesnik Mario Giorgetta recitirao je stihove "Srce Moliško"

Mundimitar – grad poezije

gom Joška Ševe, profesora zagrebačke Akademije dramskih umjetnosti, pod naslovom "Govorite li hrvatski?", s nizom zapisa iz hrvatske književnosti. U večernjim satima u Castelmauru otvorena je izložba rimske slikarice Sanje Knez te održan kulinarski show s tipičnim hrvatskim jelima u Moliseu.

Treći "Molisaiko" okončan je sutradan, 14. listopada, u Mundimitru, druženjem svih sudionika i nastupima pjesnika Marija Giorgette koji je govorio stihove "Srce moliško" i glazbene grupe KroaTarantata s pjesmama hrvatskoga tradicionalnoga folkloru u Moliseu, u organizaciji Kulturne udruge "Na našo" iz Mundimitra. ■

ENG Molisaiko 3 is the third such annual two-day event bringing together members of the Croatian diaspora and homeland citizens. It celebrates the 500th anniversary of a migration that formed four ethnic Croatian enclaves in the Molise region of central Italy.

Raznovrsni kulturni program

Prikazivanjem izložbi, obilježavanjem 125. godišnjice rođenja Miroslava Krležę, predstavljanjem kajkavskog narječja i glazbenoga opusa te lansiranjem akcije *Čitajmo hrvatski* u Luxemburgu je na visokoj razini obilježen Dan neovisnosti RH u okviru tradicionalnog *Hrvatskoga dana* u organizaciji HD Luxembourg

Tekst i foto: **Goran Filipović**

Bogat i raznovrstan program Hrvati u Velikom Vojvodstvu započeli su izložbom hrvatske naivne umjetnosti u tri tematske cjeline: Hrvatsko naivno slikarstvo, Odabrana djela kajkavske poezije te Hrvatski naivci ilustriraju Balade Petrice Kerempuha. Kao kuriozitet spomenimo da su djela umjetnika iz Luksemburga i Hrvatske (u ime tadašnje Jugoslavije), uz Norvešku, predstavljena na 1. međunarodnom salonu suvremene umjetnosti u Parizu održanom 1976. godine. Mnogobrojni vrijedni eksponati dio su privatne zbirke Maje Orač, dugogodišnje djelatnice u hrvatskim udrugama u Luksemburgu. "Posebno mi je drago što su Hrvatskom danu u Luksemburgu ove godine prisustvovala mnoga djeca. Sretna sam što se time i novim naraštajima prenosi kulturno i umjetničko bogatstvo Hrvatske. Ovo nije moja zbirka, nego su sva izložena djela istodobno djela svih nas Hrvata", rekla je Maja Orač.

Za drugu izložbu pod naslovom "Slavonski Brod – Luksemburg" zaslužan je

član predsjedništva HDL-a i dužnosnik Europskoga suda Danijel Stanković koji je istražio povezanost spomenuta dva grada tijekom povijesti te urbane elemente, a ponajprije tvrđave. U kratkoj prezentaciji Stanković je govorio o sličnostima u strukturi, bastijonskome sustavu, pa čak i nazivima pojedinih dijelova tvrđava u Slavonskome Brodu i Luksemburgu. Uz to, zajedno sa suprugom Katarinom pobrinuo se za prigodan glazbeni program u kojem je gostima u sasvim popunjenoj dvorani CLAE dočaran kajkavski glazbeni izričaj.

KNJIŽEVNI SADRŽAJI

Pjesme Miroslava Krležę, Dragutina Domjanića, Frana Galovića i Ivana Gorana Kovačića čitali su Maja Emeršić, profesorica hrvatskoga jezika u Europskoj školi te predsjednik HDL-a Anđelko Markulin koji je ujedno održao prezentaciju o kajkavskome jeziku kao književnome jeziku te je vodio program. U povodu 125. godišnjice rođenja Miroslava Krležę publici je o velikome djelu i životu vjerojatno najpoznatijega hrvatskog književnika govorio Marin Marinković, profesor hrvatskoga jezika i dužnosnik Europskoga suda. "Smatram da ne

pretjerujem kada kažem da je Miroslav Krležę vjerojatno jedan od triju najznačajnijih europskih književnika. Njegovo je djelo iznimno i mi Hrvati možemo biti ponosni što smo imali takvog autora koji je obilježio europsko kulturno stvaralaštvo", istaknuo je Marinković.

Kao šlag na kraju "Hrvatskog dana u Luksemburgu" započeo je projekt "Čitajmo hrvatski" u sklopu kojeg su se hrvatskoj djeci u Luksemburgu, zahvaljujući donacijama i uplaćenim članarinama HDL-a, kupile i podijelile prigodne knjige na hrvatskome jeziku. Djeca u dobi od 1 do 18 godina s oduševljenjem su primila knjige na hrvatskome jeziku koje će im, imajući u vidu cilj očuvanja i značaj hrvatskoga jezika, posebno dobro doći u multikulturalnome i višejezičnome okružju kao što je luksemburško. Na kraju, zahvalnice za svoj dugogodišnji rad i angažman primili su djelatnici i osnivači Hrvatskoga kulturnoga sportskog kluba Croatia Luxembourg iz 2006. godine. ■

Lingvističko predavanje

Predavanje o Miroslavu Krležę

ENG Croatia's independence day was celebrated by the Croatian Society of Luxembourg with two exhibitions, a celebration of the 125th anniversary of the birth of writer Miroslav Krležę, a presentation featuring the Kajkavian dialect and music, and the launch of the praiseworthy Let's Read Croatian campaign, all in the frame of the traditional Croatian Day hosted by the organisation.

Dvojezična pjesnička antologija na sajmu u Lavovu

Usporedno sa sajmom knjiga, u Lavovu su se odvijali i Dani hrvatske kulture. Tako je i antologija Hrvatski pjesnički huligani svoje treće predstavljanje doživjela upravo u sklopu te manifestacije u prostorijama hrvatske zajednice

Priredila: **Diana Šimurina Šoufek**

U ukrajinskom gradu Lavovu, od 19. – 23. rujna, održan je najveći međunarodni sajam knjiga u Ukrajini i jedan od najvećih u istočnoj Europi. Ove godine sajam je doživio svoje 25. izdanje pod službenim nazivom BookForumLviv. Na sajmu se predstavilo oko 260 izdavača iz Ukrajine i desetak drugih država.

Jedna od intrigantnijih knjiga, koja je u ukrajinskoj književnoj javnosti pobudila značajan interes, je i antologija hrvatske suvremene ironične poezije "Hrvatski pjesnički huligani", tiskana na opsežnih 380 stranica. Riječ je o dvojezičnom izdanju na ukrajinskom i hrvatskom jeziku u kojem su zastupljeni i istaknuti članovi Društva hrvatskih književnika: Simo Mraović, Robert Roklicer i Siniša Matasović, od kojih su prva dvojica nažalost pokojni. U antologiju su još uvrštene pjesme Zvonimira Grozdića, Žarka Jovanovskog i Darije Lisenko. Objavljena je u okrilju ukrajinske izdavačke kuće Ljuta sprava. Uredio ju je priznati ukrajinski književnik Jurij Lisenko, u Ukrajini poznatiji pod imenom Jurko Pozajak. Lisenko je u predgovoru naglasio kako je osnovni kriterij prilikom odabira autora zastupljenih u antologiji bio njihov nekonvencionalni pristup shvaćanju poezije, kršenje kanona i tabua te prisutnost ironije u njihovim pjesmama. Naslov knjige svojevrsni je omaž Simi Mraoviću i knjizi Ukrajinski književni huligani: izbor iz suvremene ukrajinske proze, koju je on objavio u Hrvatskoj 2002. godine.

SVIJET KNJIGE NA SAJMU

Predstavljanja knjiga izloženih na sajmu održavala su se na više lokacija diljem grada. Tako je i ova hrvatska antologija tijekom sajma prezentirana na tri različite lokacije i na njima su osobno sudjelovali unutra zastupljeni autori, osim naravno prerano preminulih Sime Mraovića i Roberta Roklicera. S pjesnicima je doputovao i Jovo Mraović, Simin otac. Promocija knjige je održana u sklopu tribine "Prva pjesnička kava".

Ono što mnogi u Hrvatskoj ne znaju, spomenuta tribina

je nastala po uzoru na zagrebačku kultnu poetsku tribinu Jutro poezije. Prilikom svog nastupa na Jutru poezije prije pet godina, poznati ukrajinski pjesnik i književnik Oleksandr Irvanec, upitao je Roberta Roklicera, tadašnjeg voditelja Jutra poezije, za dozvolu održavanja sličnih pjesničkih tribina i u Ukrajini. Ostalo je povijest. Roklicer mu je dao zeleno svjetlo i tada je, prije četiri godine i jedanaest mjeseci, u Kijevu održano premijerno izdanje "Prve jutarnje kave" pod voditeljskom palicom samog Irvaneca. Prošle godine, istoimena tribina pokrenuta je i u Lavovu.

Upravo je u sklopu specijalnog (a ukupno 261.) izdanja te tribine održana prva prezentacija "Hrvatskih pjesničkih huligana", pod radnim nazivom Susret sa praocima. Druga prezentacija knjige upriličena je u kulturnom centru simboličnog naziva Teatar piva.

Posebno je zanimljivo kako su se usporedno sa sajmom knjiga, u Lavovu odvijali i Dani hrvatske kulture. Tako je i ova antologija svoje treće predstavljanje doživjela upravo u sklopu te manifestacije u prostorijama hrvatske zajednice. Prezentacija je bila iznimno dobro posjećena,

kao uostalom i prve dvije, a autore i urednika knjige dočekala je i pozdravila aktualna otpravnica poslova u Veleposlanstvu RH u Ukrajini, Carmen Floršić.

Po završetku sajma knjiga u Lavovu, hrvatska pjesnička delegacija se sa svojim ukrajinskim izdavačima otputila u Kijev. Ondje su tijekom iduća tri dana održane još dvije vrlo uspješne prezentacije koje je, između ostalih brojnih medija, u svome programu popratila i ukrajinska televizija. Prva prezentacija priređena je u Kijevskom nacionalnom univerzitetu "Taras Ševčenko" na Institutu za filologiju, dok je druga održana u popularnom Kupidonu, kulturnom okupljalištu brojnih kijevskih pjesnika i umjetnika. Mjesto je to gdje se svake subote u Kijevu održavaju tribine već spomenute "Prve pjesničke kave". Prezentaciji je ponovno nazočila veleposlanica Floršić u pratnji ostalih predstavnika Veleposlanstva RH. ■

Prezentacija je bila iznimno dobro posjećena, kao uostalom i prve dvije, a autore i urednika knjige dočekala je i pozdravila aktualna otpravnica poslova u Veleposlanstvu RH u Ukrajini, Carmen Floršić.

ENG The western Ukrainian city of Lviv was host to a book fair and a Days of Croatian Culture event. The anthology *Hrvatski pjesnički huligani* ("Croatian Hooligan Poets") saw its third promotion at this event at the premises of the local Croatian community.

Vrijeme lijepih susreta, prijateljstva i domoljublja

Večer hrvatskih povratnika okupila je mnogobrojne povratnike iz iseljeništva i njihove prijatelje. Osim druženja, razmjene iskustava i međusobnog umrežavanja, večer je obilježila i prisutnost humanitarne udruge "Fra Mladen Hrkać"

Večer hrvatskih povratnika u zagrebačkom hotelu Sheraton

Tekst: **Ivana Rora** Foto: **Hrvoje Bazina i Foto Badrov**

Pod pokroviteljstvom Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i visokim pokroviteljstvom predsjednice Republike Hrvatske, a u organizaciji udruge "Hrvatska uzdanica" i suorganizaciji Hrvatske matice iseljenika, 26. listopada održana je u Zagrebu Večer hrvatskih povratnika. Razlog okupljanja bio je afirmacija potencijala hrvatskog iseljeništva koje godinama pridonosi Republici Hrvatskoj, ali prije svega susret hrvatskih povratnika u domovini s ciljem međusobnog povezivanja i ostvarivanja prijateljskih veza, koje uvelike pridonose lakšem povratku i prilagodbi na život u Hrvatskoj. No, ono

što je obilježilo ovu doista lijepu i emotivnu večer bila je atmosfera dirljivih susreta, sreće i zadovoljstva hrvatskih povratnika, od kojih se većina susrela nakon dugog niza godina.

POTICAJ POVRAKU

- Ta ideja ponovnog susreta, okupljanja hrvatskih povratnika u Zagrebu, na jednoj lijepoj večeri uz glazbu i druženje, bila nam je misao vodilja u samoj organizaciji. Želja je bila da se ponovno sretnemo, da upoznamo one koji su se nedavno vratili u Lijepu Našu, da im ponudimo prijateljsku ruku ili razmijenimo s njima dosadašnja iskustva te se povežemo još bolje sa svima u domovini kako bismo poslovno i privatno iskazali snagu hrvatskog iseljeništva – rekao je dr. Ivan Radić, predsjednik udruge "Hrvatske uzdanice" koja je bila glavni ini-

cijator i organizator ove večeri.

Zvonko Milas, državni tajnik, a ujedno i izaslanik predsjednika Vlade Republike Hrvatske, zahvalio je i čestitao udruzi "Hrvatskoj uzdanici" na njihovu doprinosu i senzibilizaciji hrvatske javnosti u domovini i iseljeništvu o značaju i ulozi hrvatskog iseljeništva u stvaranju, obrani i izgradnji moderne hrvatske države.

- Osnaženi predanošću ove Vlade u izgradnji proaktivnoga partnerskog odnosa s hrvatskim iseljeništvom, pripadnicima hrvatske manjine u europskim državama i hrvatskim narodom u Bosni i Hercegovini, uvjeren sam da ćemo uz vašu potporu prenijeti jednu pozitivniju sliku o našoj domovini, a samim time biti i poticaj povratku naših iseljenika i njihovih obitelji - zaključio je Milas.

Cilj projekta je staviti u fokus povra-

Uzvanici na Večeri od kojih su neki i sami povratnici

Program Večeri obogatila je tombola Humanitarne udruge "Fra Mladen Hrkač"

tak, a ne odlazak ljudi iz Republike Hrvatske, potaknuti zajedništvo domovinske i iseljene Hrvatske te senzibiliziranje cjelokupne hrvatske javnosti za temu i mogućnosti koje Hrvatska ima u svojim sunarodnjacima povratnicima i iseljenicima uz međusobno povezivanje. Upravo je taj cilj prepoznala i Hrvatska matica iseljenika koja je na poziv udruge "Hrvatske uzdanice" prihvatila suorganizaciju u ovome vrijednom projektu koji na poseban način okuplja hrvatske povratnike u domovinu.

VEČER POVRTNIKA - DOKAZ ŽELJE I POTREBE

- Drago nam je da smo uključeni u organizaciju i da je naša djelatnost prepoznata i na ovaj način. Jer Hrvatska matica iseljenika sigurna je poveznica domovine i iseljeništva već više od 67 godina, a Matičino sjedište u Zagrebu je možda prvo mjesto, nakon zračne luke, u koje hrvatski povratnik dođe. Mi smo susretnište domovine i iseljeništva, povratnika i onih koji žive u domovini, ali se vesele dolasku svakoga iseljenog čovjeka – zaključio je ravnatelj HMI-ja Mijo Marić. Drage uzvanike i goste pozdravio je i izaslanik predsjednika Hrvatskoga sabora, predsjednik saborskoga Odbora za Hrvate izvan RH, Božo Ljubić.

Kao i svako okupljanje Hrvata koji su se vratili u domovinu, emocija je ta koja vodi i nosi svaki dogovor i razgovor. Prevladava i želja za boljitkom Hrvatske za koju su puno radili dok su živjeli izvan nje, a sada kada su tu, imaju iskustvo i volju da sve što su nekada naučili još bolje upotrijebe u svojoj rodnoj zemlji. I to za boljitak svih nas, uz poticanje ostanka, a ne odlaska te sa že-

Za vrhunac zabave pobrinuo se "kralj dijaspore" Mate Bulić

"Drago nam je da smo uključeni u organizaciju i da je naša djelatnost prepoznata i na ovaj način. Jer Hrvatska matica iseljenika sigurna je poveznica domovine i iseljeništva već više od 67 godina"

Mlada generacija povratnika

ljom da se oni koji se sada vraćaju lakše snađu i prebrode sve prepreke koje preseljenje nosi sobom. Jer iskustva su tu, institucije su tu, a večeri poput ove samo su dokaz te želje i potrebe. Dvorana hotela Sheraton bila je puna gostiju i uzvanika, raznolik program vodio je Frano Ridjan, svirao je glazbeni sastav Turbo X, a za vrhunac zabave pobrinuo se i gost večeri Mate Bulić.

HUMANITARNA TOMBOLA

Večer hrvatskih povratnika imala je i humanitarni karakter, obilježen udrugom "Fra Mladen Hrkać". Predsjednik Udruge Ivan Soldo predstavio je pred cijenjenim uzvanicima projekt Dom "Fra Mladen Hrkać" te je uz to prikazan prezentacijski video o udruzi.

- Hrvatski iseljenici i povratnici od davnina su pridonosili razvoju i boljitku Hrvata u domovini. Naša udruga najbolje svjedoči o tome s obzirom na to da je kontinuirano i izdašno podržavaju hrvatske organizacije i pojedinci iz cijeloga svijeta. Kao do sada, tako i u izgradnji Doma "Fra Mladen Hrkać" njihova potpora je ključna i značajna za uspjeh u pomaganju najpotrebitijima – naglasio je Soldo.

Senzibilitet za potrebe ovakvoga socijalnog projekta u domovini pokazali su uz mnogobrojne riječi potpore i pohvale projektu Dom "Fra Mladen Hrkać" i potpisivanjem trajnog naloga za mjesečne donacije te kupnjom humanitarne tombole. Humanitarna tombola, s 41 vrijednom nagradom, obogatila je program večeri. Cjelokupan prihod od tombole namijenjen je za pomoć osobama na liječenju daleko od doma. ■

ENG A gala Returnee's Night event was staged in Zagreb on the 26th of October. The event was organised by the Hrvatska Uzdanića association, co-organised by the Croatian Heritage Foundation and held under the auspices of the State Office for Croats Abroad and the high patronage of the Croatian President.

Tekst: Ivana Rora

R

avnateljica
Specijalne
bolnice Ari-
thera Arija-
na Hegediš

Došen u nastupu na 3. Hrvatskom iseljeničkom kongresu osvrnula se i na odlazak mladih radno sposobnih ljudi iz Hrvatske i predložila nazočnima potencijal koji leži u hrvatskoj dijaspori pa smo u razgovoru razradili tu tematiku.

Arijana Hegediš Došen

Što se nadate dobiti od kongresa kao što je Treći hrvatski iseljenički kongres? Koliko je Vaših pacijenata iz dijaspori i koji je najbolji način da se taj broj poveća?

- S obzirom na to da izvan Hrvatske živi još jedna Hrvatska, vjerujemo da u hrvatskoj dijaspori leži golemi potencijal. Vidimo ih kao potencijalne pacijente u našoj bolnici, ali i kao potencijalne investitore. Otvoreni smo i za tu vrstu partnerstva.

Velik broj Hrvata već dolazi u našu bolnicu na liječenje tijekom njihovih posjeta domovini. Većinom dolaze na liječenje ortopedskih bolesti, kralježnice, vena, hemeroida, ali sve ih više dolazi i na estetske zahvate. S obzirom na to da naša ponuda uključuje minimalno invazivne zahvate koristeći "walk-in walk-out" princip, u kratkom vremenskom roku pacijenti se mogu izliječiti od vrlo ozbiljnih bolesti i tako izbjeći operativne zahvate i dugotrajnu postoperativnu rehabilitaciju. Dodatne prednosti liječenja u Hrvatskoj su pristupačne cijene, povjerenje u naše liječnike, visoka kvaliteta usluga te odsutnost jezične barijere. Velik broj Hrvata koji živi u inozemstvu to prepoznaje. Naši kapaciteti zaista su veliki te smo sudjelovanjem na kongresu željeli poslati tu poruku hrvatskoj dijaspori. Nadamo se da će uspješno liječeni Hrvati biti naši ambasadori izvan granica Lijepe Naše.

S obzirom na to da je iseljavanje kvalitetnog osoblja ključan problem moderne Hrvatske, imate li i Vi problem sa zadržavanjem najvećih talenata? Koji su Vaš prijedlozi za prevenciju iseljavanja najkvalitetnije radne snage?

- Fokusiramo se na privlačenje talenata i poticanje razvoja osobnih potencijala. Biramo svoje timove na bazi profesionalnih, ljudskih i moralnih osobina te kvaliteta. Naši zaposlenici promoviraju ovakav odnos sa svojim kolegama, što nas čini bolnicom s ugodnom radnom atmosferom. Usredotočeni smo na kapitalna ulaganja, nabavu najmodernije opreme, ulaganja u znanje i razvoj novih

Napredak privatnih zdravstvenih ustanova u Hrvatskoj

Ravnateljica Specijalne bolnice Aritheri, Arijana Hegediš Došen, bacc. physioth. i potpredsjednica Klastera zdravstvenog turizma Zagreb, sudjelovala je na Trećem hrvatskom iseljeničkom kongresu u Osijeku te predstavila impresivan rad jedne od najuspješnijih privatnih zdravstvenih ustanova u Hrvatskoj.

usluga te u povećanje razine usluga i marketinških aktivnosti.

Zbog takvih radnih uvjeta uspjeli smo privući svjetski poznate stručnjake u naš tim kao što je prof. dr. sc. Vladimir Kovač, ugledni stručnjak za liječenje skolioze metodom prednje instrumentacije. Potpredsjednik Europskog udruženja za plastičnu, rekonstrukcijsku i estetsku kirurgiju, prof. dr. sc. Rado Žic, jedan od najpoznatiji europskih kirurga na polju plastične, rekonstrukcijske i estetske kirurgije, također je dio našeg tima. Naš ortoped, prof. dr. sc. Saša Janković, jedan je od liječnika naše nogometne reprezentacije koja je postigla veliki uspjeh na ovogodišnjem svjetskom prvenstvu. S obzirom na sve navedeno, nemamo problema s odlaskom osoblja. Upravo suprotno! Poželjan smo poslodavac, a naš tim uključuje sve više i više izvrsnih liječnika, fizioterapeuta, medicinskih sestara i tehničara.

Možete li navesti tri ključna razloga zbog kojih bi međunarodni pacijenti trebali razmotriti Hrvatsku i Zagreb kao destinaciju za liječenje?

- Hrvatska je prekrasna zemlja koja nudi vrhunske zdravstvene usluge uz vrhunsu turističku ponudu. Imamo visoko obrazovane liječnike, koristimo najsuvremenije metode liječenja i opremljeni smo u skladu s najnovijim međunarodnim dostignućima. Primjerice, Specijalna bolnica Aritheri je europski referentni centar za robotsku neurorehabilitaciju uz pomoć uređaja Perpedes i Tyromotion. Neki od ovih uređaja prvi put su instalirani u Europi i našim je fizioterapeutima povjerena odgovornost rehabilitacije pacijenata koristeći se najmodernijom robotičkom i računalno potpomognutom opremom. Prepoznati smo po našoj kvaliteti i želimo ponuditi ovu razinu kvalitete pacijentima koji dolaze izvana.

Ako je cilj naše države popunjavati turističke kapacitete 365 dana u godini, naša zdravstvena ponuda izvrstan je alat za postizanje tog cilja. Pacijenti koji putuju zbog liječenja najčešće dolaze u pratnji; neko vrijeme ostaju na liječenju; uz korištenje zdravstvenih usluga žele iskusiti i samu destinaciju sa svim svojim osjetilima, što stvara velike prilike i za prijevoznike, hotele, restorane, turističke agencije, kulturne institucije... S obzirom na to da gotovo 20 milijuna turista dolazi u Hrvatsku svake godine, trebamo usmjeriti svoje marketinške aktivnosti na širenje informacije da uz prirodne ljepote i zabavu Hrvatska nudi i vrhunske zdravstvene usluge. ■

ENG The director of the Aritheri clinic took part in the 3rd Croatian Diaspora Congress in Osijek and showcased the impressive work of one of the most successful privately owned healthcare companies in Croatia. She also spoke of the departure of young people from our labour pool and the untapped potential that lies in the diaspora communities.

Hrvatsko glazbeno čudo iz Dugog Sela

Mladi hrvatski skladatelj iz Dugog Sela doktor je glazbenih znanosti, dobitnik mnogobrojnih nagrada u Hrvatskoj i inozemstvu i voditelj jednog od najboljih tamburaških orkestara u Hrvatskoj

Tekst: **Marijana Kremer**

Ako vas put nanese u kraj gdje posavska ravnica dotiče Prigorje, svakako navratite na jedno prekrasno mjesto gdje sve pršti od istinske ljubavi i topline. Tu će vas u dugoselskoj Glazbenoj školi srdačno dočekati jedan skroman gospodin - glazbenik koji se rijetko kada hvale svojim umijećem i dostignućima, to od njega nikada nećete čuti, ali ono što ćete čuti kada gospodin zasniva neće vas ostaviti ravnodušnima.

- Vjerujem kako je svakoga od nas glazba dotaknula na neki način jer na poslijetku uz nju se rađamo, veselimo,

zaljubljujemo i tugujemo, a moj je cilj ljudima prenijeti barem jedan dio znanja koji posjedujem jer glazba je za mene upravo to, Božji dar koji je obilježio moj život i na kojem sam beskrajno zahvalan - reći će ovaj skroman glazbenik iz kojeg se zapravo krije veliko hrvatsko glazbeno čudo.

POVEZIVANJE KLASIČNE I TRADICIJSKE GLAZBE

Dario Cebić rođen je u Zagrebu i vrlo je zanimljiva pojava na hrvatskome glazbenom obzoru jer u svojem djelovanju ujedinjuje izniman smisao za klasičnu glazbu i tradicijsku folklornu umjetnost. Svoj talent otkriva vrlo rano, i to već s četiri godine, kada započinje glazbenu

Dario Cebić

Nastup D.Cebića u Beču

Nakon završene osnovne i srednje glazbene škole u Zagrebu, glazbene znanosti diplomira u Grazu, a poslijediplomski studij završava u Beču.

naobrazbu iz klavira, godinu dana kasnije iz violine, a s devet godina i iz kontrabasa, tambure i kompozicije. Završava osnovnu i srednju glazbenu školu Vatroslava Lisinskog u Zagrebu. Nakon toga studira kompoziciju, glazbenu pedagogiju, glazbenu kulturu, muzikologiju, klavir, kontrabas i glazbene znanosti. Na Universität für Musik und darstellende Kunst Graz - Glazbenome sveučilištu u Grazu, doktorira 2012. godine glazbene znanosti, nakon čega u Beču na Univer-

sität für Musik und darstellende Kunst Wien upisuje i završava poslijediplomski studij kompozicije u klasi profesora Michaela Obsta. Glazbene znanosti, analize i tehniku suvremene kompozicije usavršava na Visokoj glazbenoj školi Hannsa Eislera u Berlinu. Godine 2012. dobiva ugledno mjesto profesora na Bečkom konzervatoriju. Tijekom svoga glazbenog usavršavanja prof. Cebić uspio je doći do impresivnog broja instrumenata koje svira na profesionalnoj razini, njih je čak više od 40, a možda će brojka i dalje rasti! Napisao je 14 simfonija, sudjelovao je na više od 60 međunarodnih festivala diljem svijeta, njegove skladbe se nalaze na više od 40 izdanih CD-a, a u Njemačkoj je izdao dvije knjige: *Die Entwicklung des Tamburizzaspiels in Kroatien und Österreich* te knjigu *Kompositionen des 21. Jahrhunderts*.

TRADICIJSKA FOLKLORNA UMJETNOST

Što se tiče tradicijske folklorne umjetnosti, središnje mjesto profesorova zanimanja zauzima tambura koju počinje svirati u Markuševcu kod prof. Danka Mazuta. Put ga kasnije odvodi u mnoge orkestre, ansamble i KUD-ove, gdje je bio svirač, ali i član orkestra (Tamburaški orkestar HRT-a, Zagrebački folklorni ansambl dr. Ivana Ivančana, orkestar SKUD "Ivan Goran Kovačić"). Također je vodio orkestre iz Zagreba, Graza i Beča. U sklopu poznatoga *Tamburica festa* u Petrovaradinu tamburaški sastav Akro-Bih KUD-a "Napredak" iz Beča izvodi profesorovu skladbu *Nek tambura svira*. Glazbenikov izniman doprinos u svijetu folkloru ovjenčan je mnogobrojnim priznanjima pa je tako dobio i nagradu European Association of Folklore Festivals 2015. i 2017. godine.

GLAZBENO-PEDAGOŠKI RAD

Prof. Cebić zaslužan je za unaprjeđivanje dugoselske glazbene kulture i pokretanje projekta osnivanja Glazbene

Dva desetljeća Tamburaške grupe AkroBiH

Bečki "Napredak" proslavio je 20. obljetnicu svoje sekcije TG "AkroBiH" u petak 12. 10. 2018. u prostorijama Pfl egewohnnhausa (Dom za njegu) Baumgarten. Ugledni gosti bili su predstavnici veleposlanstava Bosne i Hercegovine i R. Hrvatske, tvrtke Herz Armaturen, župa Mariabrunn i Hildegard Burjan, KUD-a "Anno '93" te mnogi drugi.

HKD "Napredak" Beč (osnovan 1995.) na inicijativu tadašnjega predsjednika "Napretka" prof. Filipa Zloušića početkom 1998. godine osniva tamburašku sekciju. U TG-u su mladi i stariji članovi, učenici, studenti, radnici, namještenici, pa i umirovljenici. Ime tamburaške sekcije simbolično označava zemlje iz kojih dolaze njezini članovi – A (Austrija), Kro (Kroatien/Hrvatska), BiH (Bosna i Hercegovina). Svojom djelovanjem čuva i njeguje tradicionalnu hrvatsku glazbenu kulturu. Od početka sekcija je nastupala na priredbama HKD "Napredak" Beč te u suradnji s drugim društvima i sponzorima u Austriji i izvan nje. Posljednjih 10 godina imali su po 10 do 20 nastupa godišnje. Neki članovi TG pohađali su Ljetnu školu hrvatskoga folkloru koju godinama organizira Hrvatska matica iseljenika – Zagreb. Kako je HKD "Napredak" u Beču s godinama u svome radu rastao, tako se uz njega razvijala i TG "AkroBiH". Svojom glazbom uljepšavali su druženja i priredbe i time donosili zvuke stare nam domovine u Beč. U ovih proteklih 20 godina mnogi su svirali u TG "AkroBiH". Neki su ostali, neki su našli druge putove. Ali svi imaju nešto zajedničko: ljubav za glazbu i tamburu i čuvanje kulture i tradicije. Podučavalo ih je više učitelja: Pero Sekulić, Boris Beketić, Dario Cebić, Slavo Tomaš i posljednjih godina Blaga Zloušić.

Sudionici na pozornici ove večeri bili su Tamburaški orkestar Glazbene škole Dugo Selo, Tamburaški sastav "Virtuozi", "Posavski Dukati" iz KUD-a Bosanska Posavina - Beč i, naravno, slavljenci TG "AkroBiH".

Na kraju koncerta voditeljica TG "AkroBiH" prof. Blaga Zloušić uručila je zahvalnice (autorica mag. Mojca Korošec) izvođačima i onima koji su grupu godinama podržavali i s njom surađivali. Posebna čestitka pokretaču g. Zloušiću i članovima TG bila je rođendanska torta u obliku tambure i šokačkoga šešira. Fenomenalna je bila i po izgledu i po okusu – sve je bilo jestivo osim žica! Još jedanput gđa Ivana Kajić Čondrić pokazala je svoje veliko konditorsko umijeće i veliku ljubav za "Napredak" i njegove tamburaše. (Blaga Zloušić)

škole u Dugom Selu. Škola se otvara 2010. godine, a u njezinu sklopu ubrzo počinje djelovati jedan od najboljih tamburaških orkestara u Hrvatskoj. Od mnogobrojnih nagrada koje je orkestar osvojio treba izdvojiti: 1. mjesto na Europskome folklornom prvenstvu 2013.; 1. mjesto na svjetskome kupu u Jesolu/Venecija 2016. te tri naslova svjetskoga prvaka na Svjetskome folklornom prvenstvu 2014., 2015. i 2017. godine,

sve u organizaciji Europske i Svjetske folklorne asocijacije. Zaslužno je zauzeo 1. mjesto na svjetskoj folklornoj rang-listi 2017. godine u kategoriji folklornih instrumentalnih grupa prema kriterijima Svjetske asocijacije za folklorne festivale te 2. mjesto uključujući sve folklorne grupe, ansamble, kulturno-umjetnička društva i orkestre, a koja je pod zaštitom UNESCO-a. Vrijedi napomenuti da je tamburaški orkestar Glazbene škole Dugo Selo izdao dva CD-a: *Tamburaški nocturno* i *Uspomene*, a u pripremi je i treći. U Tamburaškom orkestru Glazbene škole Dugo Selo djeluje i višestruko nagrađivani tamburaški

Glazbenikov izniman doprinos u svijetu folkloru ovjenčan je mnogobrojnim priznanjima pa je tako dobio i nagradu European Association of Folklore Festivals 2015. i 2017. godine.

Torta za sudionike koncerta

sastav *Virtuoz* koji se sastoji od 14 vrhunskih umjetnika.

– Za mene glazba nije posao niti puko odrađivanje nastupa. Sviram jer uživam u glazbi, a naj sretniji sam kada sam na sceni i kada svoje znanje prenosim učenicima i studentima, zato nikada i ne sviram za novce. Diplome mi ne znače previše, a neke sam studije upisao samo da bih stekao što više znanja. – Na pitanje kakvu glazbu najviše voli, profesor odgovara da sluša zaista sve i da postoji samo dobra i loša glazba, a sve ostalo je mit. Diskusije o glazbenim ukusima zaobilazi jer su besmislene, a najviše voli poslušati dobar jazz, klasiku i tamburašku glazbu.

NATJECANJA I NAGRADE

Ovaj dio intervjua bilo je najteže odraditi jer prof. Cebić nema običaj isticati koje sve nagrade krasi njegov dom. Tu se nalaze: nagrada Zagrebačke županije 2014. godine za doprinos ugledu i promociji Zagrebačke županije u zemlji i svijetu, međunarodna nagrada za umjetnika godine Artist of the Year 2014. koju mu dodjeljuje International Art Society & Academy, nagrada europske i svjetske folklorne asocijacije

2015. i 2017. godine, 1. nagrada na međunarodnim glazbenim natjecanjima iz kompozicije u Bariju i Torinu, zatim slijede nagrade u Grčkoj, Austriji, Italiji, Španjolskoj, Zagrebu i New Yorku, 1st World Award 2017 in Music Composition te poticaj hrvatskoga glazbenog stvaralaštva Ministarstva kulture 2013. godine za skladbu "Symphony No. 1 - Mistična – for orchestra", također osvaja 1. mjesto na međunarodnome natjecanju iz kompozicije u New Yorku/Lucca 2018. godine. ■

ENG *Dugo Selo's Dario Cebić is a passionate tamburitza and classical music composer and multi-instrumentalist who plays more than 40 instruments. He was born in Zagreb and has finished his musical education and studies in Vienna, Frankfurt and Berlin. He has played in the best national ensembles and orchestras and has been awarded many national and international prizes for his outstanding musical achievements such as Artist of the Year 2014 by the International Art Society & Academy and 1st World Award 2017 in Music Composition. He is also musical director of one of the best Croatian tamburitza orchestras who has gained recognition and appreciation by the international community. Dario Cebić is a composition professor at the Vienna Conservatory of Music.*

Brzo, lako i zanimljivo ovladajte temeljima hrvatskoga jezika učite kada želite i gdje želite

A fast, easy and interesting way to learn the basics of Croatian. Learn when and where you want.

Sveučilište u Zagrebu

@srce

HIT-1

Prvi sveučilišni on-line tečaj hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika

The first on-line course of Croatian as second and foreign language

Proljetni semestar / Spring semester

4. ožujka – 26. svibnja 2019.

(prijava do 22. veljače)

March 5 – May 26, 2019

(registration until February 22)

Jesenski semestar / Autumn semester

9. rujna – 1. prosinca 2019.

(prijava do 2. rujna)

September 9 – December 1, 2019

(registration until September 2)

- 7 nastavnih cjelina u sustavu MoD (utemeljen na Moodleu)
- 150 nastavnih aktivnosti
- 24 sata online nastave u živo
- iskusni lektori, stručnjaci za hrvatski kao ini jezik
- interaktivan, komunikacijski i individualiziran pristup učenju jezika
- 7 learning units in the Moodle-based e-learning system
- 150 learning activities
- 24 hours of real-time communication online
- experienced language instructors, specialists in Croatian as L2
- an interactive, communicative and individual approach to language learning

Pogledajte videopriloge o tečaju na mrežnoj stranici

Look at videos about the course at web page

www.matis.hr

Obavijesti i upisi

additional information and enrollment:

ecroatian@gmail.com

Zimska škola hrvatskoga folklora

Koprivnica, 3. – 12. siječnja 2019.

Organizator: Hrvatska matica iseljenika **Programski voditelj:** prof. Andrija Ivančan **Voditeljica projekta:** mr. sc. Snježana Jurišić

Na Zimskoj školi hrvatskoga folklora podučavat će se plesovi, nošnje, pjesme i glazbala hrvatskoga *jadranskog područja*. Uz praktična plesna predavanja održat će se i predavanja o narodnim nošnjama i pjesmama te glazbalima (tambure i tradicijska). Program obuhvaća plesove i glazbu otoka Krka, Cresa, Raba, Paga, Silbe, Splita, Trogira, Kaštela, Čiova, Makarskog primorja, otoka Šolte, Brača i Hvara, Korčule, Mljeta i Lastova, poluotoka Pelješca, Dubrovačkog primorja, Konavala, Župe dubrovačke, Rijeke dubrovačke, doline Neretve, dubrovačke kontradance te plesove šibenskoga uzmorja i otoka. Od plesova Hrvata koji žive u susjednim zemljama, a koji pripadaju jadranskome području, podučavat će se plesovi i glazba južne Hercegovine i plesovi Hrvata iz Boke kotorske. Završni koncert i proslava 25. obljetnice održavanja ŠHF bit će 12. 1. 2019.

Osim programskoga stručnog voditelja Andrije Ivančana, umjetničkoga ravnatelja našega nacionalnog ansambla pjesama i plesova Hrvatske "Lado", Odjel tambura vodi Tibor Bün, poznati tamburaški voditelj prisutan na kulturnoj sceni te Odjel tradicijskih glazbala vodi glazbeni pedagog Vjekoslav Martinić, poznati majstor izrade tradicijskih glazbala. Gost predavač je maestro Siniša Leopold, šef dirigent Tamburaškog orkestra HRT-a. Uz njih će tijekom Škole predavati i drugi vrsni stručnjaci folkloristi i etnokoreolozi, kao i ugledni istraživači hrvatskoga folklora: Tonči Tadin, Vidoslav Bagur, Nenad Milin, Damir Kremenić, prof. dr. sc. Goran Oreb, Katarina Horvatović i Kristina Benko Markovica, uz suradnju glazbenoga korepetitora Antuna Kotteka. Asistenti su Iva Cvetko i Martin Durbek.

Proslavimo zajedno 25 godina uspješnog djelovanja Matičine Škole hrvatskoga folklora.

Možete odabrati jednu od ponuđenih triju grupa:

1. **PLES** (voditelj Andrija Ivančan)
2. **SVIRANJE TAMBURA** (voditelj Tibor Bün, gost predavač maestro Siniša Leopold)
3. **SVIRANJE HRVATSKIH TRADICIJSKIH GLAZBALA** (voditelj Vjekoslav Martinić)

Prijave su u tijeku!

Glazba kao užitak

Iseljenički par: svjetski priznati hornist Radovan Vlatković i psihologinja Dinka Migić, oboje potomci uglednih zagrebačkih obitelji intelektualaca, prvi put predstavlja se čitalačkoj publici HMI-ja

Priredila: Ljerka Galic

Gospodine Vlatkoviću, nastupom u zagrebačkoj Koncertnoj dvorani Lisinski ovog mjeseca otvorili ste novu koncertnu sezonu. Glazbenu naobrazbu stekli ste u rodnome gradu, no imajući na umu univerzalnost glazbenoga jezika na svjetskim pozornicama, imate li možda omiljenu publiku?

- Posebno mi je drago kada imam priliku nastupiti u Zagrebu. Kao što ste spomenuli, ovdje sam odrastao, završio škole i diplomirao na Muzičkoj akademiji. Osjećam da postoji određeni kontinuitet i rado se sjećam svojih nastupa prije 40 godina u Lisinskome ili Glazbe-

nome zavodu. U tom smislu volim zagrebačku publiku i zahvalan sam joj za potporu i blagonaklonost, kao i za zanimanje, radoznalost i entuzijazam kojim prati nove projekte i nova ostvarenja. Imao sam prilike doživjeti strast i ljubav publike prema glazbi i u drugim zemljama. Katkada je to glasno odobravanje u Italiji, oduševljenje mladih u Aziji ili naklonost suvremenoj glazbi u nordijskim zemljama Europe. Specifičan je ugođaj na mnogobrojnim festivalima komorne glazbe na kojima sam imao prilike nastupati. Tad se osjeti duboka povezanost glazbenika i slušatelja. Poput nekog rituala slavi se velika izražajnost, bogatstvo i spiritualnost glazbe koja nas sve povezuje. Posebni su to trenuci koji kao umjetničko iskustvo svim prisutnima trajno ostaju u sjećanju. S

Radovan Vlatković na početku svoje glazbene karijere

obzirom na današnju situaciju u svijetu, nada je i nastojanje nas umjetnika da pozitivnu energiju podijelimo s drugima, pogotovo kad nam je svima toliko potrebna u trenutku suočavanja sa stvarnim teškoćama ili novim izazovima.

Postoje li znatnije razlike u glazbenim djelima kako u izvedbenome pristupu, tako i u pedagoškom s početka Vaše karijere i u današnje doba ubrzanoga razvoja tehnologije?

- U pristupu glazbenome djelu postoji i jedno i drugo: s jedne strane vrijedno znanje i iskustvo koje su nam predali naši profesori i uz koje osjećamo povezanost s glazbenom prošalošću budući da je velik dio repertoara pisan u prošlim stoljećima. Uz to, u glazbi postoji nešto kao i odnos majstora i šegreta u svakom zanatu tako da se vještina i dalje prenosi s koljena na koljeno. S druge strane postoji težnja za novim u smislu suradnje sa skladateljima današnjice i novim iskustvima te povezanošću s drugim granama umjetnosti. Instrumentalna tehnika sviranja je napredovala tako da su suvremene kompozicije sigurno sve zahtjevnije. Nastoji se produbiti izražajne mogućnosti instrumenta i obogatiti novim virtuozišetom.

Što se tiče pedagogije, sigurno je da smo napredovali. Poučeni smo sazna-

U obiteljskom domu u Salzburgu s kćerima i sinovima

njima s raznih područja, na primjer psihologije, u čemu je moja supruga Dinika ekspert i reći će više o tome. Uz to, služimo se i tehničkim pomagalima poput uređaja za intonaciju, audio i video snimaka iz kojih zajedno sa studentima možemo toliko naučiti. Pri tome ipak treba naglasiti da kao umjetnici tražimo inspiraciju u prirodi i ljudskom iskustvu, tehnička pomagala samo nam služe za umjetnički izražaj. I sam odnos studenata i nastavnika se promijenio tako da odgovore na važna pitanja često tražimo zajedno kao tim.

S obzirom na to da je Vaše primarno glazbalo rog ipak specifično, kako ste se i kada odlučili za njega i kako je tekao Vaš profesionalni put do svjetske slave?

- Prilikom boravka u Americi od 1966. do 1968. počeo sam svirati rog. Riječ je o slučajnosti jer je moj otac radeći kao kemičar na Sveučilištu u Madisonu, u Wisconsinu, upoznao mladoga hornista koji je postao moj prvi učitelj. I danas sam s njim u vezi iako u međuvremenu živi u Čileu. Zahvalan sam i roditeljima i svim profesorima na potpori i velikom trudu. Poslije studija u Zagrebu kod prof. Detičeka i prof. Hölzela u Detmoldu u Njemačkoj dobio sam mjesto solo hornista u radio orkestru u Zapadnome Berlinu (RSO Berlin, danas DSO Deutsches Symphonie Orchester, osnovan poslije 2. svjetskog rata pod imenom RIAS Orchester), gradu koji me oduševio od prvoga studentskog posjeta. Tu sam stekao vrijedno iskustvo suradjući s velikim dirigentima i solistima te upoznavajući veliki repertoar, uz ostalo puno suvremene glazbe, ali i standardna orkestralna djela. Te osamdesete godine u Berlinu ostat će mi u najljepšem sjećanju, osnovali smo i obitelj. Supruzi Dinki sam zahvalan što me podržala u odluci da napustim orkestar i počnem put samostalnoga umjetnika,

Željela bih da glazba, kultura i umjetnost općenito zadrže svoj važan položaj u društvu i nastave oplemenjivati i ispunjavati ljude.

solista, komornoga muzičara, kasnije i pedagoga. Trebalo je hrabrosti za takvu odluku, ali nikad je nisam zažalio. Put je išao preko diskografskih snimaka, solo turneja i komorne glazbe s velikim majstorima kao što su: švicarski oboist Heinz Holliger, mađarski pijanist Sir András Schiff pa legendarni Yehudi Menuhin i Mstislav Rostropovič. To su neka od slavnih imena s kojima sam nastupao, toliko od njih naučio i s njima se sprijateljio. S obitelji smo često putovali na ljetne festivale i našoj djeci prenijeli ljubav prema umjetnosti. Primljene nagrade i priznanja bili su poticaj za daljnji rad. Danas se osjećam ispunjen kao muzičar, zahvalan sam što sam imao i dovoljno prilika i sreće kad je to trebalo. Planiram nove projekte i veselim se novim izazovima!

Mladima bih samo poručio da vjeruju u sebe i budu ustrajni. Na njihovu putu želim im puno sreće i uspjeha!

Gospodo Migić, kao školovana glazbenica, ali i pravnica i psihologinja, bavite se vrlo specifičnom granom struke pa Vas molim da nam objasnite o čemu je riječ.

- Zaista je specifična i nova grana struke tako da niti ne postoji kao definirana profesija. Ja svoj posao najčešće definiram kao mentalni coaching ili trening jer ga psiholozi koji rade na sličan način sa sportašima tako nazivaju. Ra-

dim s glazbenicima i trudim se pomoći im u raznim aspektima njihova iznimno lijepog, ali i zahtjevnog posla. Naime, uz razvoj tehničkih i umjetničkih sposobnosti zvanje profesionalnoga glazbenika zahtijeva i kompletnu ličnost koja je mentalno snažna i stabilna da može izdržati visoke fizičke i psihičke zahtjeve tog posla. Nastupi na koncertima, audicijama ili natjecanjima mogu biti vrlo stresni. Mnogi umjetnici susreću se s tremom prije nastupa kao preprekom da se u potpunosti umjetnički izraze. Psihičke, fizičke te fiziološke reakcije organizma nisu pod svjesnom kontrolom i najčešće stvaraju osjećaj nemoći i nemogućnosti da ih se svlada. Raznim tehnikama i vježbama moguće je stvoriti asocijativne odnose između tijela i uma kako bi glazbenik imao osjećaj kontrole nad situacijom. Radim s profesionalnim glazbenicima koji unatoč uspjehu i uživanju u muziciranju nakon nekog vremena osjete posljedice godina intenzivnog vježbanja, putovanja, zahtjevnih koncerata na kojima se očekuje perfekcija izvedbe. Uz to, najviše volim raditi s mladim glazbenicima na početku njihove karijere kako bi usvojili pozitivne i korisne navike da preveniraju neželjene posljedice stresa. Zato rado predajem na glazbenim akademijama diljem svijeta i na festivalima te radim individualno s umjetnicima koji osjećaju da im je mentalna stabilnost potrebna isto kao i tehnička perfekcija na njihovom instrumentu. Biti glazbeni umjetnik

Supružnici na gostovanju u Kini

nije samo zvanje, nego i određeni način života i razmišljanja.

Kada ste se počeli baviti ovim poslom s obzirom na to da nije baš poznat, zapravo nam je nepoznanica?

- U sportu je već odavno poznato i priznato da je psihička spremnost veliki dio uspjeha, a život i rad glazbenika po svojoj fizičkoj i psihičkoj komponenti vrlo je sličan sportu.

Počela sam to raditi prije desetak godina i kako se to obično u životu događa – neplanirano! U to vrijeme radila sam kao glazbeni menadžer. U čestim razgovorima s dragom prijateljicom Jadrankom Milković s kojom sam išla davnih godina u Glazbenu školu "Blagoje Bersa" u Zagrebu i koja je tada radila kao državna savjetnica za glazbene škole u Agenciji za odgoj i obrazovanje diskutirala sam o raznim aspektima toga

umjetničkog zanimanja i radu nastavnika u glazbenim školama. Kako sam studirala psihologiju i završila trening za psihoterapeuta, mene je uvijek zanimalo i taj psihološki aspekt. I sama sam iskusila tijekom školovanja silan stres i mentalni napor koji stvaraju koncerti i natjecanja, a kao menadžer znala sam što se sve zahtijeva. Uz to, život s jednim iznimnim glazbenikom te organizacija i očuvanje obitelji uz njegova stalna putovanja i predanost poslu dala su mi opsežni uvid u sve komponente tog posla. Često smo razmišljale o tome što je glazbenicima potrebno da ostanu stabilni kao osobe, kako se bolje mogu nositi s tenzijama i tremom prije nastupa. Zaključile smo da bi bilo korisno i dobro osposobiti već nastavnike glazbenih škola kako da rade s djecom i pripremaju ih za nastupe. Jadranka me zamolila da održim niz predavanja nastavnicima glazbenih škola na tu temu koja su sva naišla na veliko zanimanje i odobravanje. Kad je Radovan vidio čime se bavim, zamolio me da počnem raditi s njegovim studentima jer je često doživljavao da zbog treme i raznih psihičkih problema nisu u stanju na koncertima pokazati sve što znaju i mogu te se

istinski umjetnički izraziti. I tako se to pročulo, sve više akademija bilo je zainteresirano za rad na tom području. U međuvremenu su se počeli za moj rad zanimati i profesionalni glazbenici koji su me znali još kao menadžera i potražili su savjet te počeli raditi na vlastitoj mentalnoj pripremljenosti. Nakon nekog vremena predala sam menadžerski posao našim kćerima koje su idealno obrazovane za to, a ja sam se sasvim posvetila ovome poslu. Kako nema nikakvog ciljanog obrazovanja za to, stalno se usavršavam, učim od sportskih psihologa, proučavam sva najnovija istraživanja na području mentalnog zdravlja, neuroznanosti, tehnika opuštanja pa čak i nutricionizma.

Traženi ste po cijelome svijetu, bilo na individualnome, bilo na skupnome planu, kakav je odjek Vašeg bavljenja u Hrvatskoj?

- Kao što sam spomenula, sve je i počelo u Hrvatskoj s predavanjima za nastavnike glazbenih škola. To i dalje redovito radim i baš sam prošle godine dobila informaciju kako se primjećuje da nastavnici primjenjuju te nove spoznaje. Održala sam i predavanje i radionicu na Glazbenoj akademiji i postojao je interes da se mentalne pripreme za glazbenike uvedu kao predmet na akademiji, no do sada to nije realizirano, možda bude u budućnosti. Ove godine bila sam gošća Zbora HRT-a gdje sam vodila radionicu primjene raznih metoda u specifičnim okolnostima glazbene izvedbe. Uz to, radila sam i individualno s nekim hrvatskim profesionalnim glazbenicima. Uvijek mi je veliko veselje doći doma i prenijeti svoje spoznaje i iskustva. Glazba mi puno znači i beskrajno cijenim glazbenike te im se divim pa sam sretna kad mogu pridonijeti da svoj plemeniti posao rade opušteno i s veseljem. ■

Od dvije najveće europske nagrade Opus Klassik u Berlinu - hornist Radovan Vlatković osvojio je nagradu za najbolji album glazbe iz 19. st.

ENG *Internationally acclaimed horn player Radovan Vlatković and psychologist Dinka Migić, both from respected native Zagreb families of intellectuals, had their first ever presentation for the CHF readership. Vlatković is the recipient of the top European music award, the Opus Klassik of Berlin, for best album of nineteenth century music.*

Izložbu Tomislava Buntaka u Českym Budějovicama u ime Veleposlanstva RH otvorila je Stjepanka Nenadić. U Ottawi je izložbi "Hrvatska nematerijalna baština na Unescovim listama" nazočio zastupnik u Parlamentu i predsjednik Kanadsko-hrvatske skupine prijateljstva Bob Bratina. Hrvatsko-austrijsko društvo iz Dubrovnika u suradnji s HMI - podružnicom Dubrovnik i Veleposlanstvom RH organiziralo priredbu "Fortepiano nas povezuje – Druga strana povijesti u palači Esterhazy u Željeznom"

Izložba dekana ALU u Českym Budějovicama

Marijanskog galeriji u Českim Budějovicama otvorena je 17. listopada izložba "Slikanje svijeta" akademskog slikara i dekana Akademije likovnih umjetnosti iz Zagreba Tomislava Buntaka. Izložba je nastala kao rezultat dugogodišnje suradnje Centra za kulturu Novi Zagreb i Centra za kulturu Metropol iz Čeških Budějovica, uz pokroviteljstvo

Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i sport Grada Zagreba. Nazočnima su se, osim autora, prigodnim govorima obratili i Jaromír Schel, predstavnik Centra za kulturu Metropol te Aleš Seifert, ravnatelj Alšove južnočeške galerije, a u ime Veleposlanstva RH izložbu je otvorila Stjepanka Nenadić. (<http://cz.mvep.hr/>) ■

Dubrovački umjetnici u Željeznom

Fortepiano nas povezuje – Druga strana povijesti u palači Esterhazy u Željeznom" naziv je glazbeno-scenskog projekta kojim su se dubrovački umjetnici 21. listopada predstavili publici u Željeznom, glavnom gradu austrijske pokrajine Gradišće. Program su izveli članovi i suradnici udruge "Sve ostalo je glazba", glumac Marojica Bijelić kao Ruđer Bošković, autorica projekta, sjajna mlada pijanistica i fortepijanistica Ivana Jelača, solistički i uz violinisticu Doru Kamber.

Program je osmišljen kao kombinacija koncerta na povijesnim instrumentima na kojima su izvedena djela hrvatskih i austrijskih skladatelja pretklasike i klasike, između kojih je glumac Marojica Bijelić pred gradišćanskom publikom kostimiranom izvedbom priredio upečatljivi scenski nastup

kao dubrovački znanstvenik, filozof, pjesnik i diplomat, Dubrovčanin Ruđer Bošković.

Publika je imala priliku uživati u tri djela najvećih bečkih glazbenih klasičara: Haydna, Mozarta i Beethovena, te dubrovačkih suvremenika Sorkočevića i Ivana Mane Jarnovića. U sjajnoj promociji hrvatske glazbene baštine i umjetnika te isticanju Dubrovnika kao važne europske kulturne sredine, između ostalih, uživao je i željezanski biskup mons. Egidije Živković, hrvatska veleposlanica u Austriji dr. Vesna Cvjetković, te predstavnici hrvatskih i gradišćansko-hrvatskih udruga iz Gradišća i Beča, kao i predsjednica Hrvatsko-austrijskog društva u Dubrovniku Branka Martinović Vuković i voditeljica podružnice Hrvatske matice iseljenika u Dubrovniku Maja Mozara. (*Fenix Magazin*) ■

Hrvatska nematerijalna baština na Unescovim listama u Ottawi

Veleposlanstvo RH u Ottawi, u suradnji s Bytown muzejom u Ottawi, otvorilo je 4. listopada izložbu "Hrvatska nematerijalna baština na Unescovim listama" koja će ostati otvorena do 23. prosinca. Na otvorenju izložbe bili su prisutni brojni veleposlanici i diplomati, predstavnici Mini-

starstva vanjskih poslova Kanade, zastupnik u Parlamentu i predsjednik Kanadsko-hrvatske skupine prijateljstva Bob Bratina, kao i hrvatska zajednica. Govore su održale direktorica Muzeja Robin Etherington i veleposlanica Matković. Na prijemu su se degustirale hrvatske čokolade i hrvatska vina. (*ca.mvep.hr*) ■

Marijana Dworski

Obiteljski korijeni kao cjeloživotna ishodišna inspiracija

Marijana Dworski, kćerka kipara Adama Dworskog, u povodu retrospektivne izložbe održane u zagrebačkome muzeju "Mimara" opisala je u svojoj obiteljskoj villi u Rijeci svoje dojmove

Tekst: **Marijana Dworski**
Fotografije: **Dean Miculinić**

Dok ovo pišem u našoj villi u Rijeci (Pećine) izgrađenoj 1909. u secesijskom stilu, želim ponovno naglasiti da je ova izvanredna mogućnost izlaganja u zagrebačkome muzeju 'Mimara' mojoj cijeloj obitelji ponudila priliku da u njevoj domovini prijateljima i javnosti predstavimo cjelokupan život i djelo skromnog, ali iskreno nadarenog čovjeka kojeg smo voljeli.

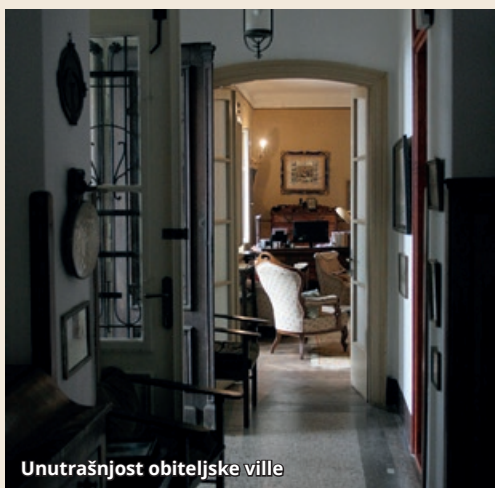
Ova je izložba bez sumnje bila 'istraživačko putovanje' kako i koliko je hrvatska kultura i osobno naslijeđe mog oca bilo izvorište i inspiracija njemu kao umjetniku.

Najveće zahvale svakako upućujem Ljerki Galic iz HMI-ja, kao autorici projekta i njezinu zaraznom entuzijazmu

Villa Dworski izvana

Postajem svjesna očevih najranijih utjecaja koje je ovdje crpio: divim se bojama okoline koje je tako vjerno pretočio u svoja djela, a koje je mogao osjetiti jedino u ovome kvarnerskom okruženju.

Unutrašnjost obiteljske ville

Chance To Present A Centennial Celebration Of The Life And Work

This exhibition has undoubtedly been a journey of discovery and insight into how Croatian culture and my father's personal history and background had been such a rich source of inspiration to him as an artist. This fabulous opportunity to exhibit at the Mimara offered us as a family, the chance to present to friends and public a true centennial celebration of the life and work of a modest but truly talented man we knew and loved so much, in the land of his birth. It is wholly thanks to the infective enthusiasm and organisational skills of Ljerka Galic of HMI and the truly touching warmth and remarkable generosity of Lada Ratkovic, director of the Mimara Mu-

seum, that my brothers and I were able to portray, not only our father's works but his life, background, inspirations and most importantly, his Croatian heritage; a circular journey from Austro-Hungarian Fužine in the Gorski Kotar, via Sušak (Rijeka), Hay-on-Wye, in Wales, Great Britain, and later France; Evian-les-Bains in the Haute Savoie, Provence and Burgundy and back to the Croatian home he loved: the Primorje and the mountains and forests of its hinterland. To me his most joyful leitmotif is the image of a fish. A frequent symbol from Greek and Roman times in this coastal area, the fish represents not only food and abundance in general, but life here in Rijeka in

kao vještoj organizatorici te istinski dirljivoj toplini i značajnoj velikodušnosti Lade Ratković Bukovčan, ravnateljici muzeja 'Mimara'.

Tako smo moja dva brata i ja mogli javnosti predstaviti ne samo očev opus, nego njegovo hrvatsko naslijeđe: počevši od austro-ugarskih Fužina u Gorskom kotaru (gdje je rođen), preko Rijeke (Sušaka) gdje je odrastao i stasao, do odlaska u Wales (Velika Britanija) i na poslijetku francuske pokrajine Haute Savoie, Provanse i Burgundije (gdje je umro) pa onda natrag u Hrvatsko primorje.

Za mene najradosniji 'Leitmotif' je slika ribe. Simbol koji se još od grčko-rimskog razdoblja provlači u ovome obalnom području, riba predstavlja ne samo hranu i obilje općenito, nego posebice život ovdje u Rijeci." ■

particular. Importantly, it was considering his earliest influences, that I came to realise how much of his art was influenced by his early Croatian surroundings. As I write this, sitting in Villa Dworski in Pecine overlooking the sea, built in 1909 in the Secessionist style, I realise how much his 'modern' design, draws from the design from the house he was brought up in. He extracted the deep colours of the natural world as experienced on the Adriatic and poured it into his art that can never be found in northern countries.

Povijesne obljetnice

180. obljetnica rođenja Augusta Šenoa

Od "njemačkoga sina" do "najzagrebačkijega pisca"

Prije 180 godina rodio se August Šenoa, jedan od najčitanijih hrvatskih pisaca druge polovice 19. stoljeća, koji je učinio iskorak prema realizmu u hrvatskoj književnosti

Zagreb u Šenoino doba

Piše: Željko Holjevac

Prije 180 godina, 14. studenoga 1838., rodio se u Zagrebu hrvatski književnik August Šenoa, punim imenom August Ivan Nepomuk Eduard Šenoa. Romanopisac, novelist, pjesnik, pisac podlistaka, književni teoretičar i kritičar, urednik uglednih časopisa, preteča realizma u hrvatskoj književnosti i "pjesnik Zagreba", Šenoa je povijesnim romanima oblikovao hrvatsku književnu publiku i pomogao joj usvojiti novi štokavski jezični standard.

Sin kaptolskoga slastičara čeških korijenja, nesuđeni pravnik, istinski tvorac moderne hrvatske književnosti, jedan od najutjecajnijih hrvatskih pjesnika i zagrebački gradski senator prošao je životni put od "njemačkoga sina" do "najzagrebačkijega pisca". Otac mu je bio njemački kraljevski slastičar, a maj-

ka, slovačka Mađarica, umrla je kad je imao osam godina. Osnovnu školu završio je u Zagrebu, jedan razred gimnazije u Pečuhu, a ostalih sedam u Zagrebu. Već je u gimnaziji počeo pisati svoje prve stihove i to na hrvatskome, a ne samo na njemačkome jeziku. August Šenoa je prvi u svojoj obitelji počeo pisati hrvatski svoje prezime Schönoa. Bio je jedan od najčitanijih hrvatskih pisaca druge polovice 19. stoljeća.

GRADSKI BILJEŽNIK I RAVNATELJ KAZALIŠTA

Poslije školovanja na zagrebačkoj gornjogradskoj gimnaziji upisao je Pravoslavnu akademiju, prethodnicu današnjega Pravnog fakulteta. Osim u Zagrebu, studirao je u Beču i Pragu, gdje je živio do 1865. godine. Iako je u srednjoj školi bio među najboljim učenicima, studije nije završio. Budući da nije na vrijeme položio niti jedan ispit, bio je prisiljen okušati se u novinarstvu, nakon

Kuća Šenoa: dio interijera

čega se 1865. vratio u Zagreb i počeo raditi u uredništvu lista *Pozor*, glasila liberalne Narodne stranke pod vodstvom bosanskoga i srijemskoga biskupa Josipa Jurja Strossmayera i zagrebačkoga kanonika Franje Račkoga. Neko vrijeme bio je i član Narodne stranke. Ubrzo nakon povratka u Zagreb Šenoa je dobio posao gradskoga bilježnika. Godine 1866. tiskan je njegov književni prvinec pod naslovom *Ljubica – izvorna vesela igra iz zagrebačkog života u tri čina*. Dvije godine kasnije vjenčao se sa Slavom pl. Ištvančić. Imali su šestero djece, a u svojim pismima otkrivaju kako su se voljeli prije stoljeće i pol. Godine 1872. postao je Šenoa ravnatelj zemaljskog kazališta, prethodnice današnjega HNK i neko vrijeme radio je i kao dramaturg.

PRVI KOMPETENTNI KAZALIŠNI KRITIČAR

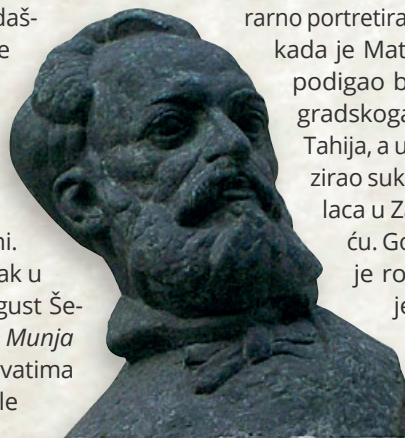
Šenoa je 1871. počeo izlaziti njegov prvi autorski roman *Zlatarevo zlato*, "roman iz prošlosti zagrebačke", ujedno prvi hrvatski povijesni roman. Dvije godine kasnije postao je gradski senator pa je napustio rad u kazalištu. Osim što se bio angažirao u politici, Šenoa je počeo prevoditi djela s engleskoga, njemačkoga, češkoga i francuskoga jezika na hrvatski. Od 1874. pa sve do svoje smrti

uređivao je časopis *Vienac zabavi i pouci*, jedan od najznačajnijih hrvatskih književnih časopisa, tjedno izdanje Matice hrvatske, u kojem su objavljivali svi tadašnji pisci i publicisti. Vrijeme u kojem je uređivao *Vienac zabavi i pouci* ostalo je zapamćeno po kritičkome pristupu društvu. Šenoa je djelovao i kao prvi kompetentni kazališni kritičar dajući prijedloge novoga programa i analizirajući stanje u glumištu. Zahvaljujući njemu, podlistak ili feljton postao je literarni žanr. Šenoa je u svojoj poznatoj seriji podlistaka *Zagrebulje* opisivao negativne učinke koje su konformizam i licemjerje imali na svakidašnjicu u Zagrebu. Njegove su pjesme, zahvaljujući raznim temama, bile prilagođene širokom krugu čitatelja. Bio je popularniji kao socijalni pjesnik, nego kao ljubavni. Kad je 1875. izbio ustanak u Bosni i Hercegovini, August Šenoa napisao je pjesmu *Munja od Gabele*, posvećenu Hrvatima koji su se u okolici Gabele pod vodstvom don Ivana Musića digli na oružje protiv osmanske vladavine. Unatoč

tome što je često pisao o suvremenim događajima, najznačajniji dio njegova književnog stvaralaštva su povijesni romani. Zapravo je u književnosti ostao najviše upamćen kao pisac romana.

ROMANSIRANI PRIKAZI HRVATSKE POVIJESTI

Nakon što je 1876. objavio povijesni roman *Čuvaj se senjske ruke*, u kojem je opisao život i borbu senjskih uskoka protiv Mlečana u prvoj polovici 17. stoljeća, August Šenoa je 1877./78. objavio dvije svoje "historičke pripovijesti", *Se-ljačku bunu* i *Diogeneša*. U prvoj je literarno portretirao događaje iz 1573., kada je Matija Ambroz Gubec podigao bunu protiv susjedgradskoga vlastelina Franje Tahija, a u drugoj problematizirao sukob građana i feudala u Zagrebu u 18. stoljeću. Godine 1879. objavio je roman *Prosjak Luka*, jedini čija je radnja smještena u vrijeme u kojem je popularni pisac živio, a 1882. počeo je u *Vienac zabavi i pouci* objavljivati povijesni roman *Kletva*, koji je poslije autorove smrti dovršio književnik Josip Eugen Tomić. U

Njegov utjecaj na književnost njegova vremena potvrđuje to što se razdoblje njegova stvaranja naziva Šenoino doba, a djela nastala u tom vremenu jedinstven su spoj romantičarskih ideja i realističnih ostvarenja.

spomenutim djelima romansirano je prikazivao različite događaje iz hrvatske nacionalne povijesti. Pisao je i povjestice, manja pripovjedna djela s povijesnim motivima, npr. *Propast Venecije* i druge. *Prijan Lovro* iz 1873. pripada Šenoinim pripovijetkama koje je sam pisac smatrao najboljim svojim literarnim ostvarenjima. U uvodnome dijelu pripovijetke pisac je u dijalogu između pripovjedača i jednog junaka iznio svoje poglede na to kako bi morala izgledati dobra pripovijetka.

ŠENOINO DOBA

Umro je 13. prosinca 1881. od upale pluća pomažući Zagrepčanima u otklanjanju šteta poslije velikog potresa. "Nikad ne vidjeh užasnije slike, ne očitih dublje žalosti za svoga vijeka", pisao je Šenoa nakon razornoga potresa koji je 1880. pogodio Zagreb. Veliki pisac umro je prerano, u dobi od jedva 43 godine života, ostavivši za sobom natuknice za nekoliko desetaka nenapisanih romana i pripovijesti. Njegov utjecaj na književnost njegova vremena potvrđuje to

August Šenoa 1838. - 1881.

Doprinos hrvatskom glumištu

Postoji mnogo razloga da se, unatoč primjeni i upitnoj održivosti posve različitih kriterija u periodizacijama nacionalne književnosti i kazališta, i u povijesti kazališta, kao što je to već davno učinjeno u povijesti književnosti, označiteljski progovori o Šenoinom dobu. Jer ako je netko u povijesti hrvatskog kazališta intenzitetom, raznovrsnošću i razinom svojeg zanimanja obilježio jedno doba, koje trajanjem znatno nadmašuje kratkotrajne ali nedvojbeno i te kako značajne intendantske ere Stjepana Miletića i Julija Benešića, onda je to August Šenoa.

Svoj djelatni suživot s kazalištem Šenoa je započeo već 1861. kritikama u "Našem gore listu", koje će zatim s prekidima pisati i objavljivati, nametnuvši se kao uzor svim budućim naraštajima naših kazališnih kritičara, od 1866. u "Pozoru", "Agramer Zeitungu" i u "Vijencu", sve do posljednje godine života, te izvješćima iz Praga, u kojima popraćuje i otvaranje prvoga profesionalnog kazališta na češkom jeziku. Nekako istodobno javlja se i prijevodima dramskih tekstova i opernih libreta, a sveukupno je preveo devetnaest dramskih djela, među kojima su i djela Shakespearea, Racinea, Scribea, Sardoua i Labichea, kao i Čeha Klicpere i Kolára, te sedam libreta od kojih se pojedini još uvijek izvode.

Od Ježićeve monografije *Život i djelo Augusta Šenoe*, Zagreb 1963., sve više prevladava mišljenje, osnaženo novijim istraživanjima, da su se neki od bitnih Šenoinih životnih, stvaralačkih, idejnih i estetskih nazora oblikovali upravo u njegovim studentskim godinama od 1859. do 1865. u Pragu kada ponovno oživljavaju sveslavenske ideje, kao i ideje o slavenskoj uzajamnosti. Sudeći prema Šenoinom rasuđivanju u prvim njegovim kritikama o zagrebačkim predstavama pisanim već u doba praških studija, kao i prema izvješćima iz Praga, stekao je svoj stav i u odnosu prema češkom kazalištu stvaranom i razvijanom nasuprot njemačkom. I dok su se utemeljitelji hrvatskoga glumišta Dimitrija Demeter i Josip Freudenreich zadovoljili potisnućem njemačkog jezika sa zagrebačke pozornice, te su nastavili izvođenjem kompromisnog repertoara na kakav su malobrojne gledatelje navikla njemačka kazališta i družine, jer su oba bila odgojena na tradiciji njemačkog te posebno bečkog kazališta, i jer su istodobno bili sputani i postojećim uvjetima djelovanja, Šenoa je živeći i djelujući u Pragu usvojio ne samo mnoge ideje i nazore čeških rodoljubnih prvaka, nego je stekao i sasvim drukčije kazališno obrazovanje i iskustvo te je zahvaljujući poznavanju više jezika bio upućen i u širok spektar nacionalnih dramskih književnosti. (Dr Branko Hečimović)

Jedan od Šenoinih romana

što se razdoblje njegova stvaranja naziva Šenoino doba. Djela nastala u tom vremenu jedinstven su spoj romantičarskih ideja i realističnih ostvarenja predstavljajući presudan iskorak iz romantičarskog sanjarenja i osjećajnosti maštovita i često usamljena pojedinca prema realističkom prikazivanju i kritičkom rasuđivanju društvene stvarnosti i ljudske svakidašnjice onakve kakva ona jest. Kuća Šenoa u Ulici Ive Mallina 27 danas priča o četiri naraštaja iznimne zagrebačke obitelji, a August se predstavlja Zagrepčanima na Danima Augusta Šenoe. Autor "Himne Zagrebu" i danas uči o ljepoti i dobru, vjeri i nadi, prijateljstvu i slozi. Njegovo ime nose osnovne i srednje škole, mjesni odbori, dionička društva, apartmani i klubovi. ■

ENG Croatian writer August Šenoa was born 180 years ago on the 14th of November 1838. His father was a pastry chef of germanised Czech extraction. His mother was an ethnic Hungarian from Slovakia. He studied but did not practice law and is considered the progenitor of modern Croatian literature. He was one of the most influential Croatian poets and served as a city councillor in Zagreb. He transitioned from the son of a German to the role of quintessential Zagreb writer during his time as a primary school pupil in Zagreb and one year of the gymnasium in Pécs. He studied in Zagreb, Vienna and Prague, where he lived through to 1865. He was a novelist, short story writer, translator, poet, columnist, literary theoretician and critic, the editor of leading magazines, anticipating realism in Croatian literature and celebrated as Zagreb's Poet. His historical novels shaped the Croatian readership and its adoption of the Štokavian-dialect based Standard Croatian. The intensity, diversity and level of his multilingual knowledge also made him a prominent figure in the theatre.

Kratko, ali upečatljivo razdoblje

“Kao književnik, novinar i prevoditelj bio je pravi posrednik dviju kultura, i tijekom šest godina života u Pragu i kasnije, do svoje prerane smrti”

Vladimir Bilek, Ines Troha, Jasmina Reis i Marijan Lipovac otkrili su spomen-ploču

Tekst: **Marijan Lipovac**

Na inicijativu Hrvatsko-češkog društva i hrvatskog veleposlanstva u Češkoj, u Pragu je postavljena spomen-ploča u čast hrvatskoga književnika Augusta Šenoe u povodu 180. godišnjice njegova rođenja. Dvojezična spomen-ploča nalazi se na zgradi na Karlovu trgu gdje je Šenoa neko vrijeme stanovao tijekom studija na Pravnome fakultetu Karlova sveučilišta od 1859. do 1865. Izradu i postavljanje spomen-ploče financirao je Grad Zagreb, izradio ju je Centar za dizajn iz Zagreba, dok je autor idejnoga nacрта bio praški arhitekt Vlado Milunić. Na prigodnoj svečanosti ploču su 17. listopada otkrili hrvatska veleposlanica u Češkoj Ines Troha, saborski zastupnik za češku i slovačku nacionalnu manjinu i izaslanik zagrebačkoga gradonačelnika Vladimir Bilek, predsjednik Hrvatsko-češkog društva Marijan Lipovac te nasljednica obitelji Šenoi Jasmina Reis. Uz pedesetak članova HČD-a i dru-

gih Šenoinih poštovatelja koji su iz Zagreba doputovali autobusom, na svečanosti su bili i predstavnici gradova Zagreba, Praga i Velike Gorice, Češke besede Zagreb, Udruge građana hrvatske narodnosti u Češkoj, kao i mnogo-brojni praški Hrvati i prijatelji Hrvatske.

HRVATSKI VELIKAN ČEŠKOG PODRIJETLA

Marijan Lipovac rekao je u svome govoru kako je riječ o osmom spomen-obilježju podignutom u Češkoj u čast nekoga hrvatskog velikana na inicijativu Hrvatsko-češkog društva u proteklih

Spomen-ploča Augustu Šenoi na Karlovom trgu u Pragu

deset godina. “August Šenoa, hrvatski velikan češkog podrijetla sudbinski je odredio hrvatsku književnost, posebno svojim romanima, ali i hrvatsko-češke veze. Kao književnik, novinar i prevoditelj bio je pravi posrednik dviju kultura, i tijekom šest godina života u Pragu i kasnije, do svoje prerane smrti. Kao i mnogi drugi Hrvati, Šenoa je u praškim kulturnim krugovima bio prihvaćen i osjećao se kao među svojim. U Pragu je August postao Šenoa, odnosno upravo ovdje je svoje prezime koje se izvorno pisalo njemački (Schönoa), a koje potječe od češkog prezimena Šejnoha, prvi put službeno naveo u pohrvaćenome obliku. U Pragu je započela i Šenoina književna karijera – ovdje je nastaju njegova prva književna djela, ovdje je počeo izgrađivati i brusiti svoj stil”, istaknuo je Lipovac.

POŽRTVOVNI JAVNI DJELATNIK

Veleposlanica Troha rekla je da ploča podsjeća na kratko, ali upečatljivo razdoblje u životu Augusta Šenoe koji zaslužuje da mu se oda počast ne samo kao piscu, već i kao požrtvornome javnom djelatniku, točnije dužnosniku čiji bi rad mogao biti uzor mnogima, dok je Vladimir Bilek podsjetio da je Šenoa bio nazočan i na osnivačkoj skupštini Češke besede Zagreb 1874. kada je održao govor na češkome. Jaroslav Šolc spomenuo je da se na području Praga 2 nalazi Zagrebačka ulica, a da je na Karlovu trgu više spomenika u čast čeških književnika, među kojima su i spomenici Šenoinim prijateljima Vítězslavu Háleku i Karolini Světlou. Prije otkrivanja ploče potpredsjednica Udruge umjetnika “August Šenoa” iz Zagreba Danica Vukelić pročitala je odlomke iz Šenoinine pripovijetke *Prijan Lovro*. Riječi zahvale nakon otkrivanja ploče uputila je Jasmina Reis, a zatim je uslijedilo druženje u hrvatskom veleposlanstvu. ■

Uzoriti hrvatski jezik

Mnogobrojni učenici *Hrvatske nastave* iz njemačke pokrajine Hessen nazočili su književnome programu iz domovine, susrevši se s našim piscima koji su nastupili ovih dana na Međunarodnome sajmu knjiga u Frankfurtu na Majni

Upravo u mjesecu studenom ove godine navršava se 180. godina od rođenja Augusta Šenoe, hrvatskoga književnika koji je od 1860. do 1880. odigrao toliko važnu ulogu u razvoju hrvatske književnosti, da je za to razdoblje uvriježen naziv Šenoino doba. Taj se književnik s pravom može smatrati i najvećim hrvatskim piscem 19. stoljeća. Njegova su književna djela čitali i oni koji prije tih djela nisu uopće čitali na hrvatskom jeziku. Naime, Šenoa je sustavno razvijao u čitatelja svijest o poštivanju i čitanju hrvatskih djela i svjesno pridonosio razvoju normiranoga književnoga jezika ne samo svojim književnim djelima nego i svojim stavovima o jeziku. Tako npr. u članku "Stjepan Ivičević", objavljenom u *Viencu* 1878., upozorava kako je velika zablude "da nam je Vukov rječnik što je kalifu Omaru koran bio". Slikovitim usporednim frazemom pokazuje kako se taj rječnik lažno prikazuje važnim za razvoj normiranoga hrvatskoga književnoga jezika i općenito za razvoj hrvatskoga jezika, što uopće, ističe Šenoa, nije točno. Svjestan je promjena koje su u razvoju normiranoga jezika nastale hrvatskim narodnim preporodom, ali i svekolikoga bogatstva hrvatske pisane riječi tijekom stoljeća, kao i one očuvane u mjesnim govorima. Sukladno tomu zaključuje: "Mi mislimo da je temelj književnoga jezika štokavština, i da ga popunjavati valja riečmi iz kajkavskoga i čakavskoga narječja". Taj bi Šenoin jezični savjet dobro bilo slijediti i u današnje vrijeme. Zbog njegovih stavova o jeziku i konkretnih književnojezičnih realizacija Šenou mnogi s pravom nazivaju graditeljem hrvatskoga jezično-stilskoga književnoga kanona.

U svojim književnim djelima i inim tekstovima Šenoa je slijedio hrvatsku književnojezičnu normu druge polovice 19. stoljeća, koja se također velikim dijelom oslanja na hrvatsku književnojezičnu tradiciju prethodnih stoljeća, a koje su se hrvatski gramatičari velikim dijelom odrekli u prvoj polovici 20. stoljeća. Tako npr. Šenoa rabi imenicu *vrst* (genitiv *vrsti*), koja je danas u normiranom jeziku uobičajena u obliku *vrsta* (genitiv *vrste*). Sukladno tomu, u svom tekstu "O poetici" Šenoa 1876. piše *dvije vrsti*; *takove vrsti* itd. Oblik koji rabi Šenoa nalazimo u hrvatskim književnim djelima tijekom stoljeća, također još uvijek u brojnim hrvatskim mjesnim govorima, posebice čakavskim.

Ovom prigodom izdvajam i ostale izabrane primjere koji se odnose na hrvatski gramatički sustav, a nalazimo ih u romanu *Zlatarovo zlato*. Važno je naglasiti da su primjeri preuzeti iz nastavaka romana koji su 1871. objavljeni u *Viencu*, te iz prvoga cjelovitoga izdanja 1872. Sukladno hrvatskoj tradi-

Piše: Sanja Vulić

ciji uobičajeni su u romanu kratki oblici nominativa množine imenica muškoga roda, npr. *pakleni dusi*; *na sve kraje*. Isto vrijedi i za neke dvosložne imenice, npr. za imenicu *gavran* koju danas često susrećemo u dugom množinskom obliku *gavranovi*. Protivno tomu, Šenoa piše *crni gavrani*. Također rabi stare hrvatske množinske padežne oblike, npr. u muškom i srednjem rodu u dativu s nastavkom *-om*: *Tim se gostom nije nadao*, u lokativu s nastavkom *-ih*: *na konjih*; *u zvonkih sone-tih*; *po svojih ljudih*; *na kolih*, a u instrumentalu s

nastavkom *-i*, npr. *poči za konji*. U dativu množine imenica ženskoga roda rabi nastavak *-am*: *da pokažemo huljam*; *proti tim kukavicam*, u lokativu množine nastavak je *-ah*: *u tih daščarah*; *nosahu na granah*; *u rukah*, a u instrumentalu množine nastavak *-ami*, npr. *među timi zidinami*; *liečio je gradjane pijavicami*. Puni nastavak *-ga* u zamjeničko-pridjevnoj sklonidbi muškoga roda piše i kada su u nizu dva ili više takovih oblika, npr. *i samoga varoškoga bubnjara*. Rabi dativnu enklitiku *si* povratne zamjenice *sebi*, npr. *sam si je krojio zakon*; *nije uspio podpisati čestitoga si imena*. U službi priložne oznake vremena u Šenoe su česte sveze prijedloga *po* i lokativnoga oblika, npr. *četvrtoga dana po svetoj Trojici*. U sustavu rječotvorja izdvajam Šenoin sufix *-najst* pri tvoebi brojeva od 11 do 19, npr. *u drugoj poli vieka šesnajstoga*. Taj je sufix do danas uobičajen u hrvatskim kajkavskim govorima, sjeverozapadnim čakavskim govorima, brojnim govorima hrvatske arhaične štokavštine, a bio je uobičajen i u brojnim hrvatskim novoštokavskim ikavskim i južnočakavskim govorima, također početkom prošloga stoljeća u govorima karševskih Hrvata u Rumunjskoj.

Oduševljen knjigom *Pjesme i besjede* (1873.) južnohrvatskoga književnika don Mihovila Pavlinovića (iz Makarskoga primorja), Šenoa u tekstu istoga naslova, objavljenom iste 1873. u *Viencu*, piše: "Tko je rad označit hrvaštinu u Dalmaciji, pravu, zdravu, čistu od prekomorske primjese, svrnit će ponajprije okom na Pavlinovića (...) tko mari uvjerit se do koliko sile i ljepote zajedno se hrvaština dotjerat može, neka prouči Pavlinovićevu knjigu." Svjestan važnosti zajedništva hrvatskoga sjevera i juga, Šenoa je svoj roman *Seljačka buna* (1878.), kojega se radnja, kako je dobro poznato, zbiva u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, posvetio Pavlinoviću. U svojoj posveti ponovo upozorava na važnost hrvatskoga zajedništva. Dobro je što češće na to upozoravati, premda povijesni kotač normiranoga hrvatskoga književnoga jezika više ne možemo zavrtjeti unatrag i vratiti ga u doba nakon hrvatskoga narodnoga preporoda, ali prije hrvatskih vukovaca. Unatoč tomu, i danas nam Šenoa, po mnogim svojim jezičnim rješenjima, može biti uzorom. ■

Digitalizacija zavičajnih fondova panonskog prostora

Zavičajni fondovi i zbirke u knjižnica-ma panonskog prostora kao mjesta susreta i suradnje bili su u fokusu Trećega okruglog stola održanog početkom jeseni ove godine u Gradskoj i sveučilišnoj knjižnici u Osijeku u organizaciji Društva knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema, Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek i Komisije za zavičajne zbirke Hrvatskoga knjižničarskog društva. Nazočne stručnjake i izlagače pozdravile su u ime knjižnice-domaćina ravnateljica Dubravka Pađen Farkaš, predsjednica Društva knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema Marija Čačić te predsjednica Komisije za zavičajne zbirke HKD-a Ljiljana Krpeljević. Sudionici Trećega okruglog stola osvrnuli su se na postignuća proteklih godina, s posebnim naglaskom na projekte digitalizacije zavičajne građe te moguću konkretnu suradnju u sklopu pojedinih, zajedničkih projekata. Među desetak izlagača iz Hrvatske, Srbije i Mađarske bila je i Katarina Čeliković iz Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice koja je govorila na temu *Digitalizacija zavičajne zbirke - Biblioteca Croatica* u cilju prezentacije i veće dostupnosti zavičajne građe naše autohtone zajednice iz susjedne Vojvodine. Virtualna čitaonica *Subotičke Danice* preko internetske stranice ZKVH-a fantastično je vrelo promicanja identiteta lokalne zajednice, istaknula je K. Čeliković. Skupu je nazočilo pedesetak stručnjaka koji svojom prisutnošću podržavaju ovaj program te potvrđuju njegovu opravdanost u digitalnoj epohi. Nakon završetka radnog dijela, sudionici su u Muzeju Slavonije razgledali aktualnu izložbu *Valpovački vlastelini Prandau-Normann* kroz koju ih je stručno provela dr. sc. Marina Vinaj, voditeljica Knjižnice Muzeja Slavonije.

Virtualna zavičajna zbirka *Subotičke Danice*

Okrugli stol o digitalizaciji zavičajnih zbirki; Osijek - Subotica

Tekst: Vesna Kukavica

Zavičajne zbirke su mjesta koja pridonose očuvanju kulturne baštine nekog kraja, a njihovo osnivanje prioritetan je zadatak knjižnica i mjesnih kulturnih zavoda. Primjenom informatičke tehnologije štiti se originalna građa koja postaje dostupnija za daljnje proučavanje. Izraz zavičajna zbirka (engl. *local collection*) odnosi se na zbirku prikupljene, odabrane i bibliografski srediene građe koja svojim sadržajem pripada određenome geografskom području. Ako se zbog geografskog, povijesnog, kulturnog ili ekonomskog zajedništva stvara zavičajna zbirka regionalnoga karaktera, ona može pokrivati nekoliko upravno-poli-

tičkih dijelova. Primjer dobre prakse je lani digitaliziran i objavljen "novi tečaj" godišnjega kalendara *Subotička Danica* na portalu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, a može mu se pristupiti klikom miša na zaslonu vašeg računala na poveznici: (<http://zkvh.org.rs/index.php/digi-periodika/3385-danica>). Tako je popularni kalendar u cjelini dostupan svim zainteresiranim istraživačima i drugim korisnicima. Nakon što je digitaliziran i objavljen "stari tečaj" *Subotičke Danice* (kalendari za 1884. do 1946., s prekidima u izlaženju), iz fonda *Bunjevačko-šokačke knjižnice* Ivana Kujundžića digitalizirani su i primjerci *Danica* 1984. takozvanoga "novog tečaja", čime je zaokružen posao digitalizacije najstarijega narodnog kalendara. Tako se sada kalendar može čitati preko Inter-

Virtualna čitaonica *Subotičke Danice* preko internetske stranice ZKVH fantastično je vrelo promicanja kulture hrvatske zajednice. Čitajući godišta toga kalendara saznajemo više o gospodarskom, socijalnom, umjetničkom i vjerskom životu vojvođanskih Hrvata.

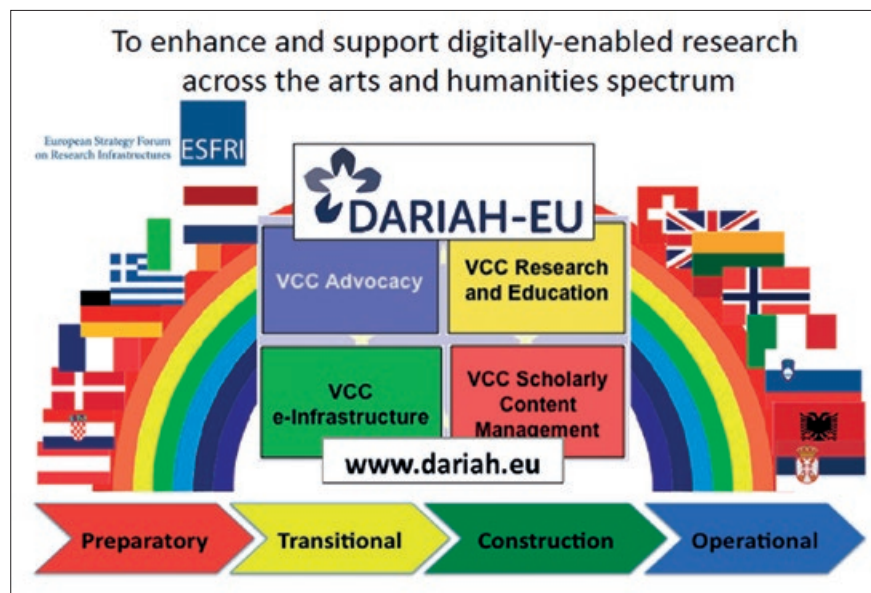
neta ma gdje bili, kao i mobilnih uređaja poput tableta i pametnoga telefona i sličnih čitača nove tehnologije.

Subotička Danica je najstariji narodni kalendar Hrvata u Bačkoj, pokrenuo ga je davne 1884. svećenik Pajo Kujundžić. Tijekom povijesti imao je nekoliko preki da u izlaženju i mijenjao ime. Kalendar je izlazio neprekidno od 1884. do 1914., uslijedio je prekid za vrijeme Prvoga svjetskog rata. Ponovno izlazi od 1919. do 1941. te prestaje izlaziti zbog izbijanja Drugoga svjetskog rata. Obnovljen je 1945., ali je nakon 1946. zabranjen. Kalendar nije bilo sve do 1971. kada je izašao samo za 1971. i 1972., nakon čega

je ponovno zabranjeno izlaženje sve do 1984., od kada redovito izlazi. U svojoj 134-godišnjoj povijesti kalendar *Subotička Danica* imao je neprocjenjivu ulogu u prosvjeti i očuvanju vjerskog, kulturnog i nacionalnog identiteta. Kao što je poznato - dostupnost građe svim čita

Naslovnice *Subotičke Danice*

Shema paneuropske mreže za digitalnu humanistiku, kojoj pripada i RH, pod nazivom Digital Research Infrastructure for the Arts and Humanities DARIAH / Digitalne istraživačke infrastrukture za umjetnost i humanističke znanosti (<https://www.dariah.eu/category/news/>)

tateljima bio je glavni cilj razvojnog projekta Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata pod nazivom "Digitalizacija arhivske, knjižnične i muzejske građe Hrvata u Vojvodini i izgradnja digitalne zbirke" čiju je realizaciju pomoglo Ministarstvo kulture Republike Srbije 2016. godine, kao i Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske te beogradsko Veleposlanstvo Republike Hrvatske 2017. godine. Klikni – Idem doma!

Čitanjem i pregledavanjem zavičajne građe koju nudi *Subotička Danica* otvara se mogućnost šire spoznaje te sredine u gospodarskom, socijalnom, vjerskom, umjetničkom i političkom životu u različitim povijesnim razdobljima. Zavičajne zbirke najčešće postaju središtem očuvanja i promicanja identiteta lokalne zajednice – što želimo i ovoj autohtonoj hrvatskoj zajednici u Vojvodini. ■

A Virtual Collection of a Bačka Region Folk Heritage Almanac

A virtual collection of *Subotička Danica*, a heritage almanac from the Bačka region is available free of charge on the Internet (link: <http://zkvh.org.rs/index.php/digi-periodika/3385-danica>).

Subotička Danica is the oldest folk almanac in the Croatian community of Bačka, launched back in 1884 by the priest Pajo Kujundžić. It saw a number of periods in which it was not published and changes to its name. The almanac was printed from 1884 to 1914 when the First World War broke out. It was published again from 1919 to 1941, when it was again shelved during the Second World War. It was reinstituted in 1945, but banned in 1946. It was revived in 1971 and saw issues in that year and the

following before again being banned through to 1984 when it was again revived. Over its 134 year history the *Subotička Danica* almanac has had an inestimable role in enlightenment and in preserving religious, cultural and national identity. Making the material available to all readers was the prime objective in developing the Institute for the Culture of Vojvodina Croats' project to digitalise archival, library and museum material among Vojvodina Croats and to create a digital collection. The project was supported in 2017 by the Serbian culture ministry and Croatia's State Office for Croats Abroad and our embassy in Belgrade. Click — Going Home!

Čarobni dragulj Pounja

Hrvatska
Kostajnica
-Kaštel

Najstariji spomen imena Kostajnica datira iz 1240. godine u zapisima vitezova Templara u Dubici, no s obzirom na mnogobrojne arheološke lokalitete i nalaze u kostajničkome kraju počevši od pretpovijesti, preko antike, pa do srednjeg vijeka, ali i vezano uz njezin istaknut prometni i geostrateški položaj, pretpostavlja se postojanje naselja i prije 13. st.

Piše: **Zvonko Ranogajec**

Foto: **Bojan Haron Markićević**

Hrvatska Kostajnica je grad u Sisačko-moslavačkoj županiji u istočnome dijelu povijesne hrvatske regije Banovine, na prostoru srednjeg Pounja podno Zrinske gore. Nastao je na otoku, na lijevoj obali rijeke Une. Dolina Une bila je tijekom cijele povijesti prometno valoriziran prostor kojim se najlakše prometovalo iz nizinskoga panonsko-peripanonsko-

ga prostora dolinom na jug u smjeru Bosne i Dalmacije. Una je svojim usijecanjem korita prometno anulirala brodovitost Zrinske gore (Čavić brdo, 616 m.n.v.), kao i Kozare u susjednoj BiH, što se tijekom povijesti redovito reflektiralo prometovanjem, kako cestovnim tako i željezničkim, gradnjom Unske pruge (od 1936. do 1948. od Siska do Knina). Grad Hrvatska Kostajnica po površini je najmanji od sedam gradova Sisačko-moslavačke županije, a čini je sedam naselja. Hrvatska Kostajnica graniči na sjeveru s općinama Sunja i Majur, na zapadu Donjim Kukuruzari-
ma i Dvorom, na istoku Hrvatskom Dubicom dok je na jugu Republika Bosna i Hercegovina odnosno općina Bosanska Kostajnica u Republici Srpskoj.

SREDNJEVIJEKOVNI KAŠTEL

Tako se Kostajnica spominje u ispravi ugarsko-hrvatskoga kralja Bele IV. oko spora koji se odnosi na zemlju, 4. srpnja 1258. godine. Srednjovjekovna Kostajnica bila je značajno središte s razvijenom trgovinom povezanom s prometom na

rijeci Uni, kao i važnim cestovnim pravcima. Nukleus grada je kaštel Kostajnica smješten na otoku na rijeci Uni s odličnim obrambenim položajem na ušću Unčice u Unu, dok se ostalo naselje postupno razvijalo na lijevoj obali Une uz franjevački samostan iz 13. stoljeća. U 16. stoljeću Kostajnica je u posjedu bana Nikole Zrinskog, a našavši se na udaru Turaka, Kostajnica pada u njihove ruke 1556. godine. U turskome posjedu Kostajnica je bila do 1688. godine sa značajnim upravnim, sudbenim i gospodarskim funkcijama. Nakon uspostave mira u Srijemskim Karlovcima 1699. godine i uspostave granice s Osmanskim Carstvom, Kostajnica je dobila vojno i strateško značenje u sklopu Vojne krajine te je postala središte Kostajničke kapetanije u sklopu Petrinjske pukovnije.

Tada se središte grada pomiče prema zapadu, gradi se franjevački samostan i crkva sv. Antuna Padovanskog, a 1733. godine započinje gradnja i pravoslavne katedralne crkve sv. Arhandela Gabrijela i Mihajla. Brdo Djed dobiva

Pounje

Hotel u
Hrvatskoj
Kostajnici

obrambene sadržaje, a podno njega gradi se nova barokna urbana jezgra definiranom strukturom longitudinalnog pravca koji je suženiji podno Djeda. Godine 1777. Kostajnica dobiva status slobodnoga krajiškoga grada s trgovačkim i sajamskim povlasticama. Tada se (1792. godine) gradi i zgrada kostajničkoga magistrata.

Za vrijeme francuske vladavine za ilirskih provincija (1809. - 1913.) Kostajnica postaje glavna carinarnica Francuskog carstva prema Otomanskom imperiju. Nakon razvojačenja Banske vojne krajine Kostajnica dobiva status grada. Početkom 20. stoljeća dolazi do najintenzivnijega razvoja Kostajnice gradnjom reprezentativnih objekata, pošumljavanjem brda Djed u parku šumi,

Već od početka 18. st. Kostajnica ima poveznice s Austrijancima iz pokrajine Tirol koji se ovdje naseljavaju tijekom izgradnje tzv. Unske pruge kao školovani kadar i radna snaga, te kao zapovjednici i članovi posade u utvrdi. Nekoliko austrijskih obitelji, npr. obitelj Peer, Kres, Toner, Böhm, Sepl nastavljaju život u Kostajnici, na području grada podno brda Djed, nakon čega i sam taj dio grada dobiva naziv Tirol, danas tek simbol jednog vremena u kom je Austrija u okviru razvoja Monarhije izgrađivala Unsku prugu u pogonu od 1882.

čime Kostajnica postaje jedna od najzanimljivijih urbanih jezgri SZ Hrvatske tog doba.

Od toga je, na žalost, malo ostalo jer je razoreno u Drugom svjetskom ratu, nastavljeno urbanim devastacijama za socijalističkog razdoblja, a završeno uništeno najžešćim razaranjima u Domovinske ratu. U tom razdoblju

srušen je stari drveni most koji je bio glavni zaštitni znak grada te je sagrađen novi betonski. Kroz prilično srušenu jezgru dopušten je teretni promet središtem grada. Nakon rata došlo je do obnove grada.

IME GRADA KAO TURISTIČKA PONUDA U LISTOPADSKOJ MANIFESTACIJI "KESTENIJADA"

U gospodarskome smislu najznačajnija je tekstilna industrija Pounje koja proizvodi rublje. Industrija, obrt i malo poduzetništvo razvijaju se u poduzetničkoj zoni PINHK. Značajni su OPG-ovi kao nositelji poljoprivredne proizvodnje, uz intenzivniju proizvodnju kupina i lavande, kao i seoskoga turizma.

U turističkome smislu najznačajnija manifestacija u Kostajnici je Kestenijada koja se održava prvog vikenda u listopadu, ove godine 21. put. Tada Kostajnicu posjeti više desetaka tisuća ljudi željnih proizvoda od ukusne biljke kestena koji se bere u šumama oko Kostajnice, a koji mogu uživati u mnogobrojnim zabavnim igrama i ponudama oko staroga kostajničkoga grada.

Grad Hrvatska Kostajnica ima prema posljednjem popisu stanovništva 2.127 stanovnika, a s ostalih šest naselja 2.756 stanovnika. Najznačajnije osobe iz povijesti Kostajnice su političar Svetozar Pribičević, austro-ugarski vojskovođa Svetozar Borojević, narodni heroj SFRJ Nikola Nina Maraković, viceadmiral HRM Davorin Kajić, učitelj Davorin Trstenjak i političar Martin Katičić. ■

Grad je mjesto zbivanja operete hrvatskog skladatelja Ivana pl. Zajca (1832.-1914.) pod naslovom "Majstorski hitac kod Kostajnice".

Kaštel na rijeci Uni

ENG Hrvatska Kostajnica is a town in Sisak-Moslavina County in the eastern end of the historical Banovina region in the central part of the Pounje micro-region. The textile industry is the largest component of its economy. Its chief tourism attraction is the annual chestnut festival—the 21st Kestenijada is held on the first weekend of October.

Svaki član Misije odgovoran je za njezinu budućnost

"Narod je živ dok je živ njegov jezik, vjera i tradicija. Nema jezika, nema ni naroda. Umre li jezik, umire i narod." (prof. dr. Artur Rafaelović Bagdasarov)

Anica Krstanović

Razgovarala: Lada Kanajet Šimić

Foto: Obiteljski album

Naljepnicu s natpisom "MI GOVORIMO HRVATSKI" i prepoznatljivom šahovnicom u podlozi posljednjih mjeseci može se uočiti u Berlinu i okolici na nekim automobilima, kao i u mnogobrojnim domovima berlinskih Hrvata, a jedan od njezinih duguljastih oblika može se koristiti i kao dočitnica. Ova sjajna ideja potekla je iz Hrvatske katoličke misije Berlin, a samo je dio kreativnih ideja za poticanje očuvanja hrvatskoga jezika koje je od rujna 2017. Misija pokrenula. Osim župnika fra Edvarda Sokola, koji je podržao ne samo ideju nego i njezinu realizaciju, najistaknutiju ulogu u ovome hvalevrijednome projektu ima gospođa Anica Krstanović, predsjednica Župnog vijeća HKM Berlin. Ova uspješna voditeljica odjela Business In-

telligence, ugledne njemačke konzultantske tvrtke, od najranijeg djetinjstva je aktivni član različitih kulturnih, pastoralnih, humanitarnih grupacija, a odgovornosti na različitim poljima djelovanja u HKM Berlin preuzela je već kao maturantica, kasnije studentica. Hrvatske misije u Njemačkoj, pa tako i berlinska, već desetljećima okupljaju najveći broj Hrvata u iseljeništvu, ne samo na sv. misama, nego i u pastoralu te različitim kulturnim aktivnostima.

Majka ste troje djece. Uz obiteljski angažman i zahtjevan osnovni posao, već godinama svako slobodno vrijeme darujete HKM Berlin. Oda-kle motivacija za ovaj rad?

- Ljubav prema Bogu i svome hrvatskom narodu za mene su najveći motivator za dugogodišnje ulaganje svog vremena, stečenog iskustva i znanja na dobrobit Hrvata u Berlinu. Mislim da smo svi pozvani zalagati se za druge, za zajednicu. Svakome čovjeku Bog je dao različite mogućnosti i talente kako bi ih mogao upotrijebiti za druge. Odrasla sam u Hrvatskoj katoličkoj misiji i upoznala puno ljudi, svećenike, časne sestre i laike, koji su svoje vrijeme i svoje talente darovali drugima.

Vaše su aktivnosti započele još za vrijeme Domovinskoga rata.

- Kad se krenulo u stvaranje hrvatske države i počeo Domovinski rat mi, tadašnji mladi, pokušali smo dati svoj doprinos. Bilo je mladića koji su otišli u domovinu kao dobrovoljci, a mi ostali osnovali smo Savez hrvatske katoličke mladeži Berlin pri Hrvatskoj katoličkoj misiji Berlin. Zajedno s nekolicinom mladih iz Misije te Suzanom Smolković, s kojom i danas surađujem u Misi-

ji i biskupiji, inicirala sam osnivanje Saveza hrvatske katoličke mladeži Berlin. Uloga mi je bila koordinirati sve, držati kontakt s različitim ljudima u Hrvatskoj i u Berlinu.

Bilo nas je oko 300 aktivnih, radili smo na različitim poljima jedinstveno i neumorno.

Primjerice, organizirali smo veliku humanitarnu akciju kojoj su se odazvali mnogobrojni Berlinčani, a tadašnja

Upoznavanje i upozoravanje javnosti o događajima u Hrvatskoj bio je također jedan od fokusa našeg rada, od organizacije prosvjeda s oko 8.000 sudionika (koje smo skupili bez pomoći interneta), preko organizacije i sudjelovanja na različitim političkim tribinama i raspravama, pogotovo na berlinskim fakultetima, i rada s njemačkim medijima

HKM Berlin - letak MI govorimo HRVATSKI

predsjednica Berlinskog parlamenta dr. Hanna Renata Laurien bila je pokroviteljica. Naši timovi brinuli su se oko nabavke lijekova i drugih potrebnih stvari, što je u ono vrijeme bilo logistički vrlo izazovno. Jedan konvoj pomoći pratila sam izravno na prvu crtu bojišnice, u Petrinju.

Upoznavanje i upozoravanje javnosti o događajima u Hrvatskoj bio je također jedan od fokusa našeg rada, od organizacije prosvjeda s oko 8.000 sudionika (koje smo skupili bez pomoći Interneta), preko organizacije i sudjelovanja na različitim političkim tribinama i raspravama, pogotovo na berlinskim fakultetima, i rada s njemačkim medijima (jedan je berlinski novinar poznatih novina "Berliner Morgenpost" pratio cijelo vrijeme naš rad) pa sve do organiziranja "Mahnwache" ("straža bdjenja") pred Brandenburškim vratima.

Uz to sam bila i član "kriznog štaba" Hrvata u Berlinu.

U suradnji sa svećenicima i ostalim članovima Župnog vijeća HKM Berlin, čija ste predsjednica od prosinca 2015., proveli ste detaljnu analizu stanja Misije. Koji je bio osnovni cilj i koje ste izazove, potrebe i probleme identificirali nakon provedene analize?

- Svjesno velikih izazova pred kojima stoje sve strane misije diljem Njemačke, tako i hrvatske, Župno vijeće odmah je na početku svog mandata planiralo provođenje široke ankete među Hrvatima u Berlinu. Prije ljetne stanke 2016.

Uveli smo misu mladih svaku zadnju nedjelju u mjesecu. Tom smo promjenom uspjeli pobuditi osjećaj da je svaki član misije odgovoran za njezinu budućnost te da je, bez obzira na dob, pozvan dati svoj doprinos na različite načine.

sazvali smo voditelje grupacija djece i mladih, roditelje i mlade na tri sastanka kako bismo saznali koje su im potrebe te koje želje i prijedloge imaju na tu temu. Nakon analize i rasprave na sjednici župnog vijeća zajedno sa svećenicima definiran je pastoralni plan za školsku godinu 2016./17. koji se fokusirao na rad s djecom i mladima. Dogovoreno je da jedan član Župnog vijeća preuzme organizacijski dio pripreme prve pričešti kao koordinator (dogovor za termine, komunikaciju s roditeljima, involviranje stručnih osoba i drugih suradnika, izradu radnih listova na hrvatskome u dogovoru sa stručnim osobama itd). Jedne važne novine također su involvirale stručne osobe u katehezu za prvu pričešć kako bi priprema bila prilagođena djeci i mladima s isprobanim pedagoškim i stručnim metodama rada i učenja. Uključivanje roditelja na različite načine također je dio novog koncepta. Sve to je i pridonijelo boljem upoznavanju djece, a i obitelji. Jako uspješno se pokazala ideja o modulu "Upoznaj zajednicu" – mladi pripravnici za krizmu mogli su izabrati jedan projekt grupa-

cija mladih (folklor, FRAMA, zbor, ministranti, molitvena grupa) kako bi bolje upoznali svoju župu i postojeće ponude za mlade u njoj. Tako se za folklor odlučilo 34 krizmanika, koji sada nakon ljeta i nakon svoje krizme ostaju vjerni folkloru i čine tzv. "srednji folklor". Mladi su na taj način upoznali dio kulturne baštine, družili se, bolje se upoznali te ojačali osjećaj pripadnosti našoj zajednici. Uveli smo misu mladih svaku zadnju nedjelju u mjesecu. Rekla bih da smo tom promjenom uspjeli pobuditi osjećaj da je svaki član Misije odgovoran za njezinu budućnost te da je, bez obzira na dob, pozvan dati svoj doprinos na različite načine. Župno vijeće u kojem su sva tri naša svećenika i dalje se redovito sastaje, raspravlja i traži za sve grupacije i ponude najbolja rješenja u današnjim vremenskim i sadržajnim izazovima.

Jedan od prvih koraka je projekt "Mi govorimo hrvatski". Koje su do sada akcije i moduli započeti i kakav je odaziv?

- Posljednjih godina u HKM Berlin na vjeronauku i drugim aktivnostima u kojima sudjeluju djeca i mladi moglo se primijetiti da mladi naraštaj sve slabije govori hrvatski pa je pokrenuta hvalevrijedna inicijativa "MI GOVORIMO HRVATSKI". Jedan dio njih rođen je u Berlinu i sami ne govore najbolje hrvatski, no svima je stalo da njihova djeca prime sakramente u hrvatskoj misiji, upoznaju vršnjake sunarodnjake i da se druže. Odjek na inicijativu bio je od prvog trena pozitivan te smo dobili bezbroj povratnih informacija da je nužno dalje ga razvijati.

Obitelj Krstanović

U prvoj školskoj godini 2016./17. započeli smo s pilot-projektom s prvopričesnicima, a prošle godine proširili smo inicijativu na rad sa svom djecom i mladima. Od pothvata u pastoralu izdvojila bih rad u manjim skupinama, primjenu adekvatnih metoda te listu riječi na vjeronauku kako bi djeca imala priliku bolje razumjeti gradivo te govoriti hrvatski. Dodatno, u suradnji s Hrvatskom nastavom Berlin, koordinatoricom Gordanom Kešinom, organizirali smo jezičnu radionicu pod nazivom "Igrajmo se jezikom". Iskoristili smo priliku što je u Berlinu boravila predavačica hrvatskoga jezika i metodike sa Sveučilišta u Mostaru, Ivana Krešić, te smo ponudili tečaj hrvatskoga jezika za djecu.

Redovito izdajemo letak "Mi govorimo hrvatski" sa svim terminima i različitim korisnim informacijama, a za naše najmlađe organiziramo od ovoga rujna i jezičnu igraonicu kao potporu roditeljima da djeca već od najranije dobi usvajaju hrvatski jezik uz igru, pjesmice, brojalice...

Početkom ove školske godine započeli smo i s mjesečnim susretima za djecu 1. - 7. razreda koji sadrže igre upoznavanja, team building igre, jednu vjersku temu, pjesme, tradicionalne igre i plesove. Planirane su i jezične igre kako

bi djeca što bolje proširila svoj rječnik i poboljšala govor, kao i igre upoznavanja kulturne baštine. Sadržaj letaka "Mi govorimo hrvatski" upotrebljavat ćemo kao teme na tim susretima.

Ovaj letak, koji izlazi jedanput mjesečno odnosno dvomjesečno, vrlo je koristan i informativan. Kako je koncipiran?

- Letak nudi sadržaje za cijelu obitelj, odnosno sve dobi. Svaki letak počinje 'Uvodom sa sažetkom i posebnom temom' u kojoj većinom predstavimo konkretne projekte koje nudimo ili postojeće ponude vezane uz učenje jezika, upoznavanje kulture ili slično, a koje nude različite institucije ili crkva. Slijedi 'Hrvatska (pisana) kultura' u kojoj ukratko predstavimo važan spomenik, dokument ili činjenice, posebno one povezane s jezikom. Dio pod nazivom 'Jezični savjeti' odnosi se na karakteristične pogreške koje čini drugi i treći naraštaj, ali i svi mi koji želimo poboljšati svoj standardni hrvatski jezik. Kutak za djecu sastoji se od dvaju dijelova - 'Učimo molitve' i 'Proširimo naš rječnik', a u 'Korisnim linkovima' predstavljamo poveznice vezane uz jezik ili učenje jezika.

Letak se printa u nakladi od 1.000

primjeraka. Za dizajn i grafičku obradu letka te cijele inicijative pobrinula se Anni Lovrić, lektorica je Martina Ćosić, suradnice za sadržaj su Marina Baćak i Marija Krstanović, a ja sam glavna urednica i koordinatorica inicijative. Župnik HKM Berlin fra Edvard Sokol, koji je podržao ne samo ideju za inicijativu nego i njezinu realizaciju podržavajući je financijskim sredstvima za tiskanje letaka i naljepnica, istaknuo je u Priopćenju za javnost HKM Berlin 25. 9. 2017. sljedeće: "Nadam se da će i druge hrvatske katoličke misije u dijaspori prepoznati važnost tog projekta te krenuti istim stopama."

Vi ste, gospođo Krstanović, zaslužni za uvođenje Hrvatske nastave u njemačkim katoličkim školama, zar ne?

- Kao HKM uvijek pozivamo roditelje da upišu svoju djecu i na Hrvatsku nastavu i u svim drugim lokacijama koje se ponude. Hrvatska nastava predstavila se na svim misama, a u lekcijama 'Mi govorimo hrvatski' upozoravali smo na važnost pohađanja Hrvatske nastave. Na žalost, u Berlinu je njemačka nastava tako organizirana da puno djece boravi do kasno popodne u školi jer im oba roditelja rade tako da veliki broj njih nije u mogućnosti pohađati Hrvatsku nastavu.

Kako u Berlinu imamo nekoliko katoličkih škola koje pohađa određeni broj hrvatske djece, prije nekoliko godina uspjela sam dobiti načelno odobrenje Berlinske nadbiskupije da se u katoličkim školama gdje ima veći broj hrvatske djece, u dogovoru s direktorima, održava Hrvatska nastava odmah nakon njemačke tako da se roditeljima olakša "logistika". U dvije katoličke škole u kojima se tada organizirala Hrvatska nastava ona se provodi i danas.

U sklopu inicijative "Mi govorimo hrvatski" HKM Berlin aktivno se uključila u međunarodni projekt 'Igračka u srcu' koji provodi Hrvatska matica iseljenika u suradnji s Hrvatskom školom Boston i Zakladom hrvatskih studija iz Sydneya.

Da, uključili smo se u ovaj hvalevrijedan projekt i to u modul 'Igra/igračka moje bake/moga djeda'. Potaknuli smo

S početkom ove školske godine započeli smo i s mjesečnim susretima za djecu 1.-7. razreda, koji sadrže igre upoznavanja,, jednu vjersku temu, pjesme, te tradicionalne igre i plesove. Planirane su i jezične igre kako bi djeca što bolje proširila svoj rječnik i poboljšala govor, kao i igre upoznavanja kulturne baštine.

djecu da razgovaraju sa svojim bakama i djedovima o igrama i igračkama iz njihova djetinjstva. Kreirali smo za to upitnik kako bismo im pomogli u razgovoru. Izabrali smo tri igre od navedenih koje smo početkom rujna na Susretu za djecu igrali i snimili. Na prvom susretu igrali smo s dječacima igre Bliška i Kličak, a s djevojčicama Ide mačka oko tebe. Djeci je bilo jako zabavno, a na kraju su i dječaci sudjelovali u igri djevojčica.

Projektom 'Igračka u srcu' odlučili smo s djecom svaki put na Susretu za djecu igrati jednu igru. Kristina Prevornik i njezina kćer Josipa, koje su tek prije godinu dana došle iz Hrvatske, preuzet će ubuduće taj dio na susretima, na čemu smo im jako zahvalni. Na taj način će naša djeca upoznati ne samo hrvatsku tradicijsku kulturu, odnosno igre, nego i na zabavan način učiti i vježbati hrvatski jezik.

Kakvu budućnost vidite za monogobrojni hrvatski narod koji živi izvan RH?

- Hrvati koji žive izvan RH u društvu su obično neupadljivi i slove kao dobro integrirani u njega, čak bih rekla i uspješni. To se posebice odnosi na Hrvate u Njemačkoj jer mi je situacija Hrvata u Njemačkoj dobro poznata. Smatram da je u Njemačkoj najbrojnija generacija djece gastarbeitera koja su uglavnom rođena u Njemačkoj te njihove djece i čak i njihove unučadi. Znači, skoro tri generacije koje su cijeli svoj život ili većinu života proveli izvan RH, koji Hrvatsku poznaju iz svojih iskustava boravka na odmoru.

Mislim da će trebati poraditi intenzivnije i sveobuhvatno na njegovanju i očuvanju hrvatskoga identiteta kako

Kako u Berlinu imamo nekoliko katoličkih škola koje pohađa određeni broj hrvatske djece, prije nekoliko godina uspjela sam dobiti načelno odobrenje Berlinske nadbiskupije da se u katoličkim školama gdje ima veći broj hrvatske djece, u dogovoru s direktorima, održava hrvatska odmah nakon njemačke nastave. U dvije katoličke škole u kojima se tada organizirala hrvatska nastava ona se provodi i dan danas.

bi se proces asimilacije usporio. Hrvati iz Njemačke su u prednosti prema npr. Australiji, Americi jer im je domovina bližu pa postoji redoviti kontakt. Najvažniju ulogu za hrvatski narod posvuda u svijetu odigrale su hrvatske katoličke misije. Smatram da će to i ubuduće tako biti, čak mislim da će misije imati još važniju ulogu. U Njemačkoj, primjerice, većina hrvatskih udruga ili klubova ima velikih problema s podmladkom. Stoga je svakako potrebno ojačati hrvatske misije – u svim pogledima. Potreban je svojevrsni strateški plan, bolja suradnja svih aktera - domovinske crkve sa svećenicima, ali i s predstavnicima laika koji već i danas imaju važnu ulogu u misiji, pogotovo ponudi i organizaciji. Na temelju iskustava u Berlinskoj biskupiji s "Vijećem stranih misija" (u kojem su zastupljeni svećenici i predstavnici laika), smatram da bi osnivanje "Vijeća hrvatskih katoličkih misija Njemačke" moglo biti dobar temelj za umrežavanje misija, razmjenu iskustava i dobrih programa među misijama te za izradu jednog plana/programa za misije u suradnji s odgovornima iz domovinske crkve. Na taj način bi se svećenicima koji su na službi u Njemačkoj mogao olakšati rad, a ponude misija postale bi kvalitetnije,

SHKM Vukovar – s fra Edvardom Sokolom i Suzanom Smolković

adekvatnije izazovima koji postoje. Također mislim da bi i država trebala bolje i više strukturirano dati potporu misijama, pogotovo što se tiče tema očuvanja identiteta i jezika. Nije mi poznat niti jedan državni plan/program koji je sveobuhvatan.

Potencijal Hrvata iz dijaspeore je velik. Na gospodarskome planu RH gubi neprocjenjiv kapacitet, resurse i iskustvo Hrvata izvan domovine. Broj onih koji se žele angažirati za dobrobit domovine još je uvijek velik, čak mislim da ima i onih koji razmišljaju o povratku u domovinu. U trendu je među jednim dijelom mladih da odu na razmjenu studenata u Hrvatsku kako bi upoznali život u domovini. ■

ENG Matica interviewed Anica Krstanović, the head of the parish council at the Croatian Catholic Mission in Berlin. She feels that Catholic missions have played the key role in preserving the Croatian identity in our diaspora. She was pivotal in bringing Croatian language instruction to German Catholic schools. The periodical leaflet *We Speak Croatian* provides all schedules and other useful information, with language workshops being launched this September for the youngest groups. As part of the *We Speak Croatian* initiative the mission in Berlin has taken an active role in the international Toys at Heart project organised by the CHF in collaboration with the Croatian School of Boston and the Croatian Studies Foundation of Sydney.

Suzana Smolković i Anica Krstanović, inicijatorice osnivanja Saveza hrvatske katoličke mladeži Berlin

Istra

PHOTO: ZORAN JELAČA

Istra, čarobni jadranski poluotok, nudi brojne kulturne i prirodne znamenitosti, nezaboravne panorame obalnih gradića, ali i onih srednjovjekovnih, smještenih na brežuljcima u njezinoj unutrašnjosti. No, ovaj mali poluotok krije i veliku paletu okusa. Istarska je gastronomija vjeran odraz povijesnih, zemljopisnih i klimatskih značajki regije, nastala kao rezultat ispreplitanja raznih tradicija s pučkom kuhinjom baziranom na samoniklom bilju, aromatičnim začinima, sezonskom povrću, plodovima mora, maslinovom ulju...

Digitalni život knjige “Preko Atlantika do Pacifika” Ante Tresića Pavičića

Nasuprot prvom izdanju iz 1907., ova digitalna izdanja opskrbljena su kritičkim aparatom, predgovorom i mnogobrojnim ilustracijama, što bitno obogaćuje tekst i čini ga razumljivim suvremenome čitatelju

Tekst: **Marin Knežović**

Nekim književnim i znanstvenim djelima vrijeme nije bilo naklonjeno. To se odnosi i na ona koja opisuju iseljavanje Hrvata i njihove iseljene zajednice krajem 19. stoljeća i početkom 20. Jedno od takvih djela je i putopis Ante Tresića Pavičića “PREKO ATLANTIKA DO PACIFIKA: Život Hrvata u Sjevernoj Americi: putopisna, ekonomska i politička promatranja” iz 1907. godine.

Premda je obvezni dio literature koja se navodi u svakom djelu koje se manje ili više opsežno bavi iseljavanjem Hrvata u Sjevernu Ameriku, knjiga Ante Tresića Pavičića nikada nije doživjela svoje novo izdanje. Čak je i prvo izdanje nastalo u privatnoj nakladi, bez uredničke intervencije. To su razlozi zašto se Hrvatska matica iseljenika odlučila objaviti ovo djelo u digitalnim oblicima.

Ante Tresić Pavičić (1867. – 1949.) je osebujna, pa i kontroverzna pojava na hrvatskoj političkoj i kulturnoj sceni krajem 19. i početkom 20. st. Kao političar počeo je kao pravaš aktivno sudjelujući u stalnim previranjima među raznim pravaškim frakcijama. Pred Prvi svjetski rat približava se idejama koje rješenje “hrvatskog pitanja” traže u povezivanju sa srodnom južnoslavenskim narodima na čelu sa Srbijom. Nakon završetka velikoga svjetskog sukoba dio je elite nove države pa tako i veleposlanik Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca u Španjolskoj i Sjedinjenim Državama. Rano umirovljen okreće se postupno protiv jugoslavenskoga monarhističkog režima približavajući se pravaškim idejama svoje mladosti.

PUTOPIS O TRAUMATIČNIM ISKUSTVIMA

Američki putopis Tresića Pavičića uzbudljiv je prikaz jednog burnog povijesnog razdoblja, krajem 19. i početkom 20. st., tijekom kojeg se društvene prilike kako u ondašnjoj Hr-

vatskoj tako i u Sjedinjenim Državama iz temelja mijenjaju. U tom kipućem kotlu društvenih promjena na svjetskoj razini našle su se stotine tisuća hrvatskih iseljenika koji su novu domovinu pronašli u Sjedinjenim Državama. Za sve njih je, kako svjedoči i knjiga Tresića Pavičića, upravo to traumatično iskustvo iz kojeg neki izlaze kao pobjednici, a neki kao poraženi.

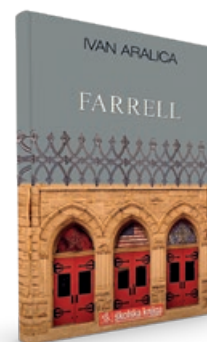
Knjiga “Preko Atlantika do Pacifika” opis je turneje Ante Tresića Pavičića Sjedinjenim Država-

ma tijekom koje je pokušao hrvatskim zajednicama diljem Amerike držati predavanja kojima bi ih uputio u prilike u domovini i moguće načine organiziranja u samim Sjedinjenim Državama. Pri tome autor putopisa bilježi više neuspjehe, nego uspjehe. Unatoč tome, knjiga je vrlo važan povijesni izvor kako za stanje Hrvata u Sjedinjenim Državama početkom 20. st., tako i za doživljaj te velike države u očima promatrača iz Hrvatske. Uz uspjele opise hrvatskih zajednica i pojedinaca, knjiga nam daje uvid u načine putovanja do Sjedinjenih Država i preko njih, izgled američkih gradova i posljedice nagle industrijalizacije tih gradova. Nasuprot prvome izdanju iz 1907., ova digitalna izdanja opskrbljena su kritičkim aparatom, predgovorom i mnogobrojnim ilustracijama, što bitno obogaćuje tekst i čini ga razumljivim suvremenome čitatelju. ■

ENG *Ante Tresić Pavičić's Across the Atlantic to the Pacific is a travelogue telling of an exciting journey across the USA during the turbulent period of the late 19th and early 20th century. During the tour he spoke to ethnic Croatian communities across the country in an effort to inform them of the situation in the old homeland and ways to organise in the USA. The book is a key historical source both in terms of the data on the situation of Croats in the USA in the early 20th century and as a testimony of how this vast country was seen by an observer from Croatia. Along with its excellent descriptions of Croatian communities and individuals, this book offers a window on how a voyage to the USA and across it looked and the appearance of American cities and the consequences of their abrupt industrialisation.*

O malome američkom gradu i velikim idejama

“Farrell – pripovijest o grijehu, ispovijedi, pokori i drugim sitnicama”

Na promociji romana: književnik Ivan Aralica, urednica Miroslava Vučić i recenzent Damir Pešorda

Tekst: Marin Knezović

Foto: Ratko Mavar, arhiva Školske knjige

Upovijesnim romanima Ivana Aralice povijest se u prvom redu pojavljuje kao farsa, gruba lakrdija na rubu neukusa. To je slučaj i s njegovim najnovijim romanom – “Farrell, pripovijest o grijehu, ispovijedi, pokori i drugim sitnicama”. Roman priča priču Gašpara Grbeše Bilonjića, momka iz maloga dalmatinskog mjesta, propalog sjemeništara koji u razdoblju između dvaju svjetskih ratova odlazi u Ameriku odakle se vraća kao bogat čovjek, osoba koja je imanje stekla u krajnje sumnjivim okolnostima. Glavna pozornica romana Farrell je tmurni industrijski gradić u Sjedinjenim Državama na granici američkih saveznih država Pennsylvanije i Ohija.

“ZEKANI” I “ZADRTANI”

Glavni dio romana vezan je uz skupinu iseljenih Hrvata – komunista, tzv. “Zekana”, koji su u Farrellu bili osobito brojni. U prikazu njihova djelovanja elementi farse (ljubljenje ruke koja se rukovala

sa Staljinom, zatvaranje komunista u ludnicu zbog bacanja kamena s ramena) najviše dolaze do izražaja. Premda komunistima daje najveću pozornost, Aralica ne šteti u prikazu hrvatske iseljeničke zajednice u Farrellu ni one Hrvate koji se okupljaju oko crkve (naziva ih “Zadrtanima”). Autor je dosljedan u svojem odnosu prema ideologijama i velikim idejama općenito smatrajući da iza svake od njih stoje prizemni, sitni interesi pojedinaca.

Dok mnogobrojna literatura koja se bavi hrvatskim iseljeništvom često naglašava moralno posrtanje Hrvata iskorijenjenih iz svoga prirodnog okoliša, Aralica problemu “moralnog propadanja” Hrvata u iseljeništvu bitno drukčije pristupa, krajnje pesimistično. Hrvati u Americi su iskvareni zato što su takvi bili i u domovini. Pojedine svijetle pojave poput hrvatskoga župnika u Farrellu

Davidu Zrne ili komunista-idealista Cije ništa bitno ne mijenjaju na stvari. U središtu romana je i duboki moralni problem mentaliteta Hrvata s juga Hrvatske – potreba za laganjem sve dok se na laži ne utemelji sustav, alternativni svijet dalek od stvarnosti.

IZNIMNA PRIPOVJEDAČKA VJEŠTINA

Aralica hrvatskoj kulturnoj javnosti podastire i za mnoge iznenađujući svijet ljevičarskih ideja u hrvatskom iseljeništvu u prvoj polovici dvadesetog stoljeća. Hrvati su među američkim anarhistima i komunistima osobito brojni. Početkom 20-ih godina 20. st. Južni Slaveni čine 40 posto članstva Komunističke partije Sjedinjenih Država, a među njima većinu čine upravo Hrvati. Aralica ističe i kako likvidacije pripadnika “ekstremne hrvatske emigracije” nisu pojava vezana samo uz razdoblje poslije 2. svjetskog rata, nego i nešto uobičajeno i u razdoblju između dvaju ratova, samo što su ovog puta mete pretežno bili Hrvati – ljevičari.

“Farrell” iskazuje iznimnu pripovjedačku vještinu Ivana Aralice. Aralici likovi su pomno i jasno oblikovani, a naracija teče glatko. Razmjerno je malo proznih, beletrističkih djela koja se bave hrvatskim iseljeništvom. Posebno je malo onih koje se njime bave na Aralici razini umjetničkog oblikovanja i uvida u problematiku. Zato je već sada “Farrell” važno djelo u ovoj književnoj niši. ■

ENG *There are not many novels that deal with the topic of the Croatian diaspora, and very few that achieve the artistic form and offer the level of insight into the issue that Ivan Aralica does. This novel tells the story of a young man from a hamlet in southern Croatia's Dalmatia region that opted out of a seminary and moved to America between the two world wars. He returns home a rich man, having gained wealth under highly dubious circumstances. At the heart of the novel are the deep moral issues in the mentality of southern Croats. Centre stage in the novel Farrell is a dreary American industrial town on the border between the states of Pennsylvania and Ohio.*

Održan godišnji banket Angel's Funda u Pittsburgu

Među pokroviteljima je i Hrvatska bratska zajednica Amerike koja usko surađuje s Angel's Fondom i njegov je podupiratelj od samog početka

Humanitarci iz HBZ - Angel's Fund, kojega su utemeljili dermatolozi Vujevich - Marion, Justin i Mark

Tekst: **Franjo Bertović** Foto: **John Lokmer**

Angel's Fund osnovan je 2004. godine u Pittsburgu s namjerom da se pomogne oboljelima u liječenju, posebno djeci iz siromašnijih obitelji i njihovim roditeljima. Ova je humanitarna udruga usko vezana s UPMC Children's Hospital of Pittsburgh. Udruga brine o smještaju djece i roditelja koji u bolnicu dolaze radi pretrage i liječenja. Utemeljitelji su čuveni dermatolozi Vujevich - Marion, Justin i Mark, koji su uspjeli okupiti ekipu liječnika i drugih pokrovitelja za ovaj humanitarni potpuhvat. Kao i mnoge druge udruge, Angel's Fund se brzo prepoznat u gradu i privukao je pokrovitelje i dobrovoljce. Da bi se vodila skrb o prikupljenim sredstvima i poduzimale određene aktivnosti, osnovan je Izvršni odbor koji ruko-

vodi udrugom. U njemu su dr. David i Pam Burkey, Dale i Suzie Cable, Steve i Deirdre Gardner, Todd i Margaret Izzo, Andrea Kaczmarek, Bernadette Luketich-Sikaras, dr. Juustin i Lisa Vujevich, Mark i Chrissie Vujevich, dr. Marion i Barbara Vujevich i dr. John i dr. Anne Ward. Sedmi godišnji banket, radi prikupljanja sredstava za rad fonda, održan je 29. rujna. Među pokroviteljima je i Hrvatska bratska zajednica Amerike koja usko surađuje s Angel's Fondom i njegov je podupiratelj od samog početka. Članovi i odsjeci Zajednice rado šalju svoje priloge i svoje zastupnike na godišnje bankete. Uspostavljena je veza i suradnja Angel's Fonda s humanitarnom udrugom Fra Mladen Hrkać iz Zagreba, koja je osnovan a istom nakanom. Humanitarac dr. Marion Vujevich ujedno je i počasni konzul Republike Hrvatske u Pittsburgu. (Priredila: Diana Šimurina Šoufek) ■

Tekst i foto: **Franjo Harmat**

AZavršen je 44. po redu Nogometni turnir hrvatskih klubova Australije i Novog Zelanda. Sudjelovao je, od 27. do 30. rujna, rekordni broj klubova, uključujući i dva kluba iz Chicaga - CBP Jadran i RWB Adria, te njemačku Croatiju iz Münchena. Manifestacija je održana u organizaciji Hrvatskog nogometnog saveza Australije, a domaćin je bila HK Croatia-Gold Coast, koja je ove godine slavila 40 godina uspješnog rada i djelovanja. Na otvaranju je bilo prisutno nekoliko tisuća gostiju iz cijele Australije i Novog Zelanda. Objavljen je program natjecanja nogometnih timova, a izbor najljepše Hrvatice turnira održao se u subotu, 29. rujna u The Gold Coast Convention and Exhibition Centreu. Natjecanje nogometnih timova održano je po skupinama. Prva liga - A i B grupa ukupno 11 timova; druga liga u 5 skupina po 4 tima. U natjecanju veterana - u 4 skupine po 4 tima, te u ženskoj konkurenciji u A grupi 5 timova i u B grupi 6 timova. U natjecanju Prve lige, u finalu su se sastali M. Knights-Croatia i Nth. Geelong-Croatia. Pobjedila je M. Knights-Croatia rezultatom 3:0 i tako

Sudionici 44. Nogometnog turnira hrvatskih klubova Australije i Novog Zelanda

Nogometni turnir hrvatskih klubova Australije i Novog Zelanda

Manifestacija je održana u organizaciji HNS Australije, a domaćin je bila HK Croatia-Gold Coast, koja je ove godine slavila 40 godina uspješnog rada i djelovanja. U natjecanju za najljepšu Hrvaticu titula najljepše pripala je Vanessi Volarevic, kandidatkinji HK Croatia-Nth. Geelong

Domaćin turnira HK Croatia-Gold Coast, koja slavili 40 godina uspješnog djelovanja

Rekordan broj klubova na 44. turniru Australije i Novog Zelanda

postala po sedmi puta pobjednik ovog tradicionalnog turnira. U natjecanju Druge lige, u finalu su se sastali Sunnyside-Croatia – St. Albans Vukovar, a pobijedila je s 3:0 momčad Sunnyside-Croatia. U natjecanju veterana sastali su se

**Hrvatski nogometni savez
Australije uspješno je
organizirao 44. turnir, a
domaćin je bila HK Croatia-
Gold Coast, koja slavi 40
godina uspješnog djelovanja.**

timovi iz Sydneyja – Dalmacija-Sydney – Zagreb-Hurstville. Pobijedila je momčad Dalmacija-Sydney rezultatom 3:0. U ženskom natjecanju, sastale su se Croatia-Canberra – Croatia-Auckland, a pobijedila je Croatia-Canberra rezultatom 3:1.

U natjecanju za najljepšu Hrvaticu turnira sudjelovalo je čak osam kandidatkinja : Anela Ilic (Adelaide Raiders), Tea Marinov (Brisbane-Knights), Kristina Simic (Croatia-Gold Coast), Vanessa Volarevic (Croatia-Nth. Geelong), Olivia Simunec (Croatia-Deakin), Jessica Nina Kisur (Zagreb-Hurstville), Gabriela Coric (HNK Strathmore-Split i Kristina Marko-

vic (Edensor Park). Gala večer uljepšali su nastupom HGS "Prva Liga" i MC Jay-de Cotic. Prvom pratiljom je proglašena Jessica Nina Kisur (Zagreb-Hurstville), za drugu pratilju birana je Olivia Simunec (Croatia-Canberra), a titula najljepše Hrvatice pripala je Vanessi Volarevic, kandidatkinji HK Croatia-Nth. Geelong.

Uspjeh manifestacije u svom je govoru s ponosom spomenuo Jure Drago- vić, predsjednik Hrvatskog nogometnog saveza Australije. Pohvalio je domaćina, sudionike turnira i dragovoljce koji su četiri dana neumorno radili. Predsjednik Dragovic je najavio hrvatsko okupljanje iduće godine u Melbourneu, gdje će se održati 45. nogometni turnir, a domaćin je Dandenong City-Hajduk. (Priredila: Diana Šimurina Šoufek) ■

ENG The 44th Australia & New Zealand Croatian Soccer Tournament saw a record turnout, including visiting teams from the United States of America and Germany. The event was organised by the Croatian Soccer Association of Australia and hosted by the Gold Coast Knights Soccer Club (Gold Coast Croatia).

U Matici predstavljen udžbenik za hrvatsku nastavu u inozemstvu

O udžbeniku Hrvatski u srcu, koji je u cijelosti usklađen s Kurikulumom hrvatske nastave u inozemstvu, govore su dvije Blajke, autorica Dijana Ančić i urednica izdanja mr. sc. Emica Calogjera Rogić i recenzent dr. sc. Igor Marko Gligorić

Autorica s predstavljateljima udžbenika

Tekst: Diana Šimurina-Šoufek

Foto: Snježana Radoš

Prvo zagrebačko predstavljanje udžbenika za hrvatsku nastavu u inozemstvu od 1. do 4. razreda osnovne škole, autorice Dijane Ančić, u izdanju Školske knjige, održano je 16. listopada u Hrvatskoj matici iseljenika. O udžbeniku Hrvatski u srcu, koji je u cijelosti usklađen s Kurikulumom hrvatske nastave u inozemstvu, govore su dvije Blajke, autorica Dijana Ančić i urednica izdanja mr. sc. Emica Calogjera Rogić i recenzent dr. sc. Igor Marko Gligorić. Pozdravnu riječ prisutnima uputio je dr. sc. Ivan Tepeš, zamjenik ravnatelja Hrvatske matice iseljenika. Promociju je vodila rukovoditeljica Odjela za školstvo, znanost i šport HMI-ja Lada Kanajet Šimić.

Dijana Ančić je učiteljica – savjetnica u OŠ Blato i dugogodišnja redateljica dramske družine koja djeluje pri HGSU

Petar Milat u Blatu, autorica je nastavnih listića Eureka i Ispita znanja Eureka za 1. razred osnovne škole te jedna od autorica integriranog priručnika za razrednu nastavu – početnice Pčelica. Promotorica Emica Calogjera Rogić u Školskoj knjizi je od 2008. godine urednica za hrvatski jezik i strana izdanja. Bila je profesorica hrvatskog jezika u Hrvatskoj školi Bartol Kačić u Lyonu i Dijonu te lektorica za hrvatski jezik i književnost na Sorbonni u Parizu. Recenzent predstavljenog udžbenika Igor Marko Gligorić poslijedoktorant je na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, a područja njegova istraživanja su hrvatski standardni jezik, materinski i inojezični hrvatski, dijalektologija, kognitivna lingvistika i primijenjena lingvistika.

UDŽBENIK I RADNA BILJEŽNICA

Autorica Dijana Ančić korisnicima je sačinila koherentni i metodološki dosljedan udžbenik objedinjujući jezične, komunikacijske i književne sadržaje s onima koji se tiču povijesne, kulturne

i prirodne baštine Hrvatske. Udžbenik je tematski organiziran u sedam cjelina: To sam ja, Učenje – rad – slobodno vrijeme, Ljudi u prostoru i vremenu, Vrijeme – promjene – kontinuitet, Kultura i društvo, Suvremeno društvo i Jedan svijet za sve. Udžbenik prati i radna bilježnica, iste autorice i izdavača, koja nizom vježbi i zadataka potiče jezičnu kreativnost učenika. Zadaci su također, kao i sam udžbenik, podijeljeni u sedam cjelina a prethodi im niz vježbi izgovora i pisanja glasova/slova č i ć, dž i đ te lj i nj.

Udžbenik Hrvatski u srcu prošle je godine najprije predstavljen u sklopu programa XXV. Blatskog ljeta 31. srpnja, a potom i 17. listopada u Dubrovniku, u organizaciji dubrovačke podružnice Hrvatske matice iseljenika.

Predstavljanje u Matici – uz smokve, prošek i lumbliju – pohodili su, uz autoričine i uredničke kolege, mnogi prijatelji Matice, kao i predstavnici Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH, Zagrebačke županije, Agencije za odgoj obrazovanje, Instituta za migracije i narodnosti i Društva Blačana. Autorica Ančić svima je zahvalila na dolasku, kolegama na suradnji, domaćinu na gostoprimstvu a sve u nadi da će autorstvo mogućeg novog udžbenika prihvatiti s veseljem, i bez puno premisslanja. ■

ENG Objavljen je udžbenik za hrvatsku nastavu u inozemstvu od 1. do 4. razreda osnovne škole "Hrvatski u srcu", autorice Dijane Ančić. Udžbenik prati i radna bilježnica koje je objavila Školska knjiga, čija su izdanja dostupna na internetskoj knjižari.

Dodijeljene američke stipendije učenicima obrtničkih zanimanja

Uz pomoć Udruge "DEŠA" iz Dubrovnika, Udruga "Libertas" iz SAD-a za školsku godinu 2018./19. učenicima iz Konavala, doline Neretve, grada Dubrovnika, otoka Mljeta i Pelješca dodijelila školarine

Tekst: **Udruga DEŠA**

U četvrtak, 18. listopada, u 11 sati u prostorijama Udruge DEŠA - Dubrovnik predstavnici dobrotvorne organizacije Libertas Foundation iz San Pedra, Kalifornija, dodjelili su 12 stipendija učenicima obrtničkih zanimanja te učenicima lošijega imovinskog stanja s područja Dubrovačko-neretvanske županije. Stipendije u iznosu od 1.000 USD dodijeljene su za školsku godinu 2018./2019. učenicima iz Konavala, doline Neretve, grada Dubrovnika, Mljeta i Pelješca za zanimanja: konobar, slastičar, kuhar, elektromehaničar, vodoinstalater, cvjećar, automehaničar, frizer.

Uz pomoć Udruge DEŠA - Dubrovnik, koja predstavlja logistiku zaklade Libertas Foundationa, natječaj je objavljen još u lipnju te je 22 učenika predalo svoje zamolbe. Prigodom odabira kandidata

Stipendisti iz Dubrovačko-neretvanske županije

za stipendije, s visokim stupnjem socijalne osjetljivosti predstavnici Libertas Foundation biraju djecu iz ruralnih područja, pazeći pri tome na materijalno stanje obitelji, ali i na odabir obrtničke škole. Na taj način olakšavaju obiteljima školovanje djece te potiču mlade ljude da završe obrtničko zanimanje i vrate se u svoje rodno mjesto kako bi tamo stvarali uvjete za život i budućnost. Libertas Foundation je neprofitna, javna i dobrotvorna organizacija, osnovana u San Pedru u prosincu 1991. godine. Osnovali su je naši ljudi, podrijetlom iz raznih dijelova županije, ali i ljudi podrijetlom iz cijele Hrvatske, s ciljem pomoći domovini.

POTICAJ OSTANKU I RADU U DOMOVINI

U sklopu Libertas Foundationa osnovali su stipendijski fond "Ante i Evelyn Mrgudić" kako bi pomogli stipendirati mlade ljude u deficitarnim zanimanjima diljem Dubrovačko-neretvanske županije. Cilj ove stipendije je poticanje

mladih ljudi na ostanak u ruralnim dijelovima županije, motivacija za upis u obrtnička zanimanja te financijska pomoć obiteljima lošega imovinskog stanja. Glavni donator stipendija za 2018. godinu je gospođa Denise Benmosche, koja je sa svojim suprugom prošle godine donirala 180.000 kn za Dječji odjel Opće bolnice Dubrovnik. Od 2003. godine do danas Libertas foundation dodijelila je 185 stipendija na području Dubrovačko-neretvanske županije. ■

ENG The Libertas Foundation from the USA has again joined force with the DEŠA association of Dubrovnik to provide scholarships for pupils in Konavle, the Neretva Valley, Dubrovnik, Mljet Island, and the Pelješac peninsula for the 2018/19 school year. Representatives of the philanthropic Libertas Foundation from San Pedro, California were at the premises of the DEŠA association of Dubrovnik on the 18th of October to present financial aid to twelve pupils learning trades and pupils from needy families from Dubrovnik-Neretva County. The 1,000 US dollar grants for the 2018/19 school year were presented to pupils from Konavle, the Neretva Valley, Dubrovnik, Mljet Island, and the Pelješac peninsula for the trades of waiter, pastry chef, electric engineer, plumber, florist, auto mechanic and hairdresser.

Stipendisti i donatori

Za promicanje istine o Hrvatima u Bosni i Hercegovini

Dok se zapliće hrvatska sudbina u Bosni i Hercegovini, mi izvan domovine moramo učinkovito lobirati za istinu o svom narodu u toj zemlji, gdje se ne poštuje Ustav, kao ni Washingtonski ni Daytonski sporazum

Piše: **dr. fra Šimun Šito Ćorić**, Švicarska
(sito.coric@gmx.net)

O davno se nije toliko pisalo i govorilo na svim razinama u Republici Hrvatskoj o (ne)prilikama Hrvata u BiH kao u ovo vrijeme općih izbora u toj zemlji. Izgleda da je tu i hrvatska politika počela kao nikada od Tuđmanova vremena konačno otvarati pitanje izbornih i inih nepravdi. Eno, premijer Plenković u Francuskoj stavlja na stol ne samo u Elizejskoj palači pred predsjednikom Macronom, nego i na predavanju na sveučilištu La Sorbonne, sve nesnošljivije stanje Hrvata u BiH. Učinio je ono nužno jer pri ovim izborima ponovno su mnogi osjetili mržnju i netrpeljivost. Bilo je tragikomično gledati izborne večeri kako se oni pred kamerama s Izetbegovićem neskriveno više vesele izboru Komšića nego Šefika Džaferovića. Bila je to očita zluradost što su ostavili Hrvate bez predstavnika u predsjedništvu BiH i tako otvorili put daljnjim koracima njihova zatiranja. Tako bošnjačke stranke ovih dana privode kraju projekt preuzimanja Kluba hrvatskih

izaslanika u Domu naroda Federacije BiH kako bi mogli provesti projekte velikobošnjačke politike.

WASHINGTONSKI I DAYTONSKI SPORAZUM

Sve je to otvoreni pokušaj rušenja svega onoga što je prvo Washingtonski, a zatim i Daytonski sporazum jamčio svakom od triju konstitutivnih naroda i stavio u temelje te države koja je na taj način jedino moguća. Komšića kao svoga drugog predstavnika gurnuli su Bošnjaci da sada govori o Hrvatima ono što oni misle i planiraju. On se pri tome dokazuje kao "veći hodža od hodže" pa najavljuje u svojoj "građanskoj" mržnji ukinuti konstitutivnost Hrvata. Ilustra-

studenata u Mostaru protiv izbora Komšića - *Ma tenk poslat i opleti*. Takve smo do tada "mirne i dobre susjede" imali kao krvave neprijatelje u prošlom ratu.

"A nemoguća BiH, kakva jeste, napravljena je kao monstrum od visokih predstavnika koji su kršili međunarodna prava." Govoreći o Šefiku Džaferoviću i Željku Komšiću, Dodik ističe da je on za Ustav, a da su oni za izvanustavne teme.

SVIJETU PREDOČITI STANJE U BIH

Dok se tako zapliće hrvatska sudbina u BiH, mi izvan domovine moramo hitno nešto činiti da učinkovito pomognemo svome narodu. Mnogi svjedoče da isto tako danas čine bošnjačke elite i mediji iz Sarajeva. Oni tamo na razne načine

Uz institucije RH i dužnosnike hrvatskog naroda u BiH, nama je sada svima po svijetu zalagati se za istinu o Hrvatima u BiH, kako bi međunarodna javnost shvatila da se Hrvatima ondje doista krše ustavom zajamčena prava, izigravanjem Washingtonskog i Daytonskog sporazuma koji garantiraju konstitutivnost za sva tri naroda Bošnjake, Hrvate i Srbe u Bosni i Hercegovini.

cija njihove mržnje je Komšićev smijeh na jednome predizbornom skupu na okićeno mržnjom primitivno vrijeđanje Dragana Čovića i hrvatske predsjednice, kao i onaj javni ratnički poklik bubnjara Amara iz poznatoga bošnjačkog sastava kao odgovor na mirni prosvjed tisuća

"kupuju i zavaravaju dopisnike stranih medija" nerealnim i neistinitim slikama stanja u zemlji. Najgore je ne činiti ništa, kukati i držati lekcije što bi drugi trebali napraviti. Svatko od nas, osobno i kao mnogobrojne hrvatske udruge i ustanove po svijetu, mogu barem nešto podu-

Izjava Predsjedništva Matice hrvatske o BiH

Konstitutivnost i ravnopravnost Bošnjaka, Srba i Hrvata bile su uvjetom međunarodnoga priznanja BiH. Ovi izbori pokazuju da su te premise grubo opstruirane. U Predsjedništvo BiH nije izabran kandidat iz reda hrvatskog naroda koji je osvojio više od 80 posto glasova Hrvata, nego onaj koji je izabran bošnjačkim glasovima. Nakon objave izbornih rezultata za članove Predsjedništva BiH, a i s obzirom na moguće manipulacije pri sastavljanju gornjih domova Federacije i države BiH, Matica hrvatska osjeća potrebu izraziti duboku zabrinutost za legitimna prava i buduću perspektivu života, ostvarivanja legitimnih prava pa i dugoročnog opstanka hrvatskoga naroda u susjednoj državi. Matica hrvatska napose je zabrinuta zbog očitih potkopavanja konstitutivnosti i ravnopravnosti hrvatskoga naroda. Istodobno izražava i zabrinutost za opstanak BiH kao ustavom uređene države, budući da se u političkoj praksi čak ignoriraju odluke Ustavnoga suda BiH o obvezi promjene izbornoga zakona, što za posljedicu ima diskriminaciju daytonskim ustavom utvrđenih prava hrvatskoga naroda.

Konstitutivnost i ravnopravnost Bošnjaka, Srba i Hrvata, treba podsjetiti, bile su i uvjetom međunarodnoga priznanja BiH. Ovi izbori pokazuju da su te premise grubo opstruirane. U Predsjedništvo BiH nije izabran kandidat iz reda hrvatskog naroda koji je osvojio više od 80 posto glasova Hrvata, nego onaj koji je izabran bošnjačkim glasovima.

Matica hrvatska smatra da je krajnje vrijeme da se u zaštitu legitimnih prava hrvatskoga naroda u BiH uključi šira međunarodna zajednica, te da Republika Hrvatska kao jedna od triju pot-

Predsjednik MH
dr. sc. Stipe Botica

pisnica Daytonskoga sporazuma nipošto ne bi smjela pasivno promatrati njegovu ustrajnu iznevjeru, a koja je počela već prije nepuna dva desetljeća derogiranjima nekih odredaba toga sporazuma i iz njega proizlazećih zakonskih i provedbenih rješenja.

Matica hrvatska nacionalna je kulturna ustanova svih Hrvata, bez obzira na to gdje prebivaju. Republika Hrvatska matična je država hrvatskoga naroda u svem obuhvatu toga pojma. Hrvati u BiH jezično su, kulturno i identitetski pripadnici svoga naroda kao jedinstvene zbilje u prostoru u vremenu. Matica hrvatska i dalje će stoga svojim djelovanjem neumorno podupirati svoje ogranke u BiH i sustavno štiti, jačati i nadograđivati kulturni identitet hrvatskoga naroda, koji je k tomu najmalobrojniji i najugroženiji, iako najstariji narod u BiH. Ne s ciljem razdvajanja hrvatskih ljudi od drugih, nego s ciljem prosperitetna suživota svih građana te učvršćivanja društva koje jamči vladavinu prava, u kojem se provode demokratska načela te se poštuju identitet svakoga konstitutivnoga naroda i pripadajuća osobna i skupna prava.

Zagreb, 22. listopada 2018.

zeti za promicanje istine o Hrvatima u BiH i protiv nepravdi prema njima te lobirati za potrebnu potporu u svjetskih moćnika. Evo nas nekoliko ovdje u Švicarskoj pokušava diskretno crkvenim i državnim značajnim ljudima u ovoj zemlji predložiti stanje u BiH i vidimo da to prihvaćaju, posebice kad iznosimo čiste činjenice i citiramo kardinala Vinca Puljića iz Sarajeva! Kao što smo na samome početku 90-ih godina lobirali za Republiku Hrvatsku, sada nam je isto to svim silama činiti i za BiH i Hrvate u njoj. Ima nas dosta i odgovorni smo koji možemo raditi na tome: hrvatska diplomacija RH, hrvatski predstavnici u međunarodnim institucijama kao što su EU, UN, NATO i drugdje, Državni ured za Hrvate izvan RH, Hrvatska matica iseljenika sa svojim kontaktima, hrvatske katoličke misije i župe po svijetu, Hrvatski svjetski kongres, Hrvatska bratska zajednica, Nacionalna federacija američkih Hrvata, članovi Savjeta Vlade RH Hrvatske za Hrvate izvan RH, raznorazne pojedine hrvatske udruge po svijetu, ali i utjecajni intelektualci po sveučilištima i znanstvenim ustanovama, poslovni ljudi u svojim kontaktima i tako redom.

Uz institucije Vlade RH i hrvatske dužnosnike hrvatskoga naroda u BiH, nama je sada svima po svijetu boriti se svim silama protiv lažne propagande kako bi međunarodna javnost promijenila svoje stajalište i shvatila da se Hrvatima u BiH krše ustavom zajamčena prava. ■

Novi prijevodi hrvatskih književnih djela

Naši pjesnici u Salamanci

U Kući poezije predstavljena je Štambukova knjiga *Historia*, izbor iz zbirke *Croatiam Aeternam*, koju je, kao i pjesme za antologiju *Por ocho centurias*, prevela Željka Lovrenčić

Tekst: **Diana Šimurina Šoufek**

Na XXI. Susretu iberoameričkih pjesnika predstavljena je velebna antologija, koja obuhvaća 600 stranica, *Por ocho centurias* (Za osamstotu obljetnicu). U njoj su prikupljene pjesme 500-tinjak pjesnika, uglavnom iz iberoameričkih zemalja. Zastupljena su i dvojica hrvatskih pjesnika – Tomislav Marijan Bilosnić i Drago Štambuk. Ta je manifestacija ove godine biti posvećena iznimnom događaju – proslavi 800. obljetnice Sveučilišta u Salamanci i 200. obljetnice Sveučilišta San Marcos iz Lime koje je prvo “dijete” najstarijega europskog sveučilišta te pjesnicima Diegu Torresu de Villarroelu (1694.-1770.) i Alejandru Romualdu (1926.-2008.). Torres Villaroel bio

Pjesnik Drago Štambuk

je španjolski pjesnik, dramaturg, matematičar, svećenik i profesor na Sveučilištu u Salamanci, a Alejandro Romualdo

peruanski pjesnik, slikar, profesor i novinar koji je pripadao naraštaju pedesetih godina i bio dobitnik Nacionalne nagrade 1949. godine. Na ovoj značajnoj manifestaciji koja se odvijala u više institucija u Salamanci i Valladolidu, u Kući poezije u Salamanci 15. listopada predstavljena je Štambukova knjiga *Historia*, izbor iz zbirke *Croatiam Aeternam*, koju je, kao i pjesme za antologiju *Por ocho centurias*, prevela Željka Lovrenčić. Ona je i odabrala pjesme za knjigu čije uredništvo i proslav potpisuje Alfredo Pérez Alencart, dok je naslovnicu izradio poznati salamantinski slikar i sveučilišni profesor Miguel Elías. Potporu za ovaj projekt dali su Ministarstvo kulture RH i Gradski ured za obrazovanje, kulturu i sport Grada Zagreba. ■

Češko izdanje Pavličićeva romana

“Dixieland” je, nakon dva desetljeća (“Večernji akt” 1997.) drugi Pavličićev roman izdan na češkom jeziku

Tekst: **Diana Šimurina Šoufek**

U Knjižnici Václava Havela u Pragu 4. listopada održana književna večer s prof. Pavlom Pavličićem tijekom koje je predstavljeno češko izdanje romana “Dixieland”. Večer je moderirao Jan Doležal, prevoditelj i suvlasnik izdavačke kuće Runa u čijoj nakladi je prijevod izišao, a nazočne je uvodno pozdravila veleposlanica Ines Troha. Ista izdavačka kuća prošle godine je objavila i zbirku fantastičnih pripovijedaka prof. Pavličića

Književnik Pavao Pavličić

“Lađa od vode”, a “Dixieland” je, nakon dva desetljeća (“Večernji akt” 1997.) drugi roman ovog velikog hrvatskog pisca izdan na češkom jeziku. Prof. Pavličić boravi kao gost na Jesenskom sajmu knjiga u Havličkovom Brodu, gdje će predstaviti češko izdanje “Dixielanda” široj publici. Tijekom boravka u Češkoj, prof. Pavličić će sudjelovati i na kongresu PEN kluba koji se organizira u prigodi 80. godišnjice održavanja međunarodnog kongresa PEN-a u Pragu. ■

Predstavljen talijanski prijevod romana Tatjane Gromače

Predsjednica AIC-a Sijetlana Lipanović i Simonetta Dominici, predstavница Case delle Traduzioni pozdravile su prisutne, a Diego Zandel i autorica odgovarali su na pitanja gostiju

Tekst: Diana Šimurina Šoufek

Predstavljanje romana Tatjane Gromače "Creature di Dio" održano je 25. rujna, na Europski dan jezika u Rimu. Predsjednica AIC-a/Talijansko hrvatske udruge Rim Sijetlana Lipanović i Simonetta Dominici, predstavница Case delle Traduzioni pozdravile su prisutne, a Diego Zandel, pisac i moderator i autorica Tatjana Gromača odgovarali su na pitanja gostiju. Srdačni susret završio je prodajem i autoričin potpisivanjem primjeraka romana. Gromačin roman "Božanska dječica: Roman za odrasle koji bi željeli ostati mladi" 2011. godi-

Književnica Tatjana Gromača

ne je izdala izdavačka kuća Fraktura. Tatjana Gromača po mnogočemu je iznimna pojava na našoj književnoj sceni

– beskompromisna, izvan svih trendova, ona stvara nove književne krajolike. I knjizi "Božanska dječica" Gromača je odlučna, osobno otvorena, bez podilaženja ikome. Pred čitateljem se rastvara psihička bolest i suočavanje s njom na svim razinama, od vanjskih do intimnih može se pročitati, među inim, u osvrtu portala Moderna vremena. Roman "Božanska dječica" primio je dvije najveće godišnje književne nagrade u Hrvatskoj za godinu 2012. – nagradu Ministarstva kulture RH Vladimir Nator, i nagradu za najbolje prozno djelo Jutarnjeg lista. Autorica je bila stipendistica berlinske Akademije umjetnosti. ■

Hrvatska poezija na makedonskom jeziku

U DHK predstavljen je najnoviji broj makedonskog časopisa "Književno žitie"/Književni život posvećen suvremenoj hrvatskoj poeziji

Tekst: Diana Šimurina Šoufek

U Društvu hrvatskih književnika 6. listopada predstavljen je najnoviji broj makedonskog časopisa "Književno žitie" posvećen suvremenoj hrvatskoj poeziji. O književnim vezama Društva hrvatskih književnika s makedonskim književnicima na početku je govorila Ružica Cindori. Časopis "Književno žitie" predstavila je članica uredništva časopisa, književnica i prevoditeljica Vesna Acevska, a o pjesničkom izboru govorio je autor uvodnog teksta Tin Lemac. U izbor je uvršteno po deset pjesama Tita Bilopavlovića, Borbena Vladovića, Željka Kneževića, Božice Jelušić, Diane Burazer, Borisa Domagoja Biletića, Delimira Rešickog, Ružice Cindori, Ivana Babića, Sonje Zubović Pezdevšek, Diane Rosandić i Livi-je Reškovic. Pjesme su na makedonski jezik preveli Vesna Acevska, Branko Cvetkoski (koji je i glavni urednik časopisa) i Sande Stojčevski. Časopis je pri-

Prijevod hrvatske književnosti predstavljaju se na brojnim manifestacijama u zemlji i inozemstvu

godno ilustriran djelima klasika hrvatskog slikarstva, a korice krasi Crnčićeva slika Trga bana Jelačića. U prethodnom broju časopisa "Književno žitie" objav-

ljena je priča "Najradosniji performans iz vremena komunizma" Dubravka Jelačića Bužimskog, u prijevodu Vesne Acevske. ■

Prvi socijalni mehanizmi zaštite iseljenika i povratnika

Šef Iseljeničkoga komesarijata iz Zagreba Fedor Aranicki autor je nacрта iseljeničkoga zakona 1929./1930.

Arhivistica dr. sc. Darija Hofgräff

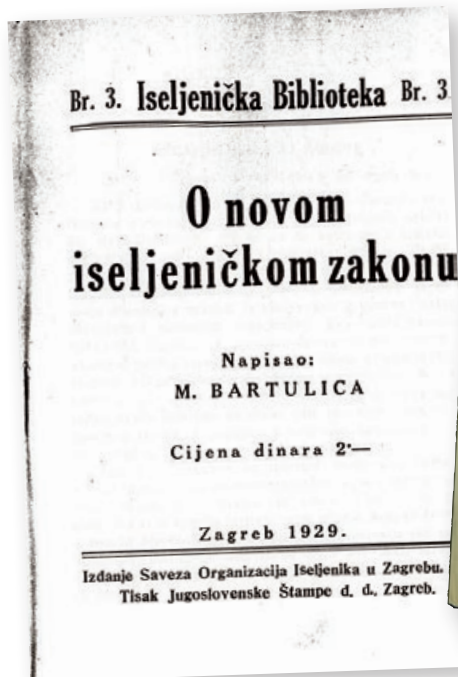
Tekst: Vesna Kukavica Foto: HDA

Arhivistica dr. sc. Darija Hofgräff održala je u Zagrebu poticajno predavanje na temu "Tradicija, potreba ili pomodarstvo: Hrvati u svjetlu politike prema iseljeništvu u prvoj polovici 20. stoljeća" u Hrvatskome državnom arhivu 25. listopada 2018. Izdvojila je niz ljudskih sudbina iz ranoga migracijskog vala naših težaka u Novi svijet, fokusirajući se na prve socijalne mehanizme koje je poduzimala država na prostoru povijesnih hrvatskih zemalja u oblikovanju socijalnih programa vezanih uz zaštitu iseljenika i povratnika prije sto godina i to u prvoj polovici 20. stoljeća. Uvidom u bogatu arhivsku građu osvrnula se na rad pojedinih institucija te njihovih čelnih osoba, ali i istaknutih pojedinaca koji su se nosili s ondašnjim migrantskim izazovima.

Među njima se izdvaja Fedor Aranicki – šef Iseljeničkoga komesarijata u Zagrebu, zaslužan za rješavanje zakonodavnih pitanja o zaštiti iseljenika od izrabljivanja i osiguranja boljih uvjeta života i rada. U skladu s kretanjima migracija s tisućama i tisućama ljudi Iseljenički komesarijat je prilagođavao svoj ustroj i način rada. Aranicki je autor nacрта iseljeničkoga zakona 1929./1930. te jedan od osnivača Iseljeničkoga muzeja u Zagrebu. Nadalje, podsjetila je na aktivnosti savjetnika Iseljeničkoga komesarijata u Zagrebu

Artura Benka Grada koji je autor svih važnijih analiza i nacрта zakonskih propisa donesenih u tome razdoblju. Među ključnim figurama je i Milan Marjanović, predsjednik *Saveza organizacija iseljenika* (SORIS), koji je osnovan 1928. u Zagrebu. SORIS se, osim pomoći iseljenicima, angažirao i u pomoći povratnicima te je njegovom inicijativom 1934. osnovan Dom za iznemogle i ostarjele iseljenike u Jelsi na Hvaru, a na poticaj bana Josipa Šilovića osnovano je 1931. u Korčuli sirotište "Šilovićev dom" koje je bilo namijenjeno djeci stradalih po-

Povratnik iz Čilea Milostislav Bartulica je bio aktivan i u SORIS-u kao tajnik i urednik *Novog iseljenika*. Zapamćen je i kao upravitelj Iseljeničkoga muzeja u Zagrebu i njegova ogranka u Splitu u razdoblju od 1933. do 1941.

O novom Iseljeničkom zakonu

Podaci iz Katastra iseljeničkih naselja, objavljeni su u Novome iseljeniku, glasilu SORIS-a

moraca i iseljenika. Od istaknutijih ličnosti predavačice Hofgräff je izdvojila i političar te publicistu rodom iz Kotora Milostislava Bartulicu - koji je bio aktivan u iseljeničkim organizacijama i novinarskim organizacijama hrvatskog prekooceanskoga iseljeničtva, osobito Južne Amerike. Vrativši se u domovinu Bartulica je bio aktivan i u SORIS-u kao tajnik i urednik *Novog iseljenika*. Uređivao je bilten *Arhiv Jugoslavenske narodne obrane* iz Južne Amerike u kojemu je pisao članke i političku te iseljeničku publicistiku. Zapamćen je i kao upravitelj Iseljeničkoga muzeja u Zagrebu i njegova ogranka u Splitu u razdoblju od 1933. do 1941. Izradio je prvi prijedlog hrvatskog iseljeničkog zakona.

ZNAKOVITI DOPIS

Možemo pretpostaviti da iskustva iz prošlosti mogu i danas poslužiti u kreiranju kvalitetnije politike prema iseljeničtvu i povratništvu, zaključila je dr. sc. Darija Hofgräff. Publika je tijekom predavanja imala priliku vidjeti i izvorne dokumente, putovnice i ostalu građu koja je bila u fokusu predavačice Hofgräff, poput ovog dopisa Organizacije iseljenika u Splitu upućenog Iseljeničkome komesarijatu u Zagrebu, 29. studenoga 1928., čiji ulomak donosimo:

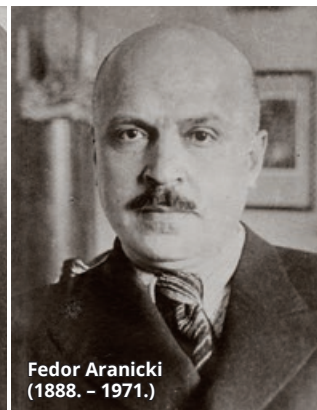
“Žalosno je što ljudi iseljavaju iz zemlje koja je svojim geografskim položajem i prirodnim bogatstvima dale-

Artur Benko Grado

Milostislav Bartulica
(1893. – 1984.)

Fedor Aranicki
(1888. – 1971.)

Šef Iseljeničkoga komesarijata u Zagrebu Fedor Aranicki zaslužan je za rješavanje zakonodavnih pitanja o zaštiti iseljenika od izrabljivanja i osiguranja boljih uvjeta života i rada.

ko ispred onih država u koje se naši ljudi iseljavaju. Stoga treba na iseljeničkom polju raditi, kako bi iseljeničtvo dok ga bude, bilo čim korisnije za sebe i državu. Mi to možemo postići samo ako stvorimo i podesimo zakone i uredbе, i ako za vršiocе dužnosti postavimo savjesne i poslu vješte ljude. Domovina valjda nije zato slobodna i nezavisna da je nekolicina eksploatira, a gladan narod da joj slavu pjeva. Sloboda i nezavisnost vrijede samo onda kada širokim narodnim slojevima daju i omogućuju bolji život. Najveća slava države i domovine treba da bude u njezinoj brizi za dobro naroda kako kod kuće tako i u svijetu.” (HR-H-DA-1071. *Iseljenički komesarijat. Dopis Organizacije iseljenika u Splitu Iseljeničkom komesarijatu u Zagrebu, 29. studenoga 1928., kut. 548.*)

DOKTORAT O ISELJENIČKOJ POLITICI

Predavačica dr. sc. Darija Hofgräff nedavno je obranila doktorsku disertaciju na temu *Hrvati u svjetlu politike prema iseljeničtvu 1920. – 1939.* na Sveučilištu u Zadru. Darija Hofgräff rođena je u Zenici (BiH) 13. srpnja 1970. godine, gdje je završila osnovnu školu i gimnaziju. Jednoprjedmetni studij povijesti započela je 1989./1990. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Sarajevu. Zbog ratnih zbivanja u BiH prekida studij 1993. godine te ga dovršava na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 2006. godine. U međuvremenu je živjela i radila u Njemačkoj. Od 2007. godine zaposlena je u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu, u zvanju više arhivistice.

Na poslijediplomskom doktorskom studiju “Moderna i suvremena hrvatska povijest u europskom i svjetskom kontekstu” na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 2009./2012. godine je apsolvirala. U akademskoj 2016./2017. godini upisuje poslijediplomski doktorski studij “Jadran – poveznica među kontinentima” na Sveučilištu u Zadru.

Do sada je referirala na tri međunarodna i osam domaćih znanstvenih skupova te pet stručnih arhivističkih savjetovanja (samostalno ili u koautorstvu). Objavila je niz zanimljivih radova, uključujući i radove s iseljeničkom tematikom. ■

Političar i pisac Milostislav Bartulica je izradio prvi socijalno osjetljiv i solidaran prijedlog Zakona o iseljeničtvu, koji nije prihvaćen jer se promijenio geo-politički okvir.

Hrvatski državni arhiv, Zagreb

ENG Archivist Darija Hofgräff PhD gave an encouraging lecture at the Croatian State Archives in Zagreb on the 25th of October on the topic of Tradition—Necessity or Fashion: Croats in Light of Emigration Policy in the First Half of the Twentieth Century.

Ekološko središte Hrvatske

U Splitu obilježena 40. obljetnica djelovanja Centra za regionalne aktivnosti kao jedne od šest komponenti Programa Ujedinjenih naroda za okoliš

Tekst: **Željka Škaričić**

Sa sjedištem u renesansnom zdanju na središnjem trgu Dioklecijanove palače u Splitu, Centar za regionalne aktivnosti Programa prioritarnih akcija (poznat po engleskoj kratlici PAP/RAC) osnovan je 1978. godine kao jedna od šest komponenti Mediteranskoga akcijskog plana (MAP) Programa Ujedinjenih naroda za okoliš. MAP čine 21 zemlja Mediterana i Europska unija, ujedinjeni u zajedničkome cilju: osigurati zdraviji okoliš na načelima održivoga razvoja.

Glavna aktivnost PAP/RAC-a je integralno upravljanje obalnim područjima (IUOP) prepoznato kao put prema održivosti u obalnim područjima već od UN konferencije o okolišu i razvoju, održane 1992. godine u Rio de Janeiru. PAP/RAC je globalno poznat kao centar izvrsnosti za IUOP te ključni mehanizam za zaštitu mediteranskih obala i razvoj za

to potrebnih metoda i alata prilagođenih potrebama zemalja regije. Na nacionalnoj i lokalnoj razini IUOP se provodi u sklopu MAP-ovih programa upravljanja obalnim područjima (poznatih kao CAMPs – Coastal Area Management Programmes) i sličnih inicijativa kojima je cilj izrada obalnih planova i nacionalnih obalnih strategija.

MEDITERANSKI DAN OBALE

Veliki pomak dogodio se 2011. godine stupanjem na snagu Protokola o IUOP-u, čijih 40 pomno sročeni članaka osigurava sveobuhvatan pravni okvir kojim se zemlje regije obvezuju na izradu i provođenje nacionalnih strategija i planova, kao i na međunarodnu suradnju u cilju održivoga razvoja u njihovim obalnim područjima. Protokol je do danas ratificiralo 10 mediteranskih zemalja i Europska unija.

Počevši od 2007. PAP/RAC svake godine u jednoj od zemalja regije organizira proslavu "Mediteranskog dana oba-

le" kao glavnu komunikacijsku aktivnost kojom poziva sve društvene grupe na očuvanje i održivo korištenje obalnih i morskih resursa. Ovogodišnja proslava, održana 25. rujna u Splitu, bila je ujedno i prilika za obilježavanje 40. godišnjice postojanja PAP/RAC-a i njegove suradnje sa zemljama regije.

Kao i svake godine, službeni dio proslave u kojem su sudjelovali visoki predstavnici mediteranskih zemalja i Ujedinjenih naroda popratio je cijeli niz aktivnosti na osvježavanju i edukaciji javnosti: od radionica, natjecanja, izložbi i koncerata preko čišćenja pod-

Kipovi Vaska Lipovca

morja do sajma uz sudjelovanje lokalnih institucija i organizacija uključenih u zaštitu i upravljanje obalnim i morskim područjem.

Poznata hrvatska kazališna i filmska glumica Zrinka Cvitešić proglašena je ovogodišnjom *Počasnom ambasado-*

ricom za obale. Ovom titulom u trajanju od jedne godine PAP/RAC odaje priznanje osobama koje svojim radom i zalaganjem stanovnike Mediterana, ali i ostatka svijeta, potiču na bolje razumijevanje, poštovanje i očuvanje naših obala i mora. Osim što je sjajna

glumica, Zrinka Cvitešić je i ponosna vlasnica maslinika na otoku Braču, a ulje koje izlazi iz tog maslinika jednako je sjajne kvalitete – dobitnica je dviju nagrada: 2016. brončane medalje i 2017. srebrne medalje za ulje izvrsne kvalitete. ■

PAP/RAC: 40 years of cooperation for healthier Mediterranean coasts

Based in Split, in a Renaissance building overlooking the main square of the Diocletian's palace, the Priority Actions Programme/Regional Activity Centre (PAP/RAC), established in 1978, is one of the six key components of the Mediterranean Action Plan (MAP), itself part of the United Nations Environment Programme. Twenty one Mediterranean countries and the European Union make up the MAP with, as a common objective, a healthier Mediterranean environment resting on the principle of sustainable development.

The principal activity of PAP/RAC is Integrated Coastal Zone Management (ICZM) promoted as the way forward for the sustainable development of coastal zones since the 1992 Rio Conference (UN Conference on Environment and Development). PAP/RAC is recognised globally as a centre of excellence for ICZM and a key governance mechanism to protect the Mediterranean coasts through the development of tools and methodologies specifically tailored to the needs of the Region. At the national and local level the ICZM approach

is applied through the Coastal Area Management Programmes (CAMPs) and other similar initiatives aiming at the preparation of coastal management plans and national coastal strategies. A key milestone was reached in 2011 when the Integrated Coastal Zone Management (ICZM) Protocol entered into force. With its 40 carefully negotiated Articles, the ICZM Protocol provides a comprehensive legal framework for future action, placing obligations on all States to carry out actions and develop policies within their borders and with their neighbours, and to co-operate internationally for the sustainable development of the Mediterranean coast. To date, 10 Mediterranean countries and the EU have ratified the ICZM Protocol. Since 2007 the main communication event organised by PAP/RAC is the "Mediterranean Coast Day", which calls for an active engagement by all sectors of society to preserve the coastal zones and sustainably use their resources. The 2018 edition of the "Mediterranean Coast Day", held in Split on 25 September, was also an occasion to

celebrate the 40th anniversary of PAP/RAC's collaboration with the countries of the Region.

As usual, the official part of the celebration attended by high UN and national representatives was accompanied by a whole string of awareness raising and educational activities: from workshops, exhibitions, contests, concerts, underwater cleaning, to a fair presenting local institutions and organizations involved in coastal and marine protection and management.

The Croatian actress Ms. Zrinka Cvitešić was nominated this year Honorary Ambassador for the Coast. By this prize PAP/RAC honours, for the duration of one year, persons that inspire, through their work and engagement, the people from the Mediterranean and beyond, to better understand, protect and respect the coasts and their environment. Besides of being an excellent actress Ms. Cvitešić is a proud owner of an olive field on the island of Brač. The oil she produces is of equally excellent quality: winner of bronze medal in 2016 and silver medal in 2017.

Nevjenčani

Brvnarom se širio neugodan miris truloga voća. "Kaj si pak požderal da tak smrdi" gnjevno se obrati Bara debeljku kojega su pajdaši zbog "nemirne" stražnjice nazvali Vjetrek-nemirnjak. Prozvani, naslonjen na šank, zagonetno se smijuckao i s punom čašom nazdravljao svojoj tajnoj ljubavi Bari.

Odkako ga njegova "zakonita" napustila doimao se nekako opušteniji nego prije, a oči mu sijale nekim čudnim sjajem. Među pajdašima se šaputalo da se je Viki zaljubio u debelu Baru i da kuje tajni plan kako ju osvojiti i privoljeti na zajednički život. Njegova odabranica, unatoč viška kilograma, bila je zgodna četrdesetgodišnjakinja koju su zbog iskrenosti, pedantnosti i marljivosti cijenili svi članovi udruge "Stari hrast". "Jeste li čuli" obrati se Vjetrek pajdašima "da se sve češće u domovini, ali i u iseljeništvu rabi neki novi pojam braka: nevjenčani muž i nevjenčana žena?"

Škiljavi Mile odmah replicira pimjedbom da debeljku mudruje kak i naši uvaženi zastupnici koji se nikako nisu mogli složiti oko Obiteljskog zakona po kojemu bi se izjednačila prava bračnih i izvanbračnih partnera. Na to Viki plane i povišenim tonom reče, a to ga je i njegova pokojna mama učila "da bračni odnos je odnos dvoje ljudi, muža i žene, koji su se svojom prisegom dobrovoljno odlučili do groba na zajednički život i zajedničko svladavanje svih životnih nedaća i tegoba." U brvnari nastane grobna tišina, a kao na znak, svi prasnu u gromoglasni smijeh. Debela Bara se tak jako smijala da su se na šanku počele tresti čaše i flaše. "Viki, Viki kaj to pripovedaš" plačnim glasom javi se Senzibilni "da je netko drugi načel tu temu bi razmel, ali ti, kojega je žena ostavila, imaš najmanje prava da nam soliš pamet kaj su to brak i bračni odnosi." Pajdaši jakim pljeskom pozdraviše Matekov nastup i u znak solidarnosti podigoše pune čaše u zrak. Potom se za riječ javi povratnik Frenki uvjeravajući nazočne da o toj temi ipak zna najviše. "Dobro znate" da nije dovoljno pred matičarem samo reći DA i da je s time sve O.K., treba biti i svjestan toga da s time stupa na snagu obveza o zajedničkoj skrbi i odgoju djece kako bi ona, kad narastu, bila na ponos roditelja i hrvatskoga naroda. Ako svi oni koji - bez obveza - žive zajedno i tako odgajaju djecu imaju pred zakonom ista prava čemu onda govoriti o kršćanskoj tradiciji, moralu i svetosti braka? Ako je - izvanbračna zajednica - zajednica dviju osoba koje nisu u braku, a zajedno žive dulje vrijeme, onda bi se to moglo odnositi i na desetke tisuća samaca-podstanara koji sa stanodavcima godinama žive pod istim krovom bez ikakvoga ugovora o najmu stana." Tu Frenkija prekine piljarica Micika rekavši da "po tako nejasnoj definiciji - dužeg vremena - bi i ona, kao dobrotvor koji svakoga dana, godinama donosi bolesnim i

nemoćnim susjedima kruh i mlijeko, s njima bila u neakvoj izvanbračnoj zajednici jer, eto, duže vrijeme provodi s njima."

Nakon piljaričine replike iz kuta se javi Škiljavi rekavši da kod njih u Lici taj zakon ne može proći jer se ne može prihvatiti zakon o - divljemu braku - koji sam po sebi ne donosi ništa dobra. Naime, sve češće se može čuti ili čitati u novinama kako je jedan od - nevjenčanih - "odlepršao" zajednički stečenim novcem. "Kaj je Viki, kaj si začkomel, to se i tebe tiče "provokativno sa strane dobaci škrtač Lojzek na što mu debeljko mirnim glasom odgovori da "u cijeloj toj priči oko tzv. izvanbračne zajednice najviše trpe djeca koja vrlo često završavaju u domovima za nezbrinutu i napuštenu djecu. Bara i ja, ak i burne živjeli nevjenčano, ne burne se svadili jer svaki ima popis svoje imovine i fertig." Na to se javi Tonček i reče da je sada svima jasno da se bu Vjetrek s Barom složil, a kak se bu ta zajednica zvala neka odluče sami - bez uvaženih zastupnika. Dok su pajdaši novu vezu pozdravljali pljeskom, Dvoprstić je mrmljao sebi u bradu "kak se nije nitko sjetil pedofila i njihovih prava. Možda dojdeju na red kad im se najde narodskije, prihvatljivije ime. Dodirivači, kaj ne?"

Mara

Društvo iz stare brvnare primijetilo je da su se stare tračbabe Mara i Bara u zadnje vrijeme primirile što nije bio dobar znak tj. s njima očito nekaj nije v redu. Mara je postala tiha i povučena, a Bara, u znak solidarnosti, jedva "otpre" svoj klopotec i na upite o zdravlju odgovara da je fala Bogu dobro i da joj niš ne fali. Pajdaši su kovali planove kako i na koji način otkriti tajnu Marine i Barine šutnje i zakopčanosti pa su na Jurin prijedlog "pritisnuli" njihovog susjeda Jožeka zvanog Lajbek i zadužili ga da milom ili silom sazna kaj se to događa s poznatim "klapačama". Bila je to teška zadaća za Lajbekova krhka leđa pogotovo zbog činjenice da pred svojom Jalžom nije smio ni pisnuti o tajnome zadatku. S druge pak strane dobro je znao da ako ubrzo ne sazna bar nešto, da će mu vrata udruge "Stari hrast" biti zatvorena, a što je još gore; za izopćenje saznala bi njegova žena koja nije simpatizirala tračbabe. Znala je reći da su obične guske kojima ni duge godine življenja u tuđini nisu promijenile način života. Razbijajući glavu što da učini sirotom Lajbeku najednom sinu spasonosna ideja, naime, jedina osoba od koje bi, možda, mogao nekaj izvući je podvornik Stanko koji je bio "šeš" Mari i Bari, čistačicama u obližnjoj osnovnoj školi, u neposrednoj blizini stare brvnare. Podvornik nije bio potkupljiv, ali za litru domaće šljivovice, kad se nakresao, dalo se dosta toga saznati od njega. "Baš je dobra, gdje si ju samo do sada držal, već dugo nisam tak dobru rakiju pil", zakoluta očima Stanko i ponovno natoči čašu.

Inače bio je to čudan svat; dok je bio trijezan bio je zatvoren i nekomunikativan, a kad je popio, njegov ogromni nos, nalik gomolju krumpira dobio je nekakvu čudnovatu, purpurnu boju i bilo ga je gadno za vidjeti. Kad je vidio da je "belažena" kapljica počela djelovati, Lajbek odluči krenuti na sve ili ništa. - "Gospon Stanko, tu u vašoj školi zaposlene su Mara i Bara pa ih vi, kao njihov šef, sigurno dobro poznate. Ja ih znam kao vesele i poštene žene pa sam se pred neki dan, vidjevši ih tužne i zamišljene, zabrinuo za njihovo zdravlje. Rado bih im pomogel, ali ne znam kak pa vas, kao čestitog i bogobojaznog čovjeka, molim da mi kažete što mi je za činiti", ponizno zavapi Lajbek i natoči praznu podvornikovu čašu. Ovomu je posebno laskalo kad mu se netko obraćao kao "učenome" čovjeku pa odluči ispričati sve što je znao. - Zna li vi da Mara uopće nije s Markom u braku, nek živiju kak se ono popularno kaže, nevjenčano. Njihov sin Sven je vanbračni, ali ima određena prava u imovinske smislu. Kad je Mara nakon mnogih zajedničkih godina saznala da je Marko oženjen i da mu obitelj živi u Slavoniji, doživjela je šok od kojega se ne može nikako oporaviti. Ne može se pomiriti s gorkom istinom da će starost dočekati sama jer se umirovljenik Marko vratio k ženi i djeci i Mari zauvijek rekao zbogom. Nakon što ju je nevjenčani suprug napustio povjerila se prijateljici Bari koja je sve ispričala meni - reče podvornik i rakijom pročisti promuklo grlo. Kao šilom uboden presretni Lajbek potrči prema staroj brvnari gdje ga je čekalo veselo društvo.

kine Ante rekavši da tu ne treba previše filozofirati jer da je i najvećemu bedaku jasno da

sa šezdeset godina starosti 35 godina radnog staža ima sve uvjete za odlazak u mirovinu.

- Imaš praf - uključi se u diskusiju senzibilni Matek - samo si izostavio ono najvažnije, a to je da ti se može odbijati do 18 posto mirovine pa tko voli, nek izvoli. Štef je sve to skupa mirno slušao i samo se potihom smijuckao i čekao svojih pet minuta. U vrlo živu raspravu uključi se Ličanin Joso koji reče da ga baš briga za njemačku mirovinu jer se namjerava vratiti u svoje Sinac selo i uključiti u proizvodnju pitke vode koju će preko poslovnih partnera ponuditi njemačkome tržištu.

- Lako tebi - javi se za riječ načitan Fric - ti si delal u firmi gdje se dobro zarađivalo i gdje si, zahvaljujući radnome mjestu, upoznao mnoge poslovne ljude koji će ti pomoći oko prodaje vode iz doline Gacke. Na tu bodlju Joso odgovori da tko je kriv što niti nakon tridesetgodisnjeg boravka u Berlinu nije naučio njemački jezik koji bi mu pomogao da razumije što to piše u brošurama o ostvarivanju prava na mirovinu.

Iznerviran Josinom arogantnošću, povratnik Frenki reče da je lako osuđivati pajdaša zbog slabog poznavanja njemačkoga jezika, a da je pravi frend već bi se odavno pobrinuo da netko kompetentan objasni članovima i simpatizerima udruge "Stari hrast" uvjete za odlazak u invalidsku, prijevremenu ili starosnu mirovinu. Vidjevši da je rasprava sve napetija za riječ se javi glasnogovornik Jure i reče da prepućavanja i nadmudrivanja nikuda ne vode i da nije lijepo da se u prostorijama stare barake ponekad čuju primitivne i neprimjerene upadice.

- Većina nas trebala bi se zapitati tko je kriv za slabu, ali gotovo nikakvu informiranost naših ljudi o mirovinskim, ali i o mnogim drugim životno važnim pitanjima. Često s visoka gledamo na neke strane posloprimatelje zbog njihova, za naše pojmove, posebnog načina života koji nije u skladu s našim poimanjem civilizacije. Nerado priznajemo da su oni bolje upućeni u mnoga svo-

ja prava nego mi. Oni imaju, za razliku od nas, na raspolaganju mnoga savjetovališta na svojem, materinskom jeziku, gdje im se pruža svaka pomoć pri prijevodu i popuni raznih formulara: od zahtjeva za dječji dodatak sve do zahtjeva za mirovinu. Na žalost, mi takva savjetovališta (osim nekog Caritasa) nemamo, pa onda ne čudi što mnogi od nas pokušavaju na svoj način interpretirati njemačke zakone. Bilo bi dobro kad bi naša država posvetila veću pažnju otvaranju infopunktova u Njemačkoj koji bi bili na usluzi državljanima RH. Dok god tako ne bude morat ćemo slušati volontere (kao što je Francek) i biti im zahvalni za svaku informaciju - završi izlaganje glasnogovornik Jure i u ime pomirdbe zapjeva "Sve su se laste vratile sa juga...". ■

Mirovine

Dok su vani lepršale pahuljice snijega, bauštelac Francek u toploj prostoriji drvene barake objašnjavao je pravila za stjecanje starosne mirovine. Pajdaši su pažljivo slušali govornika koji se volio hvaliti kako je pročitao mnoge brošure s mirovinskom tematikom i da njemu ne trebaju "soliti" pamet nekakvi socijalni radnici koji rade pri Arbveiterwohlffartu.

- Kad si tak dobro upućen u zakone objasni nam zakaj još delaš i ne ideš u mirovinu - dobaci iz kuta debeli Viki i od smijeha "kihne". I ostali podržase debeljka rekavši usput da Francek preveć mudruje i pravi se da sve zna, a doma ne smije ni pisnuti i često na posel dođe s debelom "šljivom" ispod oka koju je, kak veli, zaradil popravljajući auto. Na to se javi glasnogovornik Jure i stavi se na mudrijaševu stranu, predbacivši pajdašima nekorektnost i neupućenost u mirovinske zakone. Umjesto zahvale oni napadaju čovjeka koji im pokušava objasniti i pomoći u rješavanju često nejasnih i nerazumnih paragrafa. Jurinu govoranciju upadicom pre-

ZAGREBAČKI KNJIŽEVNI RAZGOVORI

Zagrebački književni razgovori (ZKR) održani su na temu "Popularna i ozbiljna književnost – Ukrižavanje, recepcija, valorizacija", okupivši u Društvu hrvatskih književnika istaknute goste iz pet zemalja i RH. Otvorio ih je 4. X. 2018. predsjednik DHK Đuro Vidmarović uz poruke o važnosti evaluacije lijepe, odnosno kvalitetne književnosti. Sažeto, DHK je ugostio na trodnevnom 39. *Razgovorima* deset istaknutih književnika iz Britanije, Irske, Portugala, Italije, Makedonije te RH, koji su uz razgovore nastojali predstaviti svoje viđenje fenomena što danas čini ozbiljnu književnost i njezinu evaluaciju. Protekla četiri desetljeća manifestacija ZKR ugostila je više od tisuću sudionika – književnika, prevoditelja, lingvisti, kritičara i kulturologa, koji su u Zagrebu održali predavanja o stvaralačkim izazovima svoga doba.

NOĆ HRVATSKOG FILMA I NOVIH MEDIJA U PET SUSJEDNIH ZEMALJA

Peto izdanje manifestacije *Noć hrvatskog filma i novih medija* održano je u Zagrebu, Sisku, Šibeniku, Otočcu, Novoj Gradiški i Dubrovniku te u četiri susjedne zemlje Srbije, BiH, Mađarskoj i Austriji 6. X. 2018. Filmski program otvoren je nizom zanimljivih *retro* filmova poput "Surogata oskarovskog sjaja" Dušana Vukotića. S obzirom na to da ove godine lik profesora Baltazara slavi 50. rođendan, u svim gradovima prikazana je po jedna, različita epizoda našega prvoga crtanog serijala o tome dobrom profesoru. U suradnji s Hrvatskim državnim arhivom i *Zagreb filmom*, prikazani su domaći stari reklamni filmovi. Viđen je i digitalno restaurirani ljubavni igrani film iz 1932. *Ah, bješe samo san!* našega filmskog pionira Oktavijana Miletića. Dokumentarni dio *Noći* bio je usredotočen na filmove posvećene hrvatskim umjetnicima. Voditeljica manifestacije je Irena Škorić, dok su joj pomoćnici redatelji Tomislav Gregl i Branko Ištvančić.

ARHITEKTURA, URBANIZAM, DIZAJN

Uvid u aktualna kretanja u arhitekturi i recentne radove hrvatskih arhitekata te njihovih kolega iz svijeta stručnoj i široj javnosti pokazano je na međunarodnome arhitektonskom simpoziju *Danima Orisa 18* koji su održani u Zagrebu u organizaciji Oris - Kuće arhitekture od 13. do 14. X. 2018. Simpozij je prvi put održan 2001. Tradicionalno se održava u listopadu u KD V. Lisinskog koja na *Danima Orisa* okupi više od 2.000 posjetitelja. Osim predstavljanja svjetskih trendova u arhitekturi, simpozij je mjesto za afirmaciju hrvatskih kretanja u urbanizmu i dizajnu, uključujući stvaratelje iz naše dijaspor.

DRAMSKA PRVAKINJA ZRINKA CVITEŠIĆ - POV RATNICA IZ LONDONA

Kazališna i filmska umjetnica Zrinka Cvitešić s desetljetnom londonskom adresom, uz ugledna strukovna priznanja u Britaniji primila je nedavno hrvatsko odličje za afirmaciju hrvatske kulture u svijetu iz ruku predsjednice RH Kolinde Grabar-Kitarović. Ta je zvijezda londonskoga teatra, rođena u Karlovcu, premijerom u Hrvatskome narodnom kazalištu *Mačka na vrućem limenom krovu* autora Tennesseeja Williamsa i u režiji Paola Magellija, održanoj 13. listopada, proslavila vlastitu 20. obljetnicu umjetničkog stvaralaštva - vrativši se ovjenčana europskim nagradama u naponu karijere iz Londona u Zagreb, gdje joj predviđaju daljnji meteorski uspon u dramskom stvaralaštvu.

NAGRAĐENI AMBASADORI HRVATSKOG TURIZMA

Promotivni video HTZ *Ambasadori hrvatskog turizma*, s domaćim sportašima i umjetnicima, osvojio je na 7. *Zagreb TourFilm Festivalu* glavnu nagradu u kategoriji *Najbolji hrvatski turistički film* 13. X. 2018. Promotivni video *Ambasadori hrvatskog turizma* sniman je na prepoznatljivim lokacijama u RH te je u njemu sudjelovalo 10 poznatih i slavni osoba iz svijeta sporta i umjetnosti: Luka Modrić, Ivan Rakić, Mario Mandžukić, Mateo Kovačić, Dejan Lovren, Dario Šarić, Marin Čilić, 2Cellos, Maksim Mrvica i Zrinka Cvitešić. Usto, nedavno je u Las Vegasu taj promotivni video HTZ-a, odlukom američkoga stručnog i predstavničkog žirija *Citizine Networks* i *National Association of Broadcasters*, osvojio i uglednu nagradu *Travel Video Awards* u kategoriji *Best Video by a Tourism Organization*. Na ovogodišnjoj *Zagreb TourFilm Festival* prijavilo se više od 807 filmova iz 91 zemlje svijeta.

MEĐUNARODNI FESTIVAL FILMSKE GLAZBE I ZVUKA U PULI

U sklopu 6. međunarodnog festivala filmske glazbe i zvuka održanog u Puli od 19. do 21. X. 2018. dodijeljene su nagrade *Camille Awards* koje struka dodjeljuje europskim skladateljima za ostvarenja u području filmske glazbe i koje su prvi put dodijeljene u RH. U kategoriji *Najbolje orkestralne glazbe* nagradu je odnio Dario Marianelli iz UK za glazbu za dugometražni animirani film "Medvjedić Paddington 2". Najbolja elektroakustična glazba je ona Ole Flottuma za norvešku dramu "Thelma", dok je najboljom originalnom glazbom za serije proglašena ona Lornea Balfea i Ruperta Gregson-Williamsa iz UK-a za drugu sezonu serije "The Crown". Žiri su činili dobitnik *Emmyja* Patrick de Caumette, umjetnički direktor festivala i skladatelj Ozren K. Glaser, dobitnik *Oscara* i *Zlatnoga globusa* Mychael Danna te dobitnik *Emmyja* Victor Reyes. Organizaciju, uz ECSA, potpisuje *DreaMaker productions*.

TIN SRBIĆ ČETVRTI NA GIMNASTIČKOME SP-U

Branitelj naslova svjetskoga prvaka u vježbi na preči Tin Srbić ostao je bez medalje na Svjetskome gimnastičkom prvenstvu u Dohi, gdje je u subotnjem finalu osvojio četvrto mjesto s ocjenom 14.500. Zlato je pripalo Nizozemcu Epkeu Zonderlandu (15.100), kojemu je to treći naslov svjetskoga prvaka. Fenomenalni Japanac Kohei Uchimura, trostruki olimpijski pobjednik, osvojio je srebro s ocjenom 14.800 i to mu je 21. medalja sa svjetskih prvenstava. Broncu je osvojio Amerikanac Samuel Mikulak (14.533).

PAVIĆ I MARACH OSIGURALI PRVO MJESTO NA LJESTVICI PAROVA NA KRAJU 2018.

Hrvatski tenisač Mate Pavić i Austrijanac Oliver Marach osigurali su da će završiti na prvome mjestu na završnoj ATP ljestvici parova za 2018. godinu. Pavić i Marach plasirali su se u polufinale na ATP turniru u Parizu nakon što su u četvrtfinalu svladali Amerikanca Johna Isnera i Britanca Neala Skupskoga sa 7-6 (6), 6-7 (4), 12-10, a na ruku im je išao i poraz poljsko-brazilske kombinacije Lukasz Kubot/Marcelo Melo. "Imali smo odličan ulazak u sezonu. Ukupno smo samo dva ili tri puta gubili u prvome kolu i stoga smo vrlo sretni jer smo osigurali prvo mjesto na kraju godine", rekao je Pavić. On i Marach krenuli su u godinu sa 17 uzastopnih pobjeda, a tijekom tog niza osvojili su i Australian Open. Kasnije tijekom godine stigli su i do finala Roland Garrosa. Ukupno su igrali devet ATP finala, a osvojili su četiri naslova. S 25 godina Pavić je najmlađi igrač koji će okončati sezonu na prvome mjestu ljestvice parova nakon 1995. godine.

DINAMO BLIZU PROLJEĆA U EUROPI

U susretu 3. kola D skupine Europske lige Dinamo je u Trnavi pobijedio Spartak s 2-1 upisavši i treću pobjedu nakon koje se sasvim približio plasmanu u drugi krug natjecanja koji 'modri' čekaju već 48 godina. Spartak je poveo

u 32. minuti golom Alija Ghorbanija, izjednačio je Mario Gavranović u 64. minuti, a u 78. minuti pobjedu Dinamu donio je Mislav Oršić. Nakon tri kola na ljestvici vodi Dinamo s devet bodova, Fenerbahçe ima četiri boda, Spar-

tak tri, a Anderlecht je osvojio jedan bod. U idućem kolu 8. studenoga sastaju se isti suparnici, samo će zamijeniti domaćinstva. Dinamo i Spartak igrat će na stadionu Maksimir, a 'modrima' je zbog kazne zatvorena sjeverna tribina.

POBJEDE HRVATSKIH RUKOMETASA

Nakon što je u Osijeku svladala Švicarsku 31-28, hrvatska rukometna reprezentacija upisala je i drugu pobjedu na startu kvalifikacija za EP 2020., svladavši u Leuvenu Belgiju s 30-25 (18-12). Sve je riješeno već u prvom poluvremenu, koji je Hrvatska dobila sa šest razlike (18-12). U nastavku "kauboji" su rutinski odradili posao i s maksimalnim učinkom krenuli su u kvalifikacije za EP 2020. Za Hrvatsku najefikasniji je bio Zlatko Horvat s osam pogodaka, a sve ih je zabio u prvom poluvremenu. Jakov Vranković zabio je četiri gola, a Luka Cindrić, Manuel Štrlek i David Mandić po tri gola. Kvalifikacije u skupini 2 nastavljaju se u travnju sljedeće godine, kada će Hrvatska dva puta igrati protiv Srbije. Na EP plasirat će se po dvije najbolje momčadi iz svake od osam skupina i četiri najbolje trećeplasirane reprezentacije.

HRVATSKA - ENGLESKA 0 - 0 U LIGI NACIJA

U susretu 3. kola skupine D prve jakosne skupine Lige nacija Hrvatska i Engleska su na stadionu Rujevica u Rijeci igrali 0 - 0. Utakmica se igrala pred praznim tribinama zbog kazne Hrvatskoj izrečene zbog kukastog križa iscrtanog na travnjaku poljudskoga stadiona prije tri godine, a sudio je Brych iz Njemačke. Na polovici natjecanja u skupini D vodi Španjolska sa šest bodova, a Engleska i Hrvatska imaju po bod. Sljedeća dva nastupa u Ligi nacija Hrvatska će imati u studenome - 15. studenoga će u Zagrebu ugostiti Španjolsku, a 18. studenoga će gostovati kod Engleske u Londonu.

HRVATSKA U-21 REPREZENTACIJA IZBORILA EP 2019.

Hrvatska nogometna U-21 reprezentacija izborila je plasman na Europsko prvenstvo koje će se iduće godine održati u Italiji i San Marinu nakon što je u susretu zadnjeg kola skupine 1 na gostovanju pobijedila San Marino sa 4-0 i tako potvrdila prvu poziciju na ljestvici. Golove za pobjedu hrvatske vrste zabili su Alen Halilović (48), Nikola Vlašić (53), Filip Uremović (61) i Petar Bosančić (68). Nakon domaće pobjede nad Grčkom u Puli (2-0), mlada hrvatska vrsta preuzela je vodeću poziciju na ljestvici i za odlazak na EURO trebala joj je pobjeda nad San Marinom. Bila je to prilika koju odbranici Nenada Gračana nisu propustili i uvjerljivom pobjedom potvrdili su prvu poziciju. Hrvatska je tako natjecanje u skupini završila na prvome mjestu s 25 bodova koliko ima i Grčka, no naši su reprezentativci bili bolji u međusobnome natjecanju.

OTKRIJTE SVOJU PRIČU NA hrvatska.hr

Puna života

Ne ispunjavajte život danima, ispunite dane životom.

HRVATSKA

PHOTO BY IVO BIOČINA

